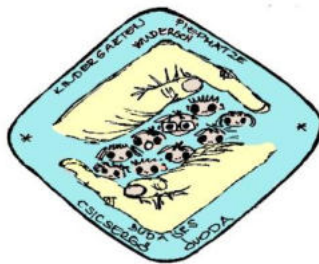

BUDAÖRSI CSICSERGŐ ÓVODA

(2040 Budaörs, Clementis László utca 3.)

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Intézmény OM-azonosítója: 032334	Intézményvezető: Veres Gáborné
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület / szakmai munkaközösségek nevében: Bur Zsoltné	Szülői szervezet nevében: Rozsnyói - Ughoro Anette
Alkalmazotti közösség nevében: Csákány Éva	
..... iskola-egészségügyi szolgálat	
A Pedagógiai Program módosítása - 2022. szeptember 1-jei hatályba lépéssel - a magasabb jogszabályban - Nkt. 26. § (1) bekezdése - meghatározottak alapján a fenntartóra nem terhel többletkötelezettséget. Veres Gáborné intézményvezető	
..... fenntartó nevében	
Pedagógiai Programot az óvoda vezetője döntési hatáskörében Nkt. 26. § (1) bekezdése alapján a 4/2022. (08.31.) számú határozatával jóváhagyta. intézményvezető	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: www.csicsergobudaors.hu	Érvényessége: 2022.09.01-től visszavonásig
Verziószám: 1/2022.	Készült: 3 eredeti példányban Iktatószám: 515/2022.
Ph.	

TARTALOMJEGYZÉK

	DOROTHY LAW HOLTE: EGY ÉLET A KEZEDBEN	4
	A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTÉRE	5
	AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI	7
I.	INTÉZMÉNYÜNK BEMUTATÁSA	8
II.	A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI	11
	1. Humánerőforrás	11
	2. Tárgyi feltételek	15
III.	PROGRAMUNK SZELLEMISÉGE	17
IV.	GYERMEKKÉP	18
V.	ÓVODAKÉP	18
VI.	AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI ÉS ÉRTÉKEI	19
VII.	FEJLESZTŐMUNKÁNK IRÁNYAI	20
VIII.	ÓVODÁNK CÉLKITÚZÉSEI	21
IX.	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	24
	1. Az egészséges életmód alakítása	24
	1.1. Az óvoda egészségnevelési programja	30
	1.2. Környezettudatos magatartás megalapozása	32
	2. Érzelmi és erkölcsi nevelés, értékorientált közösségi nevelés	36
	3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	44
X.	AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	47
	1. Játék	47
	2. Verselés, mesélés	49
	3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	52
	4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	54
	5. Mozgás	56
	6. A külső világ tevékeny megismerése	59
	7. Munka jellegű tevékenységek	61
	8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	62
	9. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó iskolakezdésre célzott foglalkozások	64
XI.	AZ ÓVODA HAGYOMÁNYAI ÉS ÜNNEPEI	66
XII.	A NÉMET NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI, IRÁNYELVEI	70
	1. Német nemzetiségi nyelvi nevelés	70
	2. Erziehung in unserem Nationalitäten Kindergarten	75
XIII.	INKLUZÍV NEVELÉS	84
	1. Inkluzív pedagógia, integrációs nevelés, differenciálás pedagógiája	84
	2. A sajátos nevelési igényű gyermekek befogadása és fejlesztése	87
XIV.	A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	99
XV.	GYERMEK – ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	105
XVI.	AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	109
	1. A család - óvoda kapcsolata	109

2.	A Pedagógiai Program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok	111
3.	Az óvoda külhoni kapcsolatai	114
4.	Az óvoda – iskola átmenet támogatása	114
5.	A nevelési – oktatási intézmények közötti új horizontális kapcsolatok	117
6.	Az intézmény fenntartójával való együttműködés	118
XVII.	A GYERMEK FEJLETTSÉGÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE – A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI	120
XVIII.	A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	123
	ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS	125
	ZÁRADÉK	127

A pedagógiáról vallott szemléletünket az alábbi verssel fejezzük ki:

Egy élet a kezében

Ha a gyerekek kritizálva élnek,
Megtanulnak megbélyegezettnek lenni.

Ha a gyerekek ellenségeskedésben élnek,
Megtanulnak veszekedni.

Ha a gyerekek kicsúfolva élnek,
Megtanulnak szégyenlősnek lenni.

Ha a gyerekek megszégyenítve élnek,
Megtanulják bűnösnek érezni magukat.

Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.

Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bízni.

Ha a gyerekek dicsérve élnek,
Megtanulják az igazságosságot.

Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hittel élni

Ha a gyerekek megerősítve élnek,
Megtanulják magukat szeretni.

Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban!

Dorothy Law Holte

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai - szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII. 22.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- A pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. LXXIX. törvény
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- A Budaörsi Csicsergő Óvoda hatályos Alapító Okirata

Az óvoda működési és szakmai tevékenységét meghatározó útmutatások (Oktatási Hivatal):

- A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelve
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelési_igényű_gyermekek_ovodai_nevelésének_irányelve.docx
- A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/irányelvek_nemzetiségi_oktatáshoz
- Összevont Önértékelési kézikönyv, Hatodik, javított kiadás
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/psze/Onertekelesi_kezikonyv_2022.pdf
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Hatodik, módosított változat
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pedminosités/2021/utmutato_a_pedagógusok_minositési_rendszerében_6.pdf
- KIEGÉSZÍTŐ ÚTMUTATÓ az Oktatási Hivatal által kidolgozott, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentumhoz
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/ovoda_kieg_2018.pdf

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény hivatalos elnevezése:	Budaörsi Csicsergő Óvoda/ Kindergarten Piepmätze
Az intézmény címe, elérhetősége:	2040 Budaörs, Clementis L. u. 3. Tel: 23/415-203 E-mail: vezeto@csicsergobudaors.hu Web: www.csicsergobudaors.hu
A telephely hivatalos elnevezése:	Budaörsi Csicsergő Óvoda Rózsa Utcai Tagóvodája
Az intézmény címe, elérhetősége:	2040 Budaörs, Rózsa utca 17. Tel: 23/440-439 E-mail: ovodavezeto@rozsaovil.t-online.hu
A fenntartó szerve, székhelye:	Budaörs Város Önkormányzata 2040 Budaörs, Szabadság u. 134. Tel: 06/23-447-800 Weboldal: www.budaors.hu
A csoportok száma:	13
A férőhely:	384

A pedagógiai program:

- Alkotója az intézmény nevelőtestülete
- Jóváhagyta: Veres Gáborné óvodavezető
- Budaörs Város Önkormányzat Képviselő-testülete

Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:

- A nevelés és fejlesztés magyar/német nyelven folyik
- A hitoktatás a törvényi előírásoknak megfelelően - évente a szülői igényekre alapozva biztosított.

Helyi Pedagógiai Programunk készítésénél figyelembe vettük környezetünk igényeit, adottságait, és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját.

I. INTÉZMÉNYÜNK BEMUTATÁSA

A **Budaörsi Csicsergő Óvoda** 1971 óta működik Budaörs Óvárosában, kellemes családi házas környezetben. Az óvodába belépőket nyugodt, barátságos légkör fogadja.

Az óvoda 573 m² belső területet és közel 3000 m² udvari játszótéri lehetőséget mondhat magáénak.

Kétszintes, 6 csoportszobával, jól felszerelt tornateremmel, az alapellátáshoz szükséges felszereltséggel és kiszolgáló helyiségekkel rendelkezik.

A gyermekek egy része az óvoda közvetlen környezetében lévő családi házakból jön, elsősorban az itt lakók igényeit elégíti ki. **A gyermekek nagy része a német nemzetiségi identitást megőrizni kívánó családokból kerül ide. A gyermekek jelentkezési létszámától és a személyi feltételektől függően biztosítjuk számukra a német nemzetiségi nyelvi nevelést.**

A családok összetétele vegyesnek mondható, minden társadalmi rétegből jár ide kisgyermek. **Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbözőségeket toleráló légkörben, ésszerű korlátokkal, minden gyermeknek esélyt adunk saját erősségeik felismerésére, és a sikerélményre. Elfogadjuk, és tiszteletben tartjuk a másságot, erre neveljük gyermekeinket is.**

2021. nyarán **megújult udvarunkon** a szabadtéri mozgáskultúrát fejlesztő, speciálisan óvodás korú gyermekeknek kifejlesztett játékok – **kreatív játszópanelek, beépített trambulín, különféle csúszdák, hálók, egyensúlyozók, mászóakák, gyalogos - és kerékpáros KRESZ pálya, a négy homokozó** - a szabad játékot, a szenzomotoros funkciók gyakorlását, valamint a szervezett mozgásfejlesztést,- fejlődést egyaránt biztosítják.

Az óvoda esztétikusan kialakított nagy kertje alkalmas az önfelelt mozgás, edzés, szervezésére. A **környezettudatos életvitel** kialakítását segíti a hátsó udvarrészen **magaságysokkal, komposztálókkal** kialakított **veteményes és virágoskert**, ahol a növényvilág folyamatos megfigyelésére, kertgondozásra, és egyéb munkajellegű feladatok végzésére nyílik lehetőség. Igyekezünk gyermekeink számára olyan kulturált környezetet létrehozni, amely lehetővé teszi a természet és a környezet szépségeinek megismerését, a gyönyörködő rácsodálkozást. Ennek érdekében az elmúlt évek során közvetlen környezetünket szebbé, igényesebbé varázsoltuk.

Mindezeket a feladatokat természetesen gyermekeink és szülei bevonásával, Pedagógiai Programunknak megfelelően végezzük. **Gyakorlatunk nagyon fontos alappillére a családok részvételének elősegítése az óvodai nevelés folyamatában.**

Az óvoda saját alapítvánnyal rendelkezik, mely lehetőséget teremt az esetleges hiányosságok pótlására.

A szülői igényeket kielégítve - a folyamatos kapcsolattartás érdekében, biztosítva a kétirányú kommunikációt - naprakész **honlapot működtetünk**, amely általános és aktuális, fontos információkkal látja el az érdeklődőket, betekintést nyújt az egyes csoportok mindennapi életébe, tartalmazza az óvoda működését szabályozó dokumentumait és helyi Pedagógiai Programját. Kétnyelvű óvodáról lévén szó a honlap magyar és német nyelven íródott.

A Csicsergő Óvoda Rózsa Utcai Tagóvodája 2010. szeptember 1-én kezdte meg - családi házas zöld övezetben - működését a Leopold Mozart zeneiskola földszintjén, a telephely nagysága 7980 m².

2014. őszén egy gyönyörű, modern épületegységgel bővült, melyben 3 csoportszoba található. Minden csoportszobához saját mosdó, öltöző és udvarrész – fedett-nyitott terrasszal – tartozik. Bruttó beépített területe: 906 nm. Az épület egész területe akadálymentesített, külön akadálymentes mosdóval is rendelkezik.

A tagintézményben így 7 csoportban fogadjuk a gyermekeket.

A Rózsa Utcai Tagóvoda csoportszobáinak berendezése során nem ragaszkodtunk a hagyományos, óvodákban megszokott téralakítási formákhoz, hanem a különféle tevékenységekhez tudatosan alakítottuk ki a – mobil bútorokkal elkülönített – tevékenységközpontokat, amelyben az óvónő segítségével és irányításával, mikro csoportra tagozódva folyik a játék, a spontán tanulás és a munka. A kis terek a mobil bútoroknak köszönhetően könnyen nagy térré alakíthatók. A foglalkoztatók berendezése, a **játékeszközök – esztétikusak, dekoratívak, jól szolgálják a gyermeki személyiség fejlesztését** - igazodnak nevelési programunk cél és feladatrendszeréhez. Audio vizuális eszköztárunk segíti hatékonyabbá tenni mindennapi nevelőmunkánkat.

A régi épületben két csoportnak van egy tágas mosdóhelyisége. A tervezők odafigyelésének és a mindennapok gondos megszervezésének köszönhetően, a mosdóhasználat nem okoz konfliktushelyzetet a két csoport között. Az új épület minden csoportszobájához esztétikus színvilágú saját mosdó tartozik.

A régi épületben öltözőink a folyosón kerültek kialakításra, mely a megnövekedett gyermeklétszám miatt kissé szűkös, az új épületben minden csoportszoba előtt nagy tér biztosított az öltözködésre. Vidám hangulatú saját jellel ellátott szekrények teszik még komfortosabbá a gyermekek mindennapjait.

Mindkét épületben a **nevelői szoba** célszerű berendezéssel és folyamatosan bővített könyvtárral rendelkezik.

Változatos mozgásfejlesztő eszközökkel felszerelt tornaterem mindkét épületegységben – Modulkészlet Kit 1.-4., billenő rácshinta, folyami kövek, hegycsúcsok, masszírozó szőnyeg, köregyensúlyozó, billenő rácshinta, többfunkciós mászóka, Greiswald mászó készlet, Mozgáskotta készlet és számos egyéb fejlesztést segítő eszköz teszi lehetővé a gyermekek mozgásfejlődésének megvalósítását. Eszköztárunkat az újszemléletű mozgásszervezés igényeihez szabjuk és évről évre készletünket bővítjük.

Az udvari játékok – Aquatica torony, Kaland játszóvár, Bungaló ház, rugós játékok, hinták, homokozók, csúszdák, kötél mászóka, KRESSZ pálya – az EU szabványnak megfelelnek, lehetővé teszik gyermekeink mozgás - és játékigényük kielégítését.

A fejlesztőpedagógusok és a logopédusok ízlésesen berendezett, korszerű fejlesztési eszközökkel felszerelt, nyugodt, csendes környezetben végzik mindennapi fejlesztő tevékenységüket.

Az intézmény számára biztosított az ügyviteli és adminisztrációs munka végzéséhez szükséges eszközök – számítógépek, multifunkcionális gép, telefon, internet hozzáférés – megléte.

A „sajátosan hosszú folyosó” a csoportszobák, az óvodai helyiségek, meleg, barátságos, esztétikus gyermekvilágot idéznek minden idejéről családnak. A folyamatos dekoráció – az óvoda dolgozói és

a **szülők szorgos keze munkáinak köszönhetően** – évszaknak, ünnepnek, jeles napoknak megfelelő hangulatot hoznak létre évről évre, hónapról hónapra.

Az óvoda eszköztára gazdag és változatos, színes tevékenységi lehetőséget felajánlva ezzel az idejára óvodásoknak.

Az óvoda saját alapítványának létrehozása jelenleg folyamatban van.

Hagyományos óvodai funkciókon túl helyi nevelési programunk és gyakorlatunk nagyon fontos alappillére **a családok részvételének elősegítése az óvodai nevelés folyamatában.** Az óvodapedagógusok munkáját fejlesztőpedagógusok, pszichológus, logopédusok, gyógy-testnevelő segíti.

A TÁMOP 3.1.4. „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben” c. pályázat segítségével 2010 őszétől intézményünkben bevezetésre került a kompetencia alapú óvodai nevelés.

Bízunk abban, hogy a hozzánk járó gyermekeknek életre szóló élményeket és ismereteket nyújtunk felvértezve őket azokkal a képességekkel, melyekre szükségük lesz e gyorsan változó világunkban.

II. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

1. Humánerőforrás

Az intézményünk Alapító Okiratában meghatározott alaptevékenységét – **magyar, nemzetiségi, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének szakmai feladatai** – és Pedagógiai Programunk cél-, és feladatrendszerét figyelembe véve került meghatározásra az óvoda humánerőforrás szükséglete.

Engedélyezett létszámadatok	Főállású	
	Csicsergő	Rózsa
Engedélyezett pedagógus álláshely	19/19	18/18
Engedélyezett nem pedagógus álláshely	12/12	16/16,5
A nem pedagógus álláshelyből részmunkaidős	-	2/1
Összesen:	31/31	34/34,5

Pedagógusok	Engedélyezett létszám:		
	Csicsergő	Rózsa	Összesen
Intézményvezető	1/1	-	1
Általános intézményvezető helyettes	-	1/1	1
Intézményvezető-helyettes	1/1	-	1
Tagóvoda-vezető	-	1/1	1
Óvodapedagógus	7/7	13	28
Nemzetiségi óvodapedagógus	8/8	-	-
Fejlesztőpedagógus	1/1	2/2	3
Gyógypedagógus	-	1/1	1
Gyógytestnevelő	1/1	-	1
Összesen:	19/19	18/18	37

Pedagógiai munkát közvetlen segítők	Engedélyezett létszám:		
	Csicsergő	Rózsa	Összesen
Dajka	6/6	7/7	13/13
Pedagógiai/Gyógypedagógiai asszisztens	2/2	3/3	5/5
Óvodatitkár	1/1	1/1	2/2
Összesen:	9/9	11/11	20/20

Egyéb segítő munkatársak	Engedélyezett létszám:		
	Csicsergő	Rózsa	Összesen
Karbantartó	1/1	1/1	2/2
Portás	-	1/1	1/1
Konyhai kisegítő	1/1	1/1	2/2
Takarító	1/1	2 (1 rész fogl.) 1→ 8 órás 1→4 órás	2/2 2/2
Összesen:	3/3	5	7

A nevelőmunkánk kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek elfogadó, segítő, támogató, attitűdje modell értékű. Nevelőtestületünk szakmailag felkészült, ismereteit folyamatosan megújítani, bővíteni akaró és tudó, **új módszerek befogadására és alkalmazására, - a Budaörsi Csicsergő Óvodában** a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzésének megvalósítására **képes - csoportonként két fő német nemzetiségi végzettséggel rendelkező- óvodapedagógusok alkotják.** Ismerik a rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztő szakmai anyagokat és eszközöket, s azokat kritikusan, céljainknak megfelelően használják. Önismeretünk reális, képesek vagyunk az önreflexióra, önfejlesztésre. Figyelemmel kísérjük saját tevékenységeink másokra gyakorolt hatását, a reflektív módon törekszünk szakmai munkánk javítására, fejlesztésére.

A székhely intézményben a nevelőmunkát 16 szakképzett óvodapedagógus, egy fő fejlesztőpedagógus és egy gyógytestnevelő végzi, a tagintézményben a gyerekek nevelését 14 szakképzett óvodapedagógus, 1 fő gyógypedagógus, 2 fő fejlesztőpedagógus és egy gyógytestnevelő segíti. A Rózsa Utcai Tagóvodában 1 fő külsős gyógytestnevelő és 1 fő gyógypedagógus, a Csicsergő Óvodában egy gyógypedagógus - külsős személy- megbízási szerződés keretében látja el feladatait.

Közvetlen segítők a szakképzett dajkák és a pedagógiai asszisztensek.

Szükség szerint külső szakemberek – **logopédus, pszichológus** – segítik a gyermekek fejlesztését.

A nevelőtestület és a munkájukat segítők képzettségi mutatói

Képzettség iránya	Képzésben részt vett kollégák száma		Arány %
	Csicsergő	Rózsa	
Pedagógusok			
Óvónőképző főiskola	7	15	100%
Német nemzetiségi óvónőképző főiskola	10	-	
Fejlesztőpedagógus	1	3	
Gyógypedagógus	-	1	
Gyógytestnevelő	1	-	
Másoddiplomával rendelkezők			
Gyógytestnevelő tanár	1	-	29%
Biológia szakos tanár	1	-	
Német nemzetiségi óvodapedagógus	6	-	
Tanító és testnevelés – és sportműveltség terület	-	1	
Általános iskolai tanító	-	1	
Pedagógus szakvizsgával rendelkezők			
Közoktatás vezető	4	1	47%
Vezető óvodapedagógus	1	1	
Drámapedagógia	1	-	
Tehetségfejlesztés, tehetséggondozás	1	-	
Gyermektánc oktató	-	1	
Gyógytestnevelés	1	-	
Fejlesztőpedagógia	-	1	
Tehetséggondozás	1	-	

Képzettség iránya	Képzésben részt vett kollégák száma		Arány %
	Csicsergő	Rózsa	
Organikus pedagógiai mentor	-	1	
Mentálhigiénás szakember	-	1	
Fejlesztő differenciáló szakpedagógia	-	1	
Szakképzéssel rendelkező pedagógiai munkát közvetlen segítők			
Dajkai szakképzéssel rendelkező dajkák	6	7	100%
Érettségivel rendelkező dajkák	1	1	
Szakképzéssel nem rendelkező dajka	-	-	
Pedagógiai asszisztens szakképesítéssel rendelkező pedagógiai asszisztensek	2	1	80%
Gyógypedagógiai asszisztens szakképesítéssel rendelkező pedagógiai asszisztens	-	1	
Érettségivel rendelkező pedagógiai asszisztens	-	1	
Egyéb kompetenciák			
Óvodatitkárok			
Érettségi	-	1	100%
Környezetgazdálkodási agrármérnök Okleveles környezetkutató	1	-	
Konyhai alkalmazottak			
Élelmiszer – és vegyi áru eladó szakmunkás	-	1	100%
Szakképzéssel rendelkező Iskola – asztalos	-	1	
Számítógép-kezelő, Szociális gondozó és ápoló szakképesítés, érettségi	1	-	
Takarítók			
Érettségi, Bolti eladó szakmunkás	-	1	100%
Általános Iskola 8 osztálya	-	1	
Szakmunkás	1	-	
Karbantartók			
Érettségi, emelőgép-kezelő szakképesítés	-	1	100%
Szakközépiskolai érettségi - borász	1	-	
Portás			
Érettségi	-	1	100%

A nevelőtestület és a pedagógiai munkát segítők képzettségi mutatói és kompetenciáik megfelelően szolgálja a Pedagógiai Program cél és feladat rendszerének eredményes megvalósulását.

Az óvodapedagógusi alapképzésen túl többen rendelkeznek **másoddiplomával**, és **szakvizsgával**.

A pedagógiai munkát segítő pedagógiai asszisztensek és dajkák többsége szakképzett.

Az alkalmazotti kör egyéb kompetenciái meglehetősen színes képet mutatnak.

Mindkét intézmény személyi feltételei kimagaslóan jónak mondhatók, törekszünk a leoptimálisabb feltételek biztosítására. Kiemelt jelentőséggel bír intézményeinkben a pozitív gyermek – dajka kapcsolat megteremtése. Az óvodapedagógusok képzettsége lehetővé teszi a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, valamint a székhely intézményben a német nemzetiséghez tartozók magyar és kisebbségi nyelven való fejlesztését. Fontos valamennyi munkatárs minta értékű kommunikációja, bánásmódja, folyamatos együttműködése, összehangolt munkája a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

2. Tárgyi feltételek

Tanulási környezet – Az óvoda szűkebb és tágabb környezete

Törekvésünk az egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

A gyermekeket körülvevő külső és belső környezet sajátosan igazodik az egyes óvodaépületekben folyó nevelési gyakorlathoz.

Pedagógiai tevékenységrendszerünkben és az épületenkénti sajátos környezetben segítenek az óvodapedagógusok és a munkájukat közvetlenül támogatódolgozók a gyermekeknek megérteni és feldolgozni a tárgyi - emberi világot, az abból származó információkat, a logika és a matematika világát, valamint a kimondott szavakat.

Tárgyi adottságok és feltételek

Helyiség funkciója	Csicsergő	Rózsa	Felszereltsége
Csoportsobák, mosdók száma	6 6	7 5	Program megvalósításához szükséges eszközökkel és berendezéssel.
Tornaterem	1	2	Számos mozgásfejlesztő eszközzel.
Logopédiai /fejlesztő foglalkoztató	1/1	½	Megfelelő fejlesztési eszközökkel
Könyvtár – nevelői szoba (többfunkciós helyiség)	1	2	Célszerű berendezéssel és felszereléssel, folyamatosan bővített könyvvállománnyal.
Irodahelyiségek	2	3	Számítógépekkel, telefon, fax, internet hozzáférhetőséggel.
Játék és egyéb tároló helyiségek	2	4	Biztosítva a tárolást.
Melegítő konyha Tálaló konyha Dolgozói teakonyha	1 2 0	2 0 1	A HACCP közétkeztetési minőségbiztosítási rendszernek megfelelő berendezéssel és működéssel.
Udvar	1	3	Számos mozgáskultúrát fejlesztő játékkal.
Felnőtt öltöző	2	3	A dolgozók személyi higiéniáját biztosító berendezéssel és eszközökkel.
Felnőtt zuhanyzó	2	2	A dolgozók személyi higiéniáját biztosító berendezéssel és eszközökkel.
Internet hozzáférés	1	1	Biztosítva az IKT eszközök használatát.

Foglalkoztató szobáink és helyiségeink berendezése igazodik pedagógiai programunk cél és feladatrendszeréhez. A rendelkezésünkre álló egyéb – a játékos tanulást is segítő eszközeink és felszereléseink – megfelelő színvonalú munkánk fontos feltételei. **Foglalkoztató szobáink mindhárom épületünkben otthonosak, barátságosak és jól felszereltek.** A tudatosan kialakított tárgyi környezet a gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozását is támogatja. A gyermeki tevékenységek színterei – a különböző kuckók, tevékenység központok, játékterek –

valamennyi csoportunkban az éppen aktuális témaprojekteknek megfelelően berendezettek és felszereltek

Biztosítjuk a gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezését, valamint az intézményünk dolgozói számára a megfelelő munkakörnyezetet. A többfunkciós helyiség biztosítja a szülők fogadását is.

Mindkét intézmény udvara kellő teret és lehetőséget biztosít a mozgásos, illetve az ismeretszerző tevékenységekhez.

Az időjárás függvényében igyekszünk minél több időt tölteni a szabad levegőn, ahol élvezhetik gyermekeink az értelmi képességek fejlődése szempontjából meghatározó jelentőséggel bíró friss levegőt, és a mozgást.

A digitális technikák olyan kihívásként jelentkeznek az oktatásban, amelyek alkalmazására a pedagógusok többsége sajnos még nem készült fel teljes mértékben. A technikai-alkalmazási jártasság hiánya és a módszertani tanácstalanság is akadályozza ezen technikák alkalmazását, és teljes körű elterjedését. Ezen hiányosságok felszámolása elsősorban a digitális eszköztár további bővítése és az önképzés/továbbképzés által preferált, azonban fontosnak ítéljük, hogy a már meglévő eszközöket célszerűen és megfelelően használjuk, hozzájárulva ezzel a nevelési-tanulási céljaink és feladataink eredményeihez

III. PROGRAMUNK SZELLEMISSÉGE

A kompetencia alapú program szemléletének megjelenése a helyi óvodai programunkban, annak felismerése, hogy az új átfogó pedagógiai rendszerben még jobban elősegítjük a gyermekek demokratikus nevelését az óvodai nevelésben és a családi környezetben. Pedagógiai programunk támogatja a gyermekek azon jogát, hogy életkoruknak és érdeklődési körüknek megfelelő saját élményű tevékenységben vegyenek részt. Annak érdekében, hogy felkészítsük a gyermekeket a belsőleg motivált tanulásra, helyi Pedagógiai Programunk igyekszik megalapozni a jelenkor és a jövő kihívásaihoz elengedhetetlen attitűdöket, készségeket és képességeket. Pedagógiai munkánkban fontosnak tartjuk a gyermekek változatos, élményekre épülő tevékenykedtetését, az unalom mentes hétköznapiak megszervezését, a sokoldalú programkínálatot, a témákban való elmélyülés lehetőségének biztosítását, és azt, hogy gyermekeinkben felébresszük a tanulás iránti vágyat, amely végig kíséri őket egész életük során.

Ezzel kívánjuk segíteni – az egyéni fejlődési ütemüknek megfelelő - egészséges fejlődésüket, hátrányaik csökkenését, tehetségük kibontakoztatását, illetve azon képességeik, készségeik alakulását, amelyek segítik iskolai életre való alkalmasságukat.

Pedagógiai elképzeléseink megegyeznek az ONOAP – ban leírtakkal, miszerint: "A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti a családi a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is." Tudjuk, hisszük, hogy gyermekeinket olyan kulturális örökség veszi körül, amely értékeinek átadását feltétlenül célul kell kitűznünk, s megvalósítanunk nap –mint nap.

Programunk felismeri, értékeli és bátorítja a gyorsan változó időhöz való alkalmazkodáshoz szükséges tulajdonságok kialakulását, mint például:

- kreatívnak, fantázia dúsnak és ötletesnek lenni
- az élményeket individualizálni
- döntéseket hozni, önállónak lenni
- szembesülni a változással és előidézni azt
- kritikusan gondolkodni és döntéseket hozni
- ráatalálni a problémákra és megoldani őket
- érzékenynek lenni saját közösségünk, országunk és környezetünk problémái iránt.

Programunkban kiemelt figyelmet helyezünk arra, hogy a család a szocializáció első színtere, figyelembe veszi a gyermekek egyéni igényeit, és tiszteletben tartja a kulturális sokféleséget különös hangsúlyt helyezve:

- a család részvételére az óvodai nevelésben
- a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, illetve a családhoz való kötődés alakítására.

E pedagógiai szemléletmóddal hozzájárulunk a teljes gyermeki személyiség kibontakozásához és e pedagógiai módszer az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével lehetővé teszi a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakozását.

IV. GYERMEKKÉP

Az ONOAP abból a tényből indul ki, hogy minden gyermek egy egyszeri, és megismételhetetlen individuum, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is. Fejlődő személyiség, melynek fejlődését befolyásolják genetikai adottságai, a különböző viselkedés minták, az érés egyedi folyamata és a tervszerűen alkalmazott környezeti hatások, ezért a gyermeknek egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Célunk tehát, hogy nevelő munkánk befogadó, gyermekközpontú, a gyermekek igényeinek leginkább megfelelő legyen. Olyan sokoldalú, derűs, kiegyensúlyozott, egészséges gyermeket szeretnénk nevelni, akik tudnak kommunikálni társaikkal, a velük foglalkozó felnőttekkel. Legyen természetes számukra a sokféle tevékenységben való részvétel.

Törekszünk a gyermeki személyiség kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára az egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, előítélet mentes közeget.

V. ÓVODAKÉP

- Óvodánkban megteremtjük és biztosítjuk a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális, őket szolgáló balesetmentes feltételeket.
- Közvetetten segítjük azoknak a gyermeki személyiségvonásoknak a fejlődését, amelyek szükségesek az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez.
- Helyi Pedagógiai Programunkkal segítünk a gyermekeknek a környezettudatos magatartás kialakításában.
- Biztosítjuk az egyéni ütemben történő fejlődést, mely az óvó-védő, szociális, nevelő személyiségfejlesztő környezetben érvényesül, így elősegítve a képességek, készségek fejlődését.
- Szeretnénk óvodánk jó hírnevét továbbra is megtartani.
- Továbbra is gyermekközpontú, a gyermeket szerető, tisztelő, érdekeit messzemenően figyelembe vevő legyen minden dolgozó, - pedagógus és dajka - akik gondoskodnak a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítéséről.
- Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a szakképzett pedagógusok az innovatív pedagógiai törekvéseknek módszertani szabadságát érvényre juttassák, alkalmazzák, tapasztalataikat bővítsék továbbképzések elvégzésével.
- Az információáramlás tisztasága és gyorsasága, illetve a kommunikációs csatornák nyitottsága, valamint a pontos becsületes munkavégzés az életkornak és fejlettségnek megfelelő közösségben végezhető sokszínű tevékenységen keresztül – különösen a mással nem helyettesíthető szabad játékokra – a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületeket közvetítünk.
- Az ambiciózus, céltudatos és emberséges vezetés elősegíti a korrekt, kollegiális, egymás megbecsülésén alapuló munkakapcsolatokat.
- Támogatja a nemzeti, etnikai és a migrációs kisebbségek önazonosságát, a multikulturális integrációt és az identitást együtt.

VI. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI ÉS ÉRTÉKEI

- **Komplexitás elve:** a nevelési területek csak elméleti síkon különülnek el, de a gyakorlatban egységet alkotnak.
- **A játék elemi szükségletének elve:** a szabad játék a gyermek pszichikus szükséglete, ezen keresztül tapasztalja meg a világot, szerzi ismereteit, tanul, élményforrás számára, áthatja a munkajellegű tevékenységét, a készség-és képesség fejlesztésének leghatékonyabb módja és egyben a személyiség fejlesztésének színtere.
- **A gyermeket megillető jog elve:** a gyermeknek joga van a teljes gyermeki személyiség kibontakoztatására, a neki megfelelő gondoskodásra és nevelésre, alapvető szabadságának tiszteletben tartására, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- **Tapasztalatszerzés elve:** az óvodapedagógus megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek az ismereteket tapasztalati úton, tevékenységrendszeren keresztül szerezzék meg, mely így válik igazán ismeretévé.
- **Bizalom elve:** a gyermek fejlődéséhez szükséges alapot a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, tisztelet, megbecsülés övezi, mely az egyéni differenciált bánásmódon keresztül vezet a személyes, bensőséges kapcsolat kialakulásához.
- **A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének elve:** jogot biztosítunk ezen gyerekeknek ahhoz, hogy a megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljenek, fejlődjenek.
- **A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozás elve:** óvodánkban nemzeti, etnikai nevelés folyik, ezért az óvodapedagógusok feladata, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.
- **Következetesség elve:** a gyermekek számára biztonságot nyújt a megalapozott, rugalmasan kezelt, szokásrendszer kialakításán keresztül.
- **Különböző közösségekhez tartozás elve:** a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben.
- **Életkori és egyéni sajátosságok elve:** olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessen a gyermek, mely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez.
- **Az anyanyelvi nevelés fontosságának elve:** áthatja a gyermek egész óvodai nevelését, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek.
- **Az egészséges életmód iránti igény kialakításának elve:** a harmonikus fejlődéshez testileg-lelkileg egészségesen kell fejlődnie a gyermeknek, hogy meg tudja őrizni, védeni önmagát, helyre tudja állítani jó közérzetét, optimális legyen személyiségének működése, fejlődése.
- **A tevékenységekben megvalósuló tanulás elve:** a játékban integrált önkéntes és cselekvéses tanulás, amikor a gyermek az így megszerzett tudást képes alkalmazni készségei, képességei által.

- **Fokozatosság elve:** a nevelő munka a gyermek személyiségéből egyedi vonásaiból indul ki, biztosítja az egyéni ütemben történő fejlődést, hogy minden gyermek képességei, készségei önmagához képest fejlődjen.
- **Az óvodai és családi együttnevelés elve:** az óvodai nevelés és a családi nevelés együtt szolgálja a gyermek fejlődését, ezért az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait és segítséget nyújt a családnak, segíti az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés megvalósulását. **Minden dolgozóval szemben elvárás, hogy előítéletektől mentesen közeledjen a családokhoz!**
- **Környezettudatos viselkedés megalapozásának elve:** a tágabb és szűkebb környezet megismerésével tanulja meg a gyermek a környezetét tisztelni, óvni és alakítani anélkül, hogy kárt okozna benne.
- **A gyermeket megillető jog elve:** a gyermek egyházi jogi személy által szervezett hitoktatásban való részvételére.

VII. FEJLESZTŐ MUNKÁNK IRÁNYAI

Nevelő és fejlesztő munkánk során segítünk a gyermekeknek feldolgozni és megérteni:

- **a tárgyi világot** a gyermekekhez közel álló tevékenységeken keresztül
- **az emberi környezet nyújtotta információt** a játékokban, mesékben, szerepekben és közösségi eseményekben való részvételen keresztül
- **a logika és matematika világát** játékos szituációkban mérésen, összehasonlításon, számoláson sorba rendezésen, válogatáson és csoportosításon keresztül
- **a kimondott szót** rajzoláson, dramatizáláson, szöveghallgatáson és a kifejező készség gyakoroltatásán keresztül
- **az életvitel alapszabályait**
- **a napirend fontosságát**

Programunk a személyiségfejlődés valamennyi területét – testi – társas – érzelmi és kognitív – megcélozva, elősegítve:

- **a testi fejlődést** nagy és kismozgásokon keresztül
- **a társas, erkölcsi és érzelmi fejlődést** viták és ellentétek elsimításán, az impulzusok ellenőrzésén egymás támogatásán és tiszteletén, kezdeményezésen és elfogadáson, megegyezésen a környezet megbecsülésén és a közös munkán keresztül
- **a kognitív fejlődést** problémamegoldó helyzeteken, logikai feladatokon, a gondolkodás megszervezésén és a véleménymondás bátorításán keresztül;
- **az életmódi szabályok tudatos kialakítását**

Óvodásaink pszichikai fejlesztését a gyermekek érési folyamatához igazítjuk. Életkori sajátosságaiknak megfelelő módszerekkel és eszközökkel kívánunk támaszt nyújtani az épp fejlődő pszichikus funkciók kibontakoztatásához és begyakoroltatásához.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek:

- **elég időt kapjanak tevékenységeikre**
- **lehetőséget kapjanak egy-egy téma sokoldalú megközelítésére** és megismerésére
- **biztonságos környezetben fedezhessék fel** saját érzéseiket, követhessenek el hibákat (melyeket természetesnek tekintünk), és oldjanak meg konfliktusokat. Részt vehessenek a közösségi szabályok megalkotásában
- **lehetőséget kapjanak a választásra** az egyes tevékenységek közül
- **helyet kapjanak** munkáik kiállítására
- **biztonsággal, jól, automatizmusként alkalmazzák a személyes higiénés tevékenységeket**
- **figyeljenek a környezeti higiénére**

Pedagógiai megközelítésünk és törekvésünk biztosítja, hogy óvodánk pedagógusai:

- átlátják a gyermekek fejlődését
- gondosan megfigyelik a gyermekeket játékaikban és egyéb tevékenységeikben
- arra bátorítják a gyermekeket, hogy maguk oldják meg a problémáikat és tiszteljék társaikat
- gondolkodást stimuláló és próbára tevő kérdéseket tesznek fel
- olyan egyéni és csoportos célokat tűznek ki, amelyek a gyermekek érdeklődésén és igényein alapulnak
- változatos, mobilizálható környezetet alakítanak ki
- tiszteletet tanúsítanak a gyermekek iránt és értékelik ötleteiket: támogatják és fejlesztik a gyermekek önállóságát

VIII. ÓVODÁNK CÉLKITŰZÉSEI

Nevelőtestületünk a személyiség mibenlétét az alábbiakban látja:

A személyiség külső hatásokra kialakult belső feltételeknek, valamint öröklött adottságoknak, lehetőségeknek az egyéni belső kialakult olyan egyedi, egyszeri és megismételhetetlen integrációja, amely meghatározza a viszonyulást, alkalmazkodást a környezethez.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gyermeki személyiség komplex fejlesztésének:

- a (tanult) motívumok kialakításának, mivel a motívumok segítik az embert döntései meghozatalában
- a képességek fejlesztésének, mert a képességektől függ a döntések kivitelezésének eredményessége.
- A tudás alapú társadalom megteremtése, amely az egész életen át tartó tanulás képességeinek elsajátítása, az alapkészségek és kulcskompetenciák megfelelő szintű birtoklása.

Nevelőmunkánk során olyan motívumokat és képességeket kell fejlesztenünk, melyek eredményeként gyermekeink döntései megalapozottak lesznek, s döntéseik kivitelezésében pedig eredményesek.

Az értelem fejlesztése

Célunk a tanulási motívumok fejlesztése:

- **a megismerési vágy felkeltése**, a természetes kíváncsiság vágy táplálása
- **a felfedezési vágy felkeltésére**, melynek alapja a felfedezettő tanulás, a problémamegoldó tevékenység intenzív, élményt nyújtó folyamata
- **az újabb és újabb fejlesztő játékok megtanulása / megtanítása** biztosítja, a játék, a játékosság kapcsán a szimuláció gazdag eszköztára pedig támogatja az egyes témák feldolgozását, a játékszeretet továbbfejlesztését
- **optimális teljesítmény vágy kialakítása** a következetes és reális értékeléssel, a szélsőségektől mentes, a tanulás értelmének megmutatása olyan játékos és egyéb helyzetekben, mikor a gyermekek megtapasztalhatják tudásuk gyakorlati hasznát, érzékelve saját változásukat és fejlődésüket.

Célunk az értelmi képességek fejlesztése:

- **a megismerés képességeinek fejlesztése**, mint a megfigyelés, a kódolás képessége, a kísérletezés, elemzés és érvelés
- **a beszéd, a kommunikáció fejlesztése**, melynek alapvető funkciója a kivitelező tevékenység, a megismerés, a gondolkodás és a tanulás szolgálata
- **a gondolkodás bonyolult képességrendszerének fejlesztése**, mint a viszonyítás, az általánosítás és osztályozás, valamint a problémamegoldás, a cselekedet és az eredménye közötti kapcsolat felismerése.
- **a tanulási képesség fejlesztése** az értelmi képességek fejlesztésével: a tapasztalati és értelmező, valamint az önálló és szociális tanulási módok során.

Célunk a segítő életmódra nevelés, az erkölcsi nevelés és szociális fejlesztés

Gyermekeink különböző családi háttérrel különböző közösségekben élnek. Többen tagjai lehetnek különféle nemzetiségeknek, szüleik által vallási felekezeteknek, egyúttal tagjai a magyar nemzetnek, esetenként más nemzetnek és kultúrának. A gyermekek az óvodában is tagjai egy óvodai csoportnak, a fejlesztési folyamatban pedig gyakran egy-egy kisebb csoportnak, valamint a teljes óvodai közösségnek. A későbbiek során személyes kapcsolataik egyre inkább átszövik az egész életüket. Ahhoz, hogy képesek legyenek beilleszkedni a különböző szűkebb vagy tágabb csoportokba és közösségekbe, és ezekben megtalálják helyüket, fejleszteni szükséges képességeiket és szociális motívumaikat.

Célunk a szociális képességek fejlesztése:

- **Szociális kommunikációs képességek fejlesztése**, mint a kommunikáló felek aktivitásának: azaz érzelmi állapotának, magatartásának és viselkedésének aktuális befolyásolási képességének fejlesztése.
- **A kötődés képességének fejlesztése**, melynek gazdagsága, ereje és minősége meghatározza a szociális életminőséget, a szociálisviselkedést, és a személyiség szociális fejlődését.
- **Csoportlétre, szervezeti és társadalmi létre való képesség megalapozása és fejlesztése** a gyermekeink életkorához illeszkedő ünnepeink megünneplése, versenyek, és számos, az óvodai életre jellemző helyzetek során – törekszünk a reális ön – és társértékelés kialakítására.
- **Az együttműködés, és a vezetés képességeinek megalapozása és fejlesztése** a segítő együttműködés rendszeres alkalmazásával, a segítő nevelői magatartás megtapasztalásával, valamint a mozgásos és a különböző játékok gyakorlása során.

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés, személyes fejlesztés

Az embernek önmagával harmóniában kell élnie. Ennek feltétele, hogy testileg - lelkileg egészséges legyen: meg tudja őrizni, helyre tudja állítani jó közérzetét, ismerje meg a valós énképét és alakítsa ki, fejlessze önismeretét, hogy stabilizálni, védeni tudja önmagát: optimális legyen személyiségének működése, fejlődése. E funkció, e célok eredményes és hatékony szolgálata azt feltételezi, hogy képes lesz a személyes érdekeket szolgáló döntéseket meghozni, azokat végrehajtani és megvalósítani. Életmódjával segítse elő a szervezetének optimális működését.

A személyre szóló nevelés végső célja az önismerettel rendelkező személyiség, az önfejlesztésre nevelés. Ez magában foglalja az önállóságra nevelést, az egyéniségfejlesztést és az én, a személyes tudat kialakulásának, fejlődésének segítségét.

Óvodai nevelésünk célja ezen képességek és készségek kialakításának elindítása.

Célunk az egészséges és kulturált személyiség fejlesztése érdekében személyes motívumok kialakítása:

- **Az önkiszolgálási motívumok** közé tartozó biológiai szükségletek, a komfortszükséglet a mozgás-és és élményszükséglet.
- **Önvédelmi motívumok** fejlesztése az egészséges életmódra nevelés, a konfliktusok kezelésére történő nevelés kapcsán a megfelelő kommunikáció alapelveinek megtanítása.
- **A szuverenitás motívumainak kialakítása**, mint az önállósulási, az írás, olvasás, és öntevékenységi vágy.
- **Önértékelési motívumok fejlesztése**, mint az önbizalom és az önbecsülés, az énkép reális, a képességeket is figyelembe vevő önismeret eredményeként.

Célunk a személyes képességek fejlesztése:

- **Az önellátási képességek megfelelő szintű fejlesztése** az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, rendszeret és a környezet adta munkatevékenységek kapcsán.
- **Testi képességek fejlesztése:** kondicionálás, koordinációs képességek
- **Az önvédelmi képesség**, mint egészségvédő és identitásvédő képességek fejlesztése.
- **Az önreflexív képességek fejlesztése** önértékelés, az önmegismerés és az önfejlesztés képességeinek megalapozásával.

Célunk a speciális kompetenciák fejlesztése

Valamennyi speciális kompetencia alapja az alkotó képesség, és a kompetenciának megfelelő tehetség. Ahányféle speciális kompetencia, annyiféle tehetség is létezik.

- **Célunk az általános alapok fejlesztése**, a tehetség ígéretes gyermekek felismerése, fejlődésük elősegítése és támogatása.
- Óvodánkban a tehetség ígéretes gyermekek fejlesztését a gyermekek közötti különbségeket figyelembe vevő differenciált foglalkoztatással tudjuk megvalósítani, melyet szükség szerint gyógypedagógusok és pszichológusok is támogatnak.
- Célunk a játékon keresztül **tervezetten és sokoldalúan közvetíteni az ismereteket, és megalapozni a környezettudatos magatartást**

- Célunk, hogy a nevelés és fejlesztés a gyermekek és felnőttek számára egyaránt **nyugodt légkörben, és megfelelő feltételek mellett történjen.**
- Célunk a **német nemzetiségi csoportokban segíteni az identitástudat kialakítását, a nyelv megismerését és használatát.**
- Célunk **megőrizni és ápolni népi kultúránkat.** Kiemelten fontosnak ítéljük, hogy gyermekeinket megismertessük, a magyar kulturális örökségünkkel, a hagyományainkkal, a múltunk értékeivel, mely segíti a szülőföldről, az ott élő emberekhez, a hazai tájhoz való kötődésüket, a néphagyományok, szokások a családi a tárgyi kultúra értékeinek megismerését, a közösséghez való tartozás élményének átélését, a nemzeti hovatartozás orientációját.
- **Célunk a hátrányokkal küzdő gyermekek és családjaik segítése,** különös tekintettel a veszélyeztetett, valamint a sajátos bánásmódot igénylő gyermekekre.
- **Célunk, hogy az óvodapedagógusok és a munkájukat segítők tudásuk legjavát adva, ismereteik folyamatos bővítésével neveljék és fejlesszék a gyermekeket.**
- **Célunk a szülők részvételének minél sokrétűbb biztosítása** az óvodai nevelés /fejlesztési folyamatában.
- **Célunk, hogy intézményünkkel jogviszonyban állók elégedettségére, velük együttműködve végezzük munkánkat.**

Célrendszerünk olyan alapot kíván adni a képességek és jártasságok kialakításához, melyek e gyorsan változó világban várnak gyermekeinkre.

IX. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása;
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1. Az egészséges életmód alakítása

Az óvodai egészségnevelés háttere a család. A gyermekek számára a szülők, valamint a közvetlen környezet jelenti a modellt. Tapasztalataink szerint a szülők számos esetben igénylik segítségünket a gyermekek egészséges szokásrendszerének, optimális magatartásának kialakításához. Ezért is nagyon fontos a családokkal való együttműködés, a családok szemléletváltásának segítése, az egészséges és egészséget támogató, tudatos életmód, szokás alakításának terén.

A követendő minta szempontjából kiemelten fontos óvodánk - mint nevelési intézmény - óvodapedagógusaink és az egészségügyi szakszolgálat munkatársainak egészségnevelő munkája. Az **egészségnevelés és védelem** során figyelemmel kísérjük azokat a negatív tényezőket is, amelyek a gyermekek egészségét károsan befolyásolhatják.

Az egészségvédelem alapja:

- A személyi higiénia való odafigyelés: tisztaság, gondozottság, ápoltság.
- Az egészséget veszélyeztető tényezők kiküszöbölése: fénytől való védelem, anyajegyek folyamatos ellenőrzése.
- Hangsúlyt fektetünk a stressz kezelési technikák elsajátítására:
- A környezetünkben dolgozó egészségügyi szakemberek, civil szervezetek, a családok bevonása mindennapi munkánkba.
- Fontos, hogy környezetünkben ismerjük fel időben a kockázatok megjelenését a családokban, például: alkohol, drog, erős dohányzás, erkölcsi és szexuális abúzus veszélyek, elhanyagolás.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. A gondozás magába foglalja a testi és lelki egyensúly kialakítását és fenntartását, biztosítja a higiénias feltételeket az óvoda egész területén, valamint figyelemmel kíséri a gyermekek személyes higiénés fejlődését is. Figyelemmel kíséri és folyamatosan ellenőrzi a gyermek egészségét, a helyes testápolást és szokásainak kialakítását, az egészséges ruházatot és öltözködést, tehát szükségleteik kielégítését, valamint a fertőző betegségek megelőzését. Az egészséget támogató táplálkozási és folyadékfogyasztási szokások kielégítése és kialakítása érdekében napi 3x étkezést és folyamatos, igény szerinti folyadék ellátást biztosít. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Óvónői és dajkai modellszerepünkből adódóan, öltözködésünk, személyi higiénánk, étkezési kultúránk példával szolgál.

Célunk, hogy az óvodai élet során megalapozzuk az egészséges életvitel szokásrendszerét, hogy egészséges és kulturált személyiséggé váljanak a ránk bízott gyermekek.

Feladatunk:

- A gyermek testi fejlődésének elősegítése, amit a megfelelő és rendszeres életritmus a hozzá illő napirend kialakításával biztosítunk.
- Az egészséges és biztonságos környezet megteremtése.
- A családdal történő együttműködés, egészséges szokásrendszer összehangolása,
- Harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése.
- A gyermek testi képességeinek fejlesztése, segítése: kondicionálás, koordinációs- képesség fejlesztése.
- Környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Ha szükséges a megfelelő szakemberek bevonásával – a szülő, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó prevenciós és korrekciós testi-lelki feladatok ellátása.
- Az egészséges életmód, testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, és egészségmegőrzés szokásainak - táplálkozási, higiénés, esztétikai, pihenés, alvás, testedzés, testmozgás – alakítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása.
- A gyermek gondozása, közben kapcsolatépítése, önállóságának elősegítése, együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.
- Testi-lelki, szociális szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.

- **A szülővel együttműködve a diabéteszes gyermek napirendjének tervezése oly módon, hogy a gyermek a lehető leghatékonyabban vehessen részt a szervezett tevékenységekben.**

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés során a pedagógiai munkát közvetlenül segítő **dajkáknak és pedagógiai asszisztenseknek kitüntetett szerepük van.**

Fontos, hogy:

- A kialakítandó szokások megfeleljenek a gyermek korának, testi, szellemi és lelki sajátosságainak. Ne kívánjuk a gyermekektől azt, melynek teljesítésére még éretlenek.
- A felállított szabályok érthetőek és teljesíthetőek legyenek, megismerésük és megtanulásuk fokozottan történjen.
- A szokások kialakításában, rögzítésében biztosítsuk az ismétlődési lehetőségeket.
- Fejlesszük az elsajátításhoz szükséges készségeket.
- A gyerekek számára folyamatos legyen a kontroll, szükség szerint pedig a korrekció.
- Rögzítsük a helyes viselkedést, biztosítva a pozitív visszacsatolást.
- Keltsük fel az érdeklődést a szokáscselekedetek elvégzésére.
- Legyen jelen a követendő pozitív modell – gyermek, felnőtt, szülő – legyen jó kapcsolata a modell és a gyermekek között.
- A szokás kialakításához társuljon pozitív érzelem, s ez fokozatosan terelődjön át az eredményekre.
- A gyermekek a fejlesztés során jussanak sikerélményekhez.
- Az ismeret és a tapasztalás átadása élményközpontú, interaktív legyen.

Az ember életmódi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért rendkívül gondos odafigyelést, és a családdal történő szoros együttműködést kívánó feladat az egészségmagatartás formálása, szükség esetén áthangolása. A gyermekek szükségleteik önálló kielégítésére, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, egészségmegőrzés szokásainak elsajátítására fokozatosan válnak képessé a folyamatos példamutatás, segítség, gyakorlás következtében.

A gondozási tevékenységekre a gyermekek életkorától függően megfelelő időt kell biztosítani.

Óvodánkban kialakítandó és rögzítendő szokások:

- Szorgalmazzuk, hogy az óvodában a szülővel és az étkeztetési vállalattal közösen, hogy minden nap többször legyen a gyermekek asztalán zöldség-gyümölcs
- Fontos, hogy ismertessük meg az óvodai foglalkozások és az étkezések keretében a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel- és italfélelésekkel, egészségnapjaink egyikén szervezzük meg az egészséges táplálkozásra nevelés programot.

Intézményünkben alaptevékenységként látjuk el diabéteszes gyermekek integrált nevelését.

Eddigi tapasztalataink alapján már kiderült számunkra, hogy minden esetben más, ezért mindennél fontosabb a családokkal való szoros együttműködés, illetve a folyamatos napi kapcsolattartás biztosítása, mely alapvetően meghatározza feladatainkat.

A gyermekek ellátásában kiemelten igaz, hogy a család irányítása és felelőssége az elsődleges, mi a gyermekek általuk előírt ez irányú gondozását biztosítjuk.

A diabéteszes gyermekek esetében elengedhetetlen a konyhával való kapcsolat, hiszen a cukorbetegség kezelésében meghatározó az étkezés, melyet az étkezésenkénti grammra kiszámított cukormennyiség alapján dietetikus határoz meg

Táplálkozási szokások:

- étkezések ritmikus időben történő elosztása, napirendbe épülése
 - megfelelő mennyiségű és minőségű folyadék biztosítása a nap bármely szakában
 - egyéni szükségleteket, igényeket kielégítő, mennyiségileg elegendő, minőségileg megfelelő ételek étrendbe iktatása: egészséges ételek, italok és kiegészítő élelmiszerek fogyasztásával betegségek megelőzése, a szervezett optimális működésének támogatása, a testi fejlődés elősegítése (pl. fogszuvasodás, cukorbetegség stb.)
 - változatos formákban a napi zöldség és gyümölcsfogyasztás biztosítása a szülők bevonásával friss gyümölcs, gyümölcssaláta, aszalt gyümölcs)
 - zsírszegény tejtermékek fogyasztásának ösztönzése változatos módon (tej, túró, joghurt, kefir, turmix)
 - a magas cukortartalmú ételek és italok fogyasztásának csökkentése, elhagyása
 - a magas só- és telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, elhagyása (vörös húsok, sajtok)
- Ehhez kiemelten szükséges az egészséges életvitel igényének kialakítása, és a gyermek életkorához igazodva testi fejlődésének elősegítése.
- kulturált étkezési szokások kialakítása a felnőttek példa és mintaadása révén:
 - esztétikus, alkalomhoz illő teríték
 - helyes evőeszköz használat
 - kulturált, nyugodt étkezés
 - étkezés közbeni helyes viselkedés
 - segédkezés, majd önálló munkavégzés – terítés az étkezés előkészületeiben
 - Az I - es típusú diabeteses gyermekek ellátását feladat specifikus munkaköri leírás alapján, a jogszabályban rögzített feltételekkel rendelkező dolgozó végzi szükség szerint.

Felhívjuk a szülők figyelmét:

- Ismerkedjenek meg gyermekük óvodai étrendjével és otthon délután, esténként, hétvégeken kiegészítő táplálékokkal pótolják a hiányzó, de szükséges tápanyagokat.
- Az otthoni kiegészítő táplálkozás megtervezéséhez kérjenek javaslatot orvostól, védőnőtől, óvodapedagógustól, gyarapítsák elméleti és gyakorlati tudásukat hiteles források tanulmányozásával.
- Kerüljék a családi étkezés során a túlzott cukor, só, zsírtartalmú ételek és italok fogyasztását, növeljék a víz szerepét a folyadékfogyasztásba, törekedjenek a rendszeres zöldség/gyümölcs bevitelre, naponta többször kerüljön az asztalra teljes kiőrlésű gabonából készült tészta/pékáru tejtermék, az ételkészítésnél a só kiváltásához használjanak zöldfűszereket, hetente kerüljön hal az étrendbe.

A testápolás magába foglalja a testünk, ruházatunk gondozását, egészségünk védelmét, tisztaságigényünk kielégítését, továbbá a közvetlen és a tágabb környezetünk tisztántartására való törekvésünket. A testápolás igényének kialakítása modellkövetéssel az óvónő és a dajka segítségével, együttműködésével történik.

Higiénés szokások:

- a test tisztántartása (mosdás, kézmosás, szükség szerint fürdés vagy zuhanyozás, a száj, köröm és haj ápolása, nemi higiéné)

- helyes fogápolás és szájhigiéna (fogmosás): arra törekszünk, hogy gyermekeink minél egészségesebb fogakkal rendelkezzenek. Ennek érdekében fokozatosan válják igényükké az étkezés utáni fogmosás. A fogkrém, fogkefe igazodjon a gyerekek fogzatához, a fogkefék cseréje szükségszerűen történjen. Ismerkedjenek meg a helyes fogmosás technikájával. Legyen biztosított a rendszeres fogászati szűrés.
- a személyi higiénia biztosítása: legintimebb része a WC-használat, ezért mind az óvodapedagógusoktól, mind a dajkáktól tapintatot és megértést igényel a gyermekek szükségletei szerint a WC használat tudatos kialakítása
- tiszta ruházat
- környezeti higiéné: allergén anyagok kiszűrése, felületek tisztántartása, portalanítása, szellőztetés
- téli időszakban aromaterápiával biztosítjuk az egészséges levegőt
- a betegségek megelőzésére vonatkozó szokások és szabályok kialakítása, megtanítása: köhögés, tüszentés, orrfújás, időjárásnak megfelelő, réteges öltözködés

Öltözködés:

A helyes öltözködés feltétele az esztétika, valamint az időjáráshoz és a környezeti adottságokhoz való alkalmazkodás.

Ügyelünk arra, hogy a gyermekek a szabadban megfelelően, rétegesen legyenek felöltözve, melyhez megfelelő váltóruha biztosítását kérjük a szülőktől, valamint a téli levegőzéshez legyen biztosított a vízhatlan ruházat.

Épületen belül a tevékenységektől és a hőmérséklettől függően könnyű, kényelmes ruházatot viseljenek.

Esztétikai szokások:

- Ízléses ruházkodás és öltözködés (egymáshoz illő ruhadarabok)
- A szín és formavilág harmóniájával barátságos környezet kialakítása magunk körül.

A pihenés-alvás szokásai:

- A gyerekek biztonságos, higiénikus, kényelmes ágyon töltik a csendes pihenőt, mely biztosítja a helyes gerinctartást.
- Fontosnak tartjuk, hogy biztosítsuk a gyermekek számára a nyugodt, csendes, zajmentes légkört, a tiszta, friss levegőt.
- Mesével, esetleg halk zenével teremtjük meg a megfelelő hangulatot. Simogatással, otthonról hozott játékokkal segítjük hozzá az azt igénylő gyermekeket az elalváshoz.
- Az egyes gyermekek egyéni igényeinek figyelembevételével igyekszünk kialakítani a pihenés idejét, az alvást már kevésbé igénylő gyermekek számára a legalább egy óra pihenést követően csendes tevékenységet (képeskönyv nézegetése, ágyban pihenve „alvójával” játszás, egyéni foglalkozás) biztosítunk ügyelve a pihenők nyugalmanak fenntartására.

Testedzés - Mozgás:

Véleményünk szerint a mozgásfejlesztés a tudás alapja. Hisszük, hogy a mozgásban szerzett tapasztalatok a gyermekek érzékelő apparátusára hatnak, értelmi fejlődésüket szolgálják.

A mozgás sokoldalú tevékenység, mely a gyermekek számára életszükséglet. Egyéni fejlődésükben nagy jelentőséggel bír, mert az általános testi fejlődés mellett az értelmi és a szociális képességekre is hatással van.

Óvodáskorban rendkívül fontos a rendszeres mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, a helyes testtartás, a szép mozgás fejlesztése, a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

Az óvodáskor kiváló lehetőség a mozgás-tapasztalatok bővítésére, a gyermekek alkalmazkodó képességének, a személyiség akarati tényezőinek, a testi képességek fejlesztésére. Fontos továbbá, hogy az óvodai környezet a gyermekeket olyan aktív, sokoldalú mozgásra készítse, hogy saját aktivitásukon keresztül jussanak újabb és újabb tapasztalatokhoz, melyek fejlesztik érzékszerveiket, szolgálják személyiségük fejlődését

A felnőttkori mozgásügyesség nagymértékben a gyermekkori mozgástapasztalatok függvénye, ezért meghatározó jelentősége van a spontán mozgásnak és a szervezett óvodai mozgás foglalkozásoknak.

A mindennapos, játékos fejlesztő mozgás szervezése a csoportszobában, tornateremben vagy az udvaron történik, a csoport napirendjében meghatározott módon.

Igyekszünk minél több időt tölteni a szabad levegőn. Télen az udvar és a terasz adottságait kihasználva, a mozgás minden formáját biztosítjuk, **nyáron** pedig napfűrdözünk, védve a gyermekeket a nap káros sugaraitól.

A gyermekek fejlődésében nagy szerepet játszik a tudatosan szervezett mozgás. Ez egyrészt a mindennapi mozgásban (mindennapi testnevelés), a testnevelés foglalkozásokon, valamint a szülői igényekre alapozott külön szolgáltatásként szervezett mozgásos tevékenységek alkalmával, valamint a rendszeres kirándulások keretében történik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgáson keresztül értelmi és szociális képességek fejlesztése.
- Középpontban a tartásjavítás és a mozgásügyesség fejlesztése: prevenciós szemlélet.
- Képességfejlesztés a gyermekkori mozgásfejlődési jellemzőinek figyelembevételével.
- Inger gazdag környezet biztosításával, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztés: mennyiség és minőség összhangjával.
- Koordinációs képességek: oldaliság kialakítása a test függőleges zónájának tudatosításával, a testtudat fejlesztése (testkép és testfogalom, testséma), az alakmozgások koordinációjának javítása, valamint szem-kéz koordináció.
- A mindennapi, levegőn történő szabad mozgás biztosítása.
- A mindennapos szervezett fejlesztő mozgás biztosítása.
- Testedzés, testnevelés foglalkozások a tornateremben, kis és nagymozgásos játékok, mozgáskoordináció, lábboltozat erősítő gyakorlatok.
- Szűrővizsgálat eredményeként gyógy-testnevelő foglalkozások.
- A térpercepció fejlesztése.
- Életkornak megfelelő terhelés, állóképesség fejlesztése.
- Óvodapedagógusi kompetencia függvényében tartásjavító, lábboltozat fejlesztő programok és gyakorlatok beiktatása, ez irányban történő önképzés fokozása

Az ember egészségügyi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért e szokásalakítás rendkívül gondos odafigyelést és a családdal történő szoros együttműködést kiváltó feladatunk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Váljon a gyermek igényévé a tiszta, esztétikus környezet, a megjelenés, a kulturált étkezés.
- Tudja eldönteni kér-e még az ételből.
- Rövid haját fésülje meg, a WC-t használja önállóan, utána mosson kezet, tudja kifűjni az orrát, önállóan fogat mosni, tisztálkodási eszközeit rendbe tenni.
- Jelezze, ha melege van, vagy fázik, és a szerint önállóan öltözzön fel.
- Vigyázzon ruhája tisztaságára, tudja ruháját begombolni, a saját helyére összegyűjteni, cipőfüzőjét bekötni.
- Szeresse a szabadban tartózkodást, évszakonként használja ki a lehetőségeket. (szánkózás, hóemberépítés, kerti tevékenység, torna a szabadban)
- Váltson naponta fehérneműt, használjon váltócipőt.
- Fogadja el a nyugodt pihenés, esetleg alvás szükségességét.
- Kondicionális képességek tekintetében: az életkori sajátosságoknak megfelelő erőnlét, gyorsaság, hajlékonyság és ügyesség elérése.
- Jó állóképességük, pszichés reakcióképességük kialakítása.
- **A mozgáskoordinációs képességek tekintetében:** a megfelelő téri orientáció, ezen belül a testséma, személyes tér megfelelő észlelésének kialakulása.
- **A nagymozgásokon keresztül** a személyes és közös tér megélése, érett mozgáskoordináció és megfelelő spontán dominancia elérése.
- Szem – kéz - láb mozgáskoordinációja adott helyzetekben megfelelő legyen.
- A gyermek nyugodtan pihen, és késleltetni tudja szükségletei kielégítését.

1.1. Az óvoda egészségnevelési programja

„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorékság hiánya.”

Egészségügyi Világszervezet

A definíció szerint az **óvoda általános nevelési feltételei közé az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek sorolandók:**

- a testi egészség: gondozás, ápolás, edzés, mozgásfejlesztés,
- a lelki egészség: értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása, **a kommunikáció és a konfliktuskezelés alapjainak elsajátítása,**
- a szociális kapcsolatok harmóniája: közösségi élet, segítség stb.
- az egészségvédő képesség fejlesztése,
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása,
- az óvodapedagógusok, az óvodapszichológus és a nem pedagógus dolgozók viselkedésének szabályozása,
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai: higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás, tudatos és következetes nevelési módszer,
- az iskola-egészségügyi szolgálattal való együttműködés,
- egészséges étkezés, táplálkozás érdekében naprakész kapcsolat az ételmezési vállalattal, valamint mérsékeljük az édességek, chipsek behozatalát az óvodába, lehetőség szerint „minden nap gyümölcsnap”.

Javasolt egészségfejlesztési programok

Óvodánkban hagyomány az évi egy alkalommal megrendezendő ÓVODAI EGÉSZSÉGNAP szervezése, és lebonyolítása. A Jeles nap pontos időpontját és tartalmát a mindenkori éves Munkaterv tartalmazza.

Egyéb egészségfejlesztési programjaink:

- Kirándulások
- Túrák a családok bevonásával a budaörsi hegyekbe
- Családi sportdélután
- Őszi betakarítás

Az éves tanulási terv elkészítése során javasolt, hogy az aktuális időszakhoz igazodóan a pedagógusok havonta tervezzenek egészséghetet.

Őszi témák:

- **Takarítási Világnap → szeptember 20.**
- **Őszi terméköszöntő a szülők bevonásával**
- **A természet patikája → Gyógynövényekkel az egészségért**
- **„Zöldséget falj kiskomám!” → Egészséges táplálkozás az óvodában**
- **Gyümölcsös/zöldséges délután szervezése a szülők részvételével.**

Téli témák:

- **Bacilusok → egészség-betegség, az orvos gyógyító munkája**
- **Egészségfejlesztés az óvodában → az óvodapedagógus oldaláról**

Tavaszi témák:

- **A Víz világnapja → március 22.**
- **A Föld napja → április 22.**
- **Madarak és fák napja → május 10.**
- **Kirándulások - mozgás a szabadban**

Nyári témák:

- **Egészségvédelem**
- **Buszos kirándulások**
- **Környezetvédelmi világnap → június 06.**

1.2. Környezettudatos magatartás megalapozása

A környezet- és egészségtudatos magatartás kialakításának létjogosultsága van az óvoda intézményrendszerében. A gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, illetve rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában nevelőtestületünk is sokat tehet. Részünkről az elkötelezettségnek és a gyakorlati megvalósításnak van kiemelkedő szerepe. Ezért gondoljuk, hogy az óvodai környezettudatos magatartás kialakítása: „Apró lépés az óvodának, ugyanakkor nagy lépés a világnak.”

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete
- az egészség értéként történő megbecsülése, óvása
- a tudatos döntések meghozatalának képessége és készsége
- a hagyomány őrzése – átmentése a jövőbe

Mindezeket a családok hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal és holisztikus szemlélettel tudjuk a leghatásosabban elérni.

A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenységforma, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex ismeret és tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető.

A környezet megismerése nem korlátozódik csak a környezeti foglalkozásokra és a tervszerű, tudatos kezdeményezésekre, hanem átfogja az egész óvodai életet. Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszer biztosítunk. Az érzelmek, kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk. szeretet, kötődés, élménybefogadás keltése. Támaszkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi kirándulások, nyaralások élményeire is. Szükség esetén a hátrányokat kompenzáljuk.

A környezet és egészségtudatos magatartás kialakításának célja:

- Szeresse és védje a gyermek szűkebb és tágabb környezetét, ismerje a helyi hagyományokat, néphagyományokat, szokásokat, a családi és tárgyi kultúra értékeit.
- Kötődjön, legyen érdeklődő családja, csoportja és a tágabb világ felé, ami őt körülveszi.
- El kell érni a környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformát, a környezetbarát életvitel kialakulását, ami csak a környezetben történik, a tapasztalt, átélte, élmény dús ismeretszerzés kialakításával.
- Elősegítjük azt, hogy a gyermekek az őket közvetlenül és a tágabb természeti, társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkornak megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat kialakításához nélkülözhetetlenek.
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.

A fenntarthatóságra nevelés javasolt tartalmai óvodánkban:

- Takarékos víz-, papír és energia használat.
- Környezetünk tisztántartásában való aktív részvétel, a tárgyi környezet megóvása.
- Szelektív hulladékgyűjtés: elem, papír, műanyag.
- Magas ágyásokban a növények gondozása.
- Palántázás a csoportokban is. hajtítás, palántázás, csíráztatás.
- Természetsarok kialakítása, gondozása.
- Komposztálás.
- Madárvédelem.
- Projekthetek, kirándulások, környezetvédelmi játékok, virágosítás, vetélkedők.
- Újrahasznosítással készült játékeszközök, ajándékok barkácsolása.
- Intézményi rendezvények környezettudatos elvek alapján.

A környezettel és a minket körülvevő világgal történő megismerkedés egész nevelésünkben érvényesülő, szerteágazó folyamat. **Tevékenység, ahol a környezeti értékek felismerése, azaz tudatformálás, ismeretszerzés, attitűdök formálása, értékrend és értékelés kialakítása, és aktivitás történik.**

Az ismeretek tartalmazzák a világkép, a kultúra és az értékrend elemeit.

A környezeti nevelés interaktív, nem lehet elsajátítani „elmondás”, prédikáció alapján, csak átéléssel. Óvodánkban környezeti nevelésünk igazi terepe a természet. Mindennapjainkat átszövi a környezettudatos magatartás szemlélete, vers és dalanyagunkat az évszakok változása adja, ünnepeljük a „jeles zöld napokat” is.

A környezettudatos magatartás megvalósításának folyamatához kapcsolódó tartalmak

Jeles Zöld Napok tevékeny feldolgozása	Budaörsi Csicsergő Óvoda	Rózsa Utcai Tagóvoda
Autómentes Világnap -szeptember 22.	X	X
Nemzetközi és világtakarítási nap szeptember 23.	X	X
Nemzetközi madármegfigyelő napok október első hétvégéje	X	X
Állatok világnapja október 4.	X	X
Víz világnapja március 22.	X	X
Föld napja (április 22.)	X	X
Madarak és fák napja május 10.	X	X
A nemzeti összetartozás napja június 4.		
Madárbarát- kert, Madárovi	X	X
Környezetvédelmi világnap – június 7.	X Szelektív hulladékgyűjtés	X Szelektív hulladékgyűjtés
Takarékossági „akciók” és programok	X	X
Óvodakert művelése, gondozása	X	X
Egészségnap	X	X

Sokat kirándulunk, megfigyeljük a természet kincseit, változásait, ismerkedünk tágabb környezetünkkel.

A gyermek érdeklődése által vezérelt tevékenységein keresztül kerül közvetlen kapcsolatba a fizikai és élővilággal. A környezetvédelem a környezet alakítással, a munkatevékenységgel szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz. Lényegében a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, s a megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel mind a társadalmi, mind a természeti környezettel szemben.

A közvetlen tapasztalatszerzés mindig erősebb, mint a közvetett. Ezért a lehető legtöbb időt a szabadban töltjük.

Kihasználjuk a nagy udvaraink lehetőségeit, évszakonként kirándulunk, sétálunk.

Vannak nagyítóink, növény és kisállat határozók, amiket viszünk magunkkal a kirándulásainkra.

Évente ellátogatunk a **Helytörténeti Múzeumba**, ahol a kiállítás bemutatja a város egykori német lakosságának hétköznapijait, életmódját, öltözködését, lakáskörülményeit, valamint óvodánk földrajzi fekvéséből adódóan rendszeres túrákat szervezünk a **budaörsi Kopárokba**.

A székhely intézményben is több sváb népviseletet láthatnak a gyerekek, kiállított bábokon és a nemzetiségi sarokban.

Fontos számunkra környezettudatos életmód elemeinek szocializációja: a szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása, természetbarát termékek használatára való ösztönzés, természeti környezet védelme, lakó- és óvoda környezet közös megóvása, újrahasznosítás a mindennapok során.

Különös hangsúlyt helyezünk:

- A különböző egészségkárosító szerek egészségi kockázatának tudatosítására
- Személyes higiéné elsajátítására
- Az egészség fogalmának, tartalmának megismerésére.
- A különböző képességfejlesztő tevékenységek során a környezettel, természettel kapcsolatos tartalmak feldolgozására.
- Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetésére
- Anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetésre – energiával, vízzel, árammal való takarékoskodás – és a pedagógusok példamutatására
- Csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztaságára
- Az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználására

A környezet megismerésére való nevelés egy komplex folyamat, mely kapcsolódik az irodalomhoz, zenéhez, ábrázoláshoz, egymástól el nem választható.

Gyermekeink ismeretei, személyisége és képességei az egyéni sajátosságokat figyelembe véve fejlődik a nálunk töltött évek alatt.

Feladataink:

- Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a minél többszöri megfigyelésre, tapasztalásra, ismeretszerzésre, felfedezésre évszakváltozáskor, ünnepek alkalmával.
- Az óvodai élet során az óvónő érzékeltesse a szépet, esztétikumot.
- A gyerekek vigyázzanak az udvaron lévő fákra, virágokra, bokrokra.
- Tartsák be a higiéniai szabályokat.
- Neveljük egészséges életmódra.
- Megismertetjük a gyermekekkel a szülőföld, hazai táj, a népi, helyi néphagyományokat, szokásokat, családi és tárgyi kultúra értékeit és a német nemzeti hagyományokat is.

- Kirándulásokon még több lehetőséget biztosítunk a közvetlen, önálló és spontán tapasztalatszerzésre, felfedezésre.
- Érezze, próbálja ki, amit a természetben lehet (fára mászás, termésgyűjtés stb.)
- Az érdeklődési körét a gyermekeknek mindenkor szem előtt tartjuk.
- Az óvónő segítse elő a gyerek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Az óvodapedagógus holisztikus látásmódjával ráirányítja a gyermekek figyelmét arra, hogy nincs a környezetben elhanyagolható, lényegtelen, felesleges elem, tényező. Minden hálószerűen kapcsolódik össze.
- Az ismeretrendszer kialakítása ökológiai szemléleten alapuló ismeretszerzéssel történik.
- Az óvodapedagógus történetekkel, helyzetmegbeszélésekkel, kereső, tapasztaló magatartásmóddal gazdagítja a gyermekek problémaérzékenység és a problémamegoldó képességét.
- A környezettel pozitív érzelmi kapcsolatot alakítunk ki, amit alapvetően szociális tanulással, mintakövetés alapján fejlesztünk.
- Kialakítjuk a helyes, elemzésen alapuló elismerést, bírálatot.
- Az egész életen át tartó tanulás igényének és képességének kialakítása érdekében alapvető szokások, magatartási formák megalapozása beleépül a nevelő munka gyakorlatába.
- A tanulási folyamat megalapozása a felfedezéses tanulás, a problémamegoldás, az élményközpontú tanulási helyzetek megteremtésével valósuljon meg.
- Az együttműködés, a társas készségek fejlesztése, az esélyteremtés, a kultúrák közötti párbeszéd alapjainak lerakása kapjon megfelelő hangsúlyt az óvodai nevelésben.
- Felhívjuk figyelmüket a növények fontosságára, változatos mozgásos és érzékszervi tapasztalatok által alakítjuk ki a természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív, természetszerető magatartást. A zöld természet mellett fontosnak tartjuk az állatok szerepének kiemelését, az állat és növényvilág törvényszerűségeit és ezeknek a védelmét.
- A környezetvédelemre nevelés nem csupán a gyermekek kizárólagos feladata. Az óvoda minden dolgozójától, sőt a szülőktől is meg kell kívánni a példamutatást.
- Az óvodapedagógus szorosan működjön együtt, nyújtson jó példát, kínáljon ötleteket, adjon az óvodai életbe a szülők igényétől függően betekintést a gyermek tevékenységeinek, viselkedésének megismerésére.
- A gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.
- A gyermek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés.
- Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.
- A megtapasztaláson alapuló megismerés, információ szerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

2. Érzelmi, és erkölcsi nevelés, értékorientált közösségi nevelés – szociális tapasztalatok biztosítása

Érzelmi intelligencia fejlesztése célja:

A gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlődésének elősegítése. Támogatni a gyermekek érzelmeinek differenciálódását, az érzelmi állapotuk tartósságának növelése, az érzelmi labilitásuk csökkentése. A Pedagógiai Programban kitűzött célok és feladatok megvalósulásának támogatása, kiemelten az érzelmi intelligencia-fejlesztés eszközeivel (a továbbiakban: EQ -fejlesztés). A pedagógusok támogatása, megújulásuknak a segítése. Szakmai tapasztalatátadás.

Feladataink:

- EQ nevelés az óvodában, mint a lelki egészség és az egészségmegőrzés alappillére
- az érzelmi intelligencia-fejlesztés szükségességére és fontosságára való figyelemfelhívás,
- a gyermekekben lévő gazdagság kibontása, önismeret, önértékelés, mások megbecsülése, közösségépítés...
- az EQ-fejlesztés néhány új eszközének a megismertetése
- ismeretbővítés, kedvébresztés, motiválás a munkánkban való megújulásra
- az EQ-fejlesztés lehetőségeinek a kihasználása, kiaknázása, nevelői eszköztárunk gazdagítása
- nyomon követés, támogatás a pedagógusi igény szerint
- a mentálhigiéné szükségességének felismerése nevelőmunkánkban, közvetítése a gyerekek és szülők felé is
- a pedagógusok és családok szemléletváltásának a segítése
- új, együttműködő konfliktuskezelési technika megismertetése
- szeretetnyelv megismertetése
- szeretetteljes pedagógiai folyamatok megvalósítása
- pozitív megerősítés, az élmények oldott légkörben történő megbeszélése, feszültségoldó, lazító, önfegyelem erősítő játékok alkalmazása

Területei:

- EMK: Együttműködő Kommunikáció és EQ-fejlesztés
- EQ-fejlesztés: művészeti nevelés (mese, vers, ábrázolás, kézimunka, zene)
- EQ-fejlesztés: élményeken keresztül
- Mentálhigiéné az óvodában

A szociális tapasztalatok, az erkölcsi normák, az értékek felfedezése, megismerése szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak - elfogadás/tolerancia, az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a jószág, a figyelmesség - hangsúlyozása és akaratának, ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának, szokás- és normarendszerének megalapozása, alakítása.

Nevelőmunkánk során mindennapjainkban:

- A gyermek nyitottságára, kíváncsiságára, felfedező kedvére építünk.
- Megismertetjük Őket az erkölcsi-közösségi normákkal, szabályokkal a helyes erkölcsi tulajdonságokkal, a szülőkkel együttműködve.

- Megismertetjük Őket nemzeti és egyéb értékeinkkel, mintát nyújtunk annak tiszteletére, megóvásának lehetőségeire,
- Hozzásegítjük a gyermeket ahhoz, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetünket, segítjük a nemzeti identitástudatuk alakulását, a keresztény kulturális értékek megismerését, Az ünnepek, /ünnepkörök hangsúlyozott lehetőséget biztosítanak a nemzeti identitástudat megalapozására, elmélyítésére éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítanunk az ezeket előkészítő események megszervezésére, élmények megteremtésére is.
- Segítjük a hazaszeretet és a szülőföldre való kötődés mélyítését.
- Segítjük a családhoz való kötődésük elmélyülését.
- Segítjük azt, hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, s ezeket megbecsülik, értékelik.
- „A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.” Pedagógiai Programunkban mi is ebből indulunk ki, amit az alapprogram hangsúlyoz, hiszen, a közösségi normák és szabályok megalapozásával és megfelelő alakításával kapcsolatban nevelőmunkánkban kulcskérdés – s e téren is számítunk, hiszen szükség van a szülővel történő együttműködésre – hogy:
 - Az óvodapedagógusok attitűdje, személyisége, módszertani kultúrája, a gyermeki magatartásra gyakorolt hatása pozitív legyen.
 - Tudjuk engedni és elfogadni a gyermekek önálló törekvéseit.
 - Ésszerű korlátok felállítása, melyeken túl a gyermek már sérti a mellette élő többiek, a csoport tagjainak érdekeit.
 - Egyszerre segítük alakítani a gyermek érzelmi, erkölcsi, és értékorientált szociális érzékenységének fejlődését, én- tudatának alakulását, teret engedve a gyermekek önkifejező törekvéseinek.
 - A pedagógus segítse a gyermeket, hogy rendelkezzen az önelemzés, önértékelés és önfejlesztés képességével, illetve képessé váljon arra, hogy saját lehetőségeit keresve és felismerve tegyen érvényesüléséért. ne másoktól várja el mindezt.
 - Fontos, hogy a szülők és pedagógusok egyaránt toleránsak legyenek, hogy a gyermekeink is el tudják fogadni azt, aki kevésbé ügyes - nem „úgy” mozog, fest, rajzol, beszél -, vagy aki eltérő magatartást tanúsít.
 - Óvodánkban a gyermekeket érzelmi biztonság, állandó értékrend, megnyugtatóan derűs és kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.
 - A befogadás egyéni igényekhez igazított gyakorlatának –anyás - apás beszoktatás-betartása.
 - Az óvoda valamennyi alkalmazottját pozitív attitűd és érzelmi töltés jellemzi a gyermekekkel, egymással, valamint a szülővel való kapcsolat kialakításában és gyakorlásában, mely gyakorlat mintaként szolgál a gyermek-gyermek kapcsolatok alakulására is.
 - Az emberek közötti különbözőségek tiszteletben tartására, a másság elfogadására és megértésére nevelünk.

Feladatunk a szociális motívumok fejlesztése:

- A társak értékeit figyelembe vevő az önérdék és a társak érdekeinek kölcsönös, arányos érvényesülését szolgáló, szükség szerint a másik felet segítő magatartás kialakítása.
- A közvetlen és közvetett szociális kommunikációs képességek fejlesztése → beszélgetés, vita, színházi előadás, képeskönyv nézegetés
- A gyermekek kötődési hálójának megismerése, és szükség szerint segítség nyújtása az arra rászoruló gyermekeknek. Segítségnyújtás ahhoz, hogy a gyermekek képesek legyenek új kapcsolatok kiépítésére, kapcsolatrendszerük gazdagítására

- A csoportlétre, szervezeti létre való képesség lehetőségeinek kiaknázása a különböző játékterekben történő közös játék, a kooperatív tanulási technikák, a csoportmunka alkalmazása az ünnepek, valamint a különböző szerepek során.
- A vezetési képesség fejlesztését szolgálva a játékaikban és egyéb tevékenységeikben a gyermekek tapasztalják meg a „segítő felnőtt” magatartását.
- A szabályokhoz kötött mozgásos és értelmi képességeket igénylő játékok során fejlesszük gyermekeink segítő versengő képességét.
- Reális, az egyes gyermekekhez igazodó teljesítményértékeléssel alapozzuk meg és erősítjük gyermekeink önbecsülését és önbizalmát.
- A betartandó szabályok a gyermekek számára legyenek mindig világosak, betartásukban a felnőttek következetesek
- A szabályok kialakításakor mindig a megoldandó probléma kerüljön a középpontba, ne a problémát okozó gyermek.

Számunkra az individualizálás a következőket jelenti:

- **szemléletmód:** a másság toleranciája
- **a fejlesztés stratégiája:** az egyén lehetőségeiből kiinduló fejlesztés a követelményekben
- **metodikai eljárás:** módszerkombináció, amely egy helyzetben több lépcsőben differenciáltan tevékenykedtet
- **struktúra:** szervezeti forma, amelynek variációival differenciáltan fejleszhető a személyiség
- **tartalmi struktúra:** egy tartalom mélységében és terjedelmében való differenciálás.

Célunk: A szocializáció biztosítása, szociális képességrendszer fejlesztése, a segítő életmódra nevelés. A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása értékorientáltságának alakítása, a közösségen belül, a csoport normái alapján

Szociális képességrendszer fejlesztése

- Szociális szokások és minták
- Szociális készségek (empatikus képesség, siker-kudarccal feldolgozó-készség, szervező-készség) szociális ismeretek (viselkedés)
- Szociális kommunikáció (érzelmi és szóbeli)
- Szociális érdekérvényesítés (segítség, együttműködés, egészséges versengés)

Rendelkezzen a gyermek a legfontosabb tulajdonságokkal, amelyek a közösségi élethez szükségesek. Legyen önbecsülése, önbizalma, legyen toleráns, jó kapcsolatteremtő, együttműködő.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek - gyermek, a felnőtt - gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának alakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- Kedvező hatások érik már a gyermeket az óvodába lépésekor és a kiegyensúlyozott légkörrel segítjük, hogy befogadóvá, elfogadóvá váljék.

- Legyen modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, magatartása és viselkedése.
- Pozitív érzelmi töltés, attitűd jellemezze a kapcsolatot felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek, gyermek-dajka között.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek kielégíthesse a természetes társas szükségleteit.
- Neveljen az óvoda egymás tiszteletére, a különbözőségek elfogadására, mint a sajátos nevelési igényű gyermekek, kerülve a nemi sztereotípiák erősítését.
- A szocializáció biztosításával a gyermek önértékesítő, önkifejező törekvéseinek segítése.
- A fejlődést segítő szokás- és normarendszer megalapozása, kialakítása azokhoz való alkalmazkodás.
- Ha szükséges, saját törődést igénylő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében megfelelő szakembereket vonunk be a nevelési munkába.
- Elősegítjük, hogy a gyermek ismerje szűkebb és tágabb környezetét, tudjon rácsodálkozni a jóra, szépre, tisztelje, becsülje, óvja s így lesz a szülőföldhöz kötődés alapja.
- A környezettudatos magatartás megalapozása az érzelmi viszonyulások, a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások, gondolkodás, értékrend, döntési képességek fejlesztésével.
- Fontos a közös élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása, miközben fejlődnek az erkölcsi tulajdonságok: segítőkészség, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség és az akarati tulajdonságok: önfegyelem, kitartás, önállóság, szabálytudat, feladattudat.
- A szociális értékrend, szociális motívumok fejlesztésével erősítjük a gyermek önbecsülését, önbizalmát, amely képessé teszi önálló véleményalkotására, annak kinyilvánítására.
- Olyan szituációk teremtése a gazdag, változatos tevékenységrendszerben, amelyekben a gyermek választásaiban, döntéseiben, a helyzetmegoldásokban való tájékozódása során megtanulja irányítani saját érzelmeit.
- Az anyanyelvi-értelmi nevelés és szociális fejlesztésen keresztül olyan készségek és képességek fejlesztése, amelyek közvetetten segítik az iskolába való beilleszkedést, az iskolakezdés feltételeinek megvalósulását.

Az erkölcsi nevelés alapelvei, tartalma, és feladatai:

- Az óvodai erkölcsi nevelés alapja a szokásrend kialakítása, és az azokhoz való megfelelő alkalmazkodás támogatása.
- A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, áthatja magát a gyermeki életet.
- Az óvodapedagógus a konfliktusok önálló megoldására törekedve nyújt segítséget a megoldásban.
- Az óvodapedagógus figyelemmel van arra, hogy az egyes szokások, együttélési normák elfogadása, betartása nem azonos időben zajlik az azonos életkorú gyerekeknél.
- Az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell, hogy legyen. A „kettős mérce” (a családi nevelésben is) eleve ellentmond az erkölcsnek.
- Az óvodapedagógus kellő pedagógiai érzékenységgel, a gyermekek ismeretében dönti el, mely szokások illeszthetők az egyes gyerekekhez, és mely differenciált bánásmód segíti fejlődésüket.
- Az óvodapedagógus az erkölcsi nevelés folyamatában arra törekszik, hogy a gyerekek önmagukat tudják értékelni, nemcsak a tanulás folyamán bekövetkező teljesítményeiket, hanem tetteik helyességét vagy annak tévedéseit is. A jó sorrend ez: önértékelés, majd mások tetteinek értékelése.

A gyermekek felé közvetítendő erkölcsi értékek:

- **Ha szeretünk valakit, akkor szeretünk vele lenni, beszélgetni vele és meghallgatni mindazt, amit mond. Legyen mindig nyitva a szívünk a szeretetre.**
- **Az egymással való kommunikálás során fontos, hogy hogyan szólunk egymáshoz. Boldog lehet az az ember, aki csendesen, nyugodtan meg tudja oldani a maga gondjait, feladatait, aki ura önmagának, háborgó érzelmeinek és szavainak.**
- **Ha akaratunkon kívül megbántottunk valakit, kérjünk bocsánatot!**
- **Megvan mindennek az ideje. A munkának a pihenésnek az ünneplésnek és ezáltal az egymásra figyelésnek is. Az ünnepnap érték. Ha ezt jól éljük meg, akkor magunkkal vihetjük ennek a napnak az erejét, lendületét a hétköznapjainkba.**
- **Mindenkinek nagyon mélyen a szívébe van ültetve a szülők, a vérszerinti rokonok iránti tisztelet és szeretet, amit tudatosan kell ápolnunk. Odafigyeléssel, szófogadással tartozunk szüleinknek.**
- **Különösen fontos a körülöttünk lévő emberi, állati, növényi élet tisztelete. Nemcsak a saját életet és egészséget, hanem a környezetünket is szeretni kell. Kerülni kell mindazt, ami veszélyezteti a környezetünket!**
- **Különleges emberi érték az őszinteség.**
- **Tartsuk tiszteletben mások tulajdonát, azt kérés nélkül ne vegyük el. Nem szabad visszaélni a bizalommal se, amellyel egy másik ember megajándékozott!**
- **Fontos az igaz, őszinte szó kimondása, a gesztusok, mozdulatok eredetisége, őszintesége.**
- **Vegyük észre a rászorulókat, és segítsük őket.**

Az erkölcsiség az egymásra figyelésben, az együttműködésben, és a segítségadásban nyilvánul meg. Az óvodapedagógus feladata az erkölcsi nevelés alapját képező szokásrend megtervezése.

Közösségi - magatartási szokások és szabályok:

- köszönési formák
- a megszólítás helyzetei
- a kérés, különböző udvariassági szokások formái és helyzetei
- a társakhoz való viszony, az alkalmazkodás
- felnőttekhez való viszony
- tevékenységekhez való viszony
- együttes játékhelyzetek

A közösségi élet szokásai és szabályai:

- családi és óvodai napirend
- napi, heti és éves programok
- nemzeti, családi és a közösség ünnepei

Szervezeti és időkeretek – az óvodai élet megszervezése

Óvodánkban a gyermekek életkora, a személyi lehetőségek, valamint a szülők és a pedagógusok esetleges igényei szerint szerveződnek a csoportok. Évek óta működnek osztatlan, részben osztott és osztott, tehát azonos életkorú gyermekcsoportok.

Gyermekeink egészséges fejlődéséhez a heti és napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú és tartalommal megtöltött tevékenységformák megtervezésével, tiszteletben tartva a szabad játék elsődlegességét. **A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára.** A napirend rugalmasan igazodik a célokat szolgáló feladatokhoz, figyelembe veszi egy-egy csoport szokásait, igényeit.

Az óvodai nevelés tervezése, valamint a gyermek megismerése és fejlesztése érdekében a gyermek óvodába lépésétől iskolába lépéséig az óvodapedagógusok fejlődési naplót vezetnek.

A csoportok kialakításánál törekszünk az SNI gyermekek arányos, és fejleszthetőségük szempontjából a számukra leginkább ideálisnak mondható csoportban történő elhelyezésre.

A napi és a heti rend tartalmi megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van az óvodaépületek helyi szokásokra, igényekre. Fontos a családdal is tudatosítanunk, hogy a rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek és jelentenek a gyermek számára.

Az egyes csoportok napi és heti rendjének elkészítése és erről a szülők megfelelő tájékoztatása az óvodapedagógusok feladata.

Fontos:

- a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemezze
- a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét
- időjárástól függően a játék nagy részét a szabad levegőn élvezhessék a gyermekek

Javasolt napirend

	TEVÉKENYSÉGEK			
	3-4 ÉVESEK	4-5 ÉVESEK	5-7 ÉVESEK	3-7 ÉVESEK
6:00-9:00	SZABAD JÁTÉK Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)	SZABAD JÁTÉK Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)	SZABAD JÁTÉK Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)	SZABAD JÁTÉK Mozgásfejlesztés (kötelező vagy kezdeményezett)
	Testápolás	Testápolás	Testápolás	Testápolás
	Folyamatos tízórai	Folyamatos tízórai	Folyamatos tízórai	Folyamatos tízórai
9:00 -12:00	Felajánlott választható tevékenység	Felajánlott választható tevékenység	Felajánlott vagy kötelezően választható tevékenység	Felajánlott vagy kötelezően választható tevékenység
	JÁTÉK A LEVEGŐN	JÁTÉK A LEVEGŐN	JÁTÉK A LEVEGŐN	JÁTÉK A LEVEGŐN
12:00-15:00	Testápolás EBÉD (kötött formában)	Testápolás EBÉD (kötött formában)	Testápolás EBÉD Kötött formában)	Testápolás EBÉD (kötött formában)
	PIHENÉS	PIHENÉS	PIHENÉS	PIHENÉS
15:30-18:00	Testápolás UZSONNA (folyamatos vagy kötött formában)	Testápolás UZSONNA (folyamatos vagy kötött formában)	Testápolás UZSONNA (folyamatos vagy kötött formában)	Testápolás UZSONNA (folyamatos vagy kötött formában)
	Felajánlott, választható tevékenység	Felajánlott, választható tevékenység	Felajánlott, választható tevékenység	Felajánlott, választható tevékenység
	JÁTÉK a levegőn	JÁTÉK a levegőn	JÁTÉK a levegőn	JÁTÉK a levegőn

Heti rend

A heti rendben a napirendhez hasonlóan vannak stabil, rendszerességet, szokásokat alapozó tevékenységek, ugyanakkor lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján rugalmasságra.

- **A heti rendnek naponta biztosítani kell a tervezett, és a rendszeres mozgásfejlesztést.** A keret és az időtartam változó. Szervezhető kezdeményezett vagy kötött formában. **Heti egy alkalommal minden korosztály számára kötelező a testnevelés foglalkozás.** A három-négyévesek számára novembertől vezethető be - a gyermekek eltérő fejlettségét tolerálva – a kötelezőséget. Más napokon az óvodapedagógus felajánlja a mozgásfejlesztő tevékenységet.
- **Hetente egy alkalommal célszerű a nagyoknak „kötelező” ének-zenei tevékenységet szervezni.**
- A felajánlott, választható integráló tevékenységet célszerű úgy alakítani, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a vizuális tevékenységekre, amelyek a szabad játék keretén belül szervezhetők. A kis, középső csoportokban felajánlott tevékenységek választhatók, a nagyoknak a vegyes, illetve osztott csoportban kötelezően választható lehetőséget jelent. Ugyanakkor az óvodapedagógus döntésétől és a tevékenységek jellegétől függően (vizuális tevékenység) a nagyok számára választható, felajánlott tevékenység is lehet domináns.

Fejlődési jellemzők az érzelmi – akarati tulajdonságok, valamint a szocializáció vonatkozásában az óvodáskor végére várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szüleiről leválik és bízik a vele foglalkozó felnőttekben, akikkel beszélgetéseket kezdeményez.
- Érdeklődő és könnyen bevonható a csoport tevékenységeibe, önként is kapcsolódik más gyermekek játékához.
- Az óvodai élet szokásait és szabályait ismeri, gyakorolja.
- Szeret óvodába járni, ahol barátai vannak.
- Megérti és tiszteletben tartja a korból képességekből eredő különbözőségeket társai között.
- Konfliktusait elsősorban a megbeszélés módszerével oldja meg, vagy konszenzust köt.
- Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg: kitartásának, munkatempójának, önállóságának önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- Nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.
- Kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására.
- Szívesen együtt dolgozik társaival egy – egy feladaton.
- Szociálisan is érette válik az iskolára.
- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni.
- Késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Képesek felismerni, kezelni és szabályozni saját érzéseit, legyen szó félelemről, dühről, örömről.
- Képes felismerni mások érzelmeit is, ami elengedhetetlen az együttérzés, az empátia kialakulása során, magasabb lesz az önbizalmuk, önismeretük.
- Szükség esetén tud segítséget kérni.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk: Az anyanyelvi és az értelmi képességek fejlesztése konkrét cselekvések által. Szívesen vállalják a problémák megoldását, örömmel végezzék a feladataikat a gyermekek. Tudják magukat kifejezni egyszerű, rövid, tömör mondatokkal.

A gyermek azokban a helyzetekben tud görcsök nélkül kommunikálni, ahol közvetlen személyes kapcsolat jön létre, ahol módja van az élmények és cselekvések nyelvi kifejezésére. A beszédkapcsolatban, kommunikációban az egyediség, az egyénre irányuló érdeklődés, az empatikus magatartás alapvető feltétele.

Az anyanyelvi nevelés az óvoda valamennyi tevékenységi formájában megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

A beszédfejlődés természetes színtere a játék, ahol a felvállalt szerepekben, élethelyzetekben kerülnek egymással kontaktusba a gyermekek. A szókincs bővülését, a beszédminőség alakulását segítik a nyelvi játékok, a szabad önkifejezés a drámajátékokban, a tevékenységeket kísérő beszélgetések és a közös társalgások.

Az óvodai életben az anyanyelv fejlesztésének három alaphelyzete – spontán helyzetekben és tevékenységekben, irodalmi nevelés során, az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben – van.

A hallás, fonémahallás, beszédértés egyénenkénti megértése, játékos fejlesztése hangsúlyos feladat.

A „beszélő magatartást” akkor sajátítja el a gyerek, ha érzelmi biztonságban van, derűs légkör veszi körül, tapasztalja a személye iránti érdeklődést, és ha türelmesen kivárjuk gondolatainak, érzelmeinek kifejezését.

Az értelmi nevelés a gyermek kíváncsiságára alapozott, tágran értelmezett tanulás. Kitüntetett módja ebben az életkorban az utánzás, a felnőtt és a társ, nagyobb társ mintájának követése spontán helyzetekben. Fontos alapja a felnőtt és a gyermek közötti szoros érzelmi kapcsolat. A gyermek a környezetével való minden kapcsolatteremtésben tanul. Nem cselekvésre kényszerítünk, hanem cselekvési alkalmakat hozunk létre. Tiszteletben tartjuk, ha valaki „csak” szemlélődik. Az érisi folyamatot szolgálni, és nem erőltetni kívánjuk. Gyakori próbálkozási, sok ismétlési lehetőség, tapasztalatszerzési alkalom megteremtésével tanítjuk a gyermekeket, alakítjuk gondolkodási sémáikat, ismereteik rendszerét, problémamegoldó gondolkodásukat. Figyelembe vesszük, hogy az óvodás kort a nem tudatos tanulástól a tudatos tanulás felé való haladás jellemzi.

Feladataink:

- Valamennyi tevékenységi forma keretében valósuljon meg az anyanyelvi nevelés.
- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítja az óvoda azokat a változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet.
- Kiemelt jelentőségű az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
- Fontos a gyermek meghallgatása, beszédkedvének fenntartása, párbeszéd kialakítása.

- Szoktassuk hozzá a gyermekeket ahhoz, hogy szabadon mondhassák el érzéseiket, gondolataikat.
- Teremtünk lehetőséget arra, hogy a gyermekek kreatívan rögtönözzenek, improvizálhassanak, a nyelvvel is játszhasanak.
- A gyermekek beszédaktivitását a teljes odafordulással, aktív figyelemmel és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdésekkel tartjuk ébren.
- Az óvónő magatartása minden helyzetben – tevékenységeket kísérő beszélgetések során, nyelvjátékok, szabad önkifejezés – legyen érdeklődő.
- A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, bővítése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és a kreativitás fejlesztése.
- Az óvodai nevelő tevékenység egészében törekszünk helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - a javítgatás elkerülésével - a nyelvi elemek helyes használatára, világos, érthető közlésre, beszélő környezet kialakítása, a kommunikáció különböző formáiban.
- Az óvodapedagógus mellett modell értékű az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja is.
- Beszédeszélelés, beszédmegértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs - relációs és általános - gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Nyelvi készség fejlesztése.
- Kommunikációs - verbális, nem verbális - jelzések felismerése, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- Nemzeti és etnikai kisebbségi nyelv gyakorlásának biztosítása.
- Migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és *tervezetten* szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érezékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás –*alkotóképesség*- fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek kreatívan rögtönözzenek, improvizálhassanak, a nyelvvel is játszhasanak.
- A gyermek beszédaktivitását a teljes odafordulással, aktív figyelemmel és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdésekkel tartjuk ébren.
- Az óvodapedagógus magatartása minden helyzetben – tevékenységeket kísérő beszélgetések során, beszélgető körök, nyelvi játékok, szabad önkifejezés – érdeklődő.
- Feladatunk még a figyelem összpontosítására való képesség erősítése:
 - tanulási nehézségek korai felismerése
 - tehetség gondozás, felzárkóztatás, egyéni fejlesztés
 - fogalmi gondolkodás megalapozása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az egészségesen fejlődő gyermek nyitott érdeklődéssel áll az iskolába lépésre.
- Érzékelés, észlelés - téri tájékozottság, vizuális és akusztikus differenciáló képesség - fejlett.
- A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a szándékos felidézés.
- Megjelenik a szándékos figyelem, ennek tartama fokozatosan növekszik.
- Kialakulóban van már az elemi fogalmi gondolkodás.

- Önmagáról és környezetéről elemi ismeretekkel - napszakok, időjárás, lakóhelye, növények, állatok, viselkedés alapvető szabályai – rendelkezik.
- A nyelvi fejlettség, mint az artikuláció mondatszerkesztés, beszédkedv, beszédértés, szókincs, metakommunikáció, valamint az írás és olvasás iránti érdeklődés vonatkozásában: beszéde jól érthető, folyamatosan beszél, végig tudja hallgatni és megérti társai és a felnőttek beszédét, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat.
- Mondataiban főnevek, igék, melléknevek, számnevek és névmások egyaránt szerepelnek. Az utasításokat megérti és követi azokat. Beszédében egyre gyakrabban jelennek meg az elvont fogalmak és az ok- okozati összefüggéseket jelölő szavak.
- Megfelelő tempóban, hangsúllyal, hangerővel beszél, kifejezve érzelmeit és gondolatait. A miért kérdésekre magyarázatot ad. Elmondja a nap történéseit. Érdeklődést mutat az új és ismeretlen kifejezések iránt. Szűkebb és tágabb környezetében egyaránt bekapcsolódik a beszélgetésekbe.
- Érdeklődést mutat a könyvek iránt, szívesen nézegeti azokat és rajzol belőlük. Előfordul, hogy kéri a felnőtteket mondanivalójának leírására, a saját készítésű rajztörténet mellé.
- Az írást rögzített beszédként fogja fel. Mondanivalóját megpróbálja a beszéden kívül mozgással is kifejezni.
- A szerzett ismereteket alkalmazni tudják.
- Az élmények hatására kialakul bennük a népköltészeti kötődés.
- Kialakul képszerű, szemléletes gondolkodásuk.
- Képesek probléma felismerésre és megoldásra.

X. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

1. Játék

Célunk: A szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 3- 7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.

Legyen örömforrás és maradjon alapvető tevékenysége a gyermekeknek óvodai életük során. A kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek minden nap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A tevékenység tartalma:

A játékokban jelen vannak és fejlődnek azok a sajátosságok, amelyek a gyermek magatartására később is hatással lesznek.

A jó játék közben a gyermek derűs, felszabadult, örömforrása a cselekvés, az elképzelés.

A magát biztonságban érző, kiegyensúlyozott óvodás játéka elmélyült, önálló, nyugodt, ötletgazdag, kapcsolatkezdeményezésében a társakkal és mások kezdeményezésének elfogadásában kiegyensúlyozott. Tapasztaljuk azonban, hogy a negatív élmények és az ebből fakadó érzelmek is megjelennek. A szorongó, félénk, belső bizonytalansággal küzdő gyermekek játékában többnyire követi a sémákat, ötleteit nem meri megjeleníteni. Társaihoz nem vagy félve közeledik, szerepvállalása bizonytalan.

Évről-évre igen változatosak az óvodába érkező gyermekek családi, családon kívül szerzett élményei, tapasztalatai. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékokban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. Egy óvónő írásából idéz Talabér Ferencné (1993) „... mint egy gondos anya - az óvónő - törekedjék a gyermek elemi szükségletét, biztonságérzetét, a szeretet igényét kielégíteni. Ez szükséges az örömteli játékhoz.”

A jó játék közben a gyermek derűs, felszabadult, örömforrása a cselekvés, az elképzelés. A magát biztonságban érző, kiegyensúlyozott óvodás játéka elmélyült, önálló, nyugodt, ötletgazdag. Kapcsolatkezdeményezésében a társakkal és mások kezdeményezésének elfogadásában kiegyensúlyozott.

Legfontosabb feladatunknak tekintjük a játék feltételeinek megteremtését. A különböző játékterek azok a sarkok vagy lehetőség szerint mobil bútorokkal, szőnyegekkel elkülönített színterei a csoportszobáknak, amelyekben folyik a játék, a spontán tanulás és a munka. Itt szerveződnek azok a tevékenységek, amelyek a játékos tanulást jelentik az óvónő segítségével és irányításával. A gyermekek részvételével kialakított és igényeik szerint olykor változtatható terek biztosítják a gyermekek mikro-csoportokra való tagozódását, segítve ezzel a szocializálódásukat a személyes, közvetlenebb kapcsolat és közös élmény hatására. A játékterek lehetőség szerint legyenek állandók, ezáltal biztonságot nyújtanak a sajátos nevelési igényű gyermekek számára, és segítik a biztos tájékozódásukat. A megfelelő légkör, hely, idő, a játékhoz kedvezően hathat a gyermekek játékos kedvére, s ezt tudatosan kihasználjuk a fejlesztés érdekében.

Az óvónői modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvoda.

A gyermeki fejlődés nyomon követését, sikerkritériumait a játékban való megfigyelés elsődlegességét arányaiban is kifejező szempontrendszer alapján lehet értékelni.

Feladataink:

- Az óvónő biztosítja a kedvező feltételeket, a megfelelő légkört – elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális-interkulturális szemlélettel - helyet, időt és eszközöket a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékhoz, a szimbolikus szerepjátékhoz, a konstruáló játékhoz, szabály játékhoz, melyek hatnak a gyermekek jókedvére, ösztönzik őt, és tudatosan kihasználja a fejlesztés érdekében.
- Kreativitást fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenység biztosítása.
- A szabad játék és játszótárs választás biztosítása.
- Használják az óvónők gyerekekkel az udvar füves, betonos részét a nap minden szakában.
- Töltsenek minél több időt a szabadban a gyermekek.
- A homokozók legyenek locsolva, fellapátolva naponta.
- Teraszunkat esős időben is használni tudjuk.
- A gyermek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos módon történő elhelyezése. A megfelelő készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többletnapjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelőértéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatásai ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozását.
- A gyerekek minél jobban ismerjék meg a szűkebb-tágabb környezetüket, az óvónő úgy alakítsa az életmenetet, hogy az tapasztalatokat, élményeket nyújtson és a meglévő tapasztalataikra építsen.
- Ismerje az óvónő a szülőkön keresztül a gyermekek óvodán kívüli tapasztalatait is.
- Intervenciós gyakorlat megvalósítása, ezen belül szoros együttműködés az óvoda nem pedagógus dolgozóival és a szülőkkel.
- A közösségi élet, a játékszabályainak, normáinak gyermekekkel és szülőkkel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítése – épületen belüli és udvari játékok folyamatosan fejlesztett szabályai, ezekre utaló jelzések – különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.
- A játékirányítás indirekt módon történjen. Közbelépés csak akkor szükséges, ha egymást zavarják a gyermekek vagy testi épségüket veszély fenyegeti, vagy ha nem kívánatos viselkedési formák kezdenek kialakulni.
- Az óvónő tudjon és szeressen játszani. Sose hagyja felügyelet nélkül a játszó gyerekeket.
- Legyünk felkészültek, hogy a negatív élményeket és az ebből fakadó érzelmeket, feszült helyzeteket jelenlétünkkel, szeretetteljes, védelmet nyújtó magatartásunkkal oldjuk.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában biztosítjuk a szabad játék túlsúlyát és annak tiszteletben tartását.
- Tudatosan megengedő, támogató, biztonságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, és a közlésvágy motiválása.
- A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével, a beszéd prozódiai elemeinek gazdagításával. Új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.
- Az óvónő könnyű és biztonságos mozgáslehetőségeket szolgáló játéktér felosztást biztosítson a gyermekek számára. (családi játékok tere, mesesarok, építő-közlekedő

játékok tere, kísérletező hely, énekes játékok tere, rajzolás, festés, gyurmázás, kézimunka, barkácsolás helye, kincsesláda, különböző egyéb foglalkozások eljátszásának terei)

A differenciált fejlesztés feladatai:

- a pedagógus viselkedjen elfogadóan az óvodai keretek között nehezen kezelhető gyerekekkel szemben
- a negatív viselkedést utasítsa el
- a destruktív viselkedésnél azonnal közbe kell lépnie a pedagógusnak
- mindig kísérje figyelemmel a gyerekeket a tevékenységközpontban, ne jelentsenek veszélyt önmagukra és társaikra.
- bizalom és szituációs játékok tervezésével feszültségoldás.
- lehetőség szerint testileg is legyen jelen a gyermek terében (a testi kontaktus megnyugtató lehet)
- tegye lehetővé a gyermek számára a nyugodt helyre történő elvonulását.
- eltérő érdeklődéseknek megfelelő eszközök biztosítása
- térbeliség és síkbeli ábrák leképezésével, eszközök méret szín és formagazdagságával választási lehetőségek nyújtása az egyes gyermekek saját lehetőségeihez képest
- matematika tárgyú helyzetek teremtése.
- saját tervezésű modellek és eszközök bevonása az egyes játékszituációkba
- a csoport szokásrendszerének vagy a projektekhez kapcsolódóan az otthonról behozott játékok és egyéb eszközök adta lehetőségek kihasználása

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Alkalmazkodnak a gyermekek a játék szabályaihoz.
- Önállóak a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek, játékszerek és eszközök kiválasztásában.
- A játzó csoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.
- Játsszák el az ismert meséket, vagy saját élményeiket.
- Szerelnek, szerkesztenek, igyekeznek a valóság tárgyaihoz hasonlót építeni.
- A játékeszközöket helyre teszik, vagy félreteszik, vagy később folytatják.
- Képesek kombinált alkalmazásra is.

2. Verselés, mesélés

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai rímek, höcögtetők, gazdag népköltészeti hagyományaink erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A rímek segítik a zenei képességek, a ritmus, a lüktetés érzékelését. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat, az erkölcsi-akarati tulajdonságokat.

A mesehallgatás segít a gyermeket a mesetudatból a valóságtudatba való átmenet érzékelésében, miközben fantáziája fejlődik, képzelete szárnyalhat. A sokszori mesélés alatt megéli és áthárítja a meseszereplőkre saját feszültségeit, féltreimeit és örömeit. A mesének oldás szerepe is van.

Célunk:

A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetése, a nyelv helyes használatának és biztonságos önkifejezésének a megalapozása, mely a gyermekek erkölcsi fejlődésére is kihat.

A tevékenység tartalma:

„Jót s jól, ebben áll a nagy titok.” (Kazinczy Ferenc)

Különös hangsúlyt kap ez az idézet az irodalmi nevelésben. Egyfelől, mert a művek bemutatásának minősége meghatározó a gyermeki élmény létrejöttében. A válogatás legfontosabb szempontja, hogy az anyag a saját csoportnak szóljon.

A **versek** mondogatása változatos helyzetben, hangulathoz kötődően, a gyermeki kívánságokat figyelembe véve a szavakkal való ritmusos játék, a szókincsbővítés, emlékezet és a gondolkodásfejlesztés szerves része a napi élményeknek. A mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A **mese** átvezeti a gyermeket a mesetudatból a valóságtudatba, közben fejlődik fantáziája, képzelete. **A sokszori mesélés alatt megéli és áthárítja a meseszereplőkre saját feszültségeit, félelmeit és örömeit. A mesének oldás szerepe van.** Segíti a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődését, fejlesztését. Ráébreszti a gyermeket a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A magyar népmese nem azt közvetíti, hogy minden rendben van, hanem abban erősít meg, hogy minden rendbe hozható, de ehhez utakat kell bejárni. Ilyen utak, példák, kódok, vannak a magyar népmesékben, a világ egyik számszerűségében talán legnagyobb mesekincsében.

A népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van az óvodában. Olyan népi hagyományokra épülő, felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság történetét feldolgozó mondavilágból származó klasszikus és kortárs irodalmi műveket dolgozunk fel, melyek igazodnak a gyermekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődéséhez.

Mivel úgy érezzük, hogy a báb és drámajáték alkalmas a mentális sérülések feltárására és terápiára is, ezért mindennapjainkba igyekszünk minél többször és változatos formában beépíteni.

Pedagógusi munkánkban tudatosan és felkészülten alkalmazzuk a bábjátékot, így mi is megéljük a művészet szépségét, a bábban való önkifejezés lehetőségeit, s minél több örömet találunk benne. A gyermekek ötleteit, elképzeléseit is figyelembe vesszük a közös bábkészítés közben. Ennek gyönyörűsége fontos szerepet kap a gyermek életében. A bábjátékkal a gyermekeink képzelőerejét, mozgáskoordinációját a kommunikációs metakommunikációs emóciókat, a szociális készségeket a beleérző, azonosulási képességeket fejlesztjük, erősítjük. A drámajáték ezen felül szociális tapasztalatszerzésre, kötődések alakulására, elmélyítésére is alkalmas.

Feladataink:

- Csak nyelvileg tiszta, értékes műveket halljanak a gyermekek.
- Bábbal, dramatizálással fokozzuk az élményeket kapcsolódva a természet változásaihoz, ünnepi hangulatokhoz.
- Barkácsolás, bábkészítés.
- Naponta többször, érdeklődésnek megfelelően mondunk mesét, verset, alvás előtt is.
- Javasoljuk a szülőknek az otthoni verselést, mesélést, igény szerint leírjuk az óvodában tanultakat.
- Szorgalmazzuk az otthonról elhozott kedvenc mesés-verses könyvek lapozgatását, ezekből mese-versmondást.
- Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (meseprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- A tevékenység formában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés /megértés/ reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, beszédtempó, artikuláció, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, verbális és nem verbális jelzések, helyes nyelvtani struktúra, interakciók megjelenítése).
- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése a saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerek alkalmazásával. Például: mesealakok, szituációk megjelenítése, dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, mese kiegészítés, egyéni beszélgetés. A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében. Például: mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítés kedvenc meséhez. A gyermek saját vers-és mesealkotása és annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- A magyar gyermekköltészet is jó alapot kínál a mindennapos mondókázásra, verselésre, az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozására, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetének nevelésére.
- A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoport összetétel figyelembevételével a mese, versanyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Megfelelő anyag kiválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi- stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd- kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében. Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek – meseprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok - változatos alkalmazása. A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés / megértés / reprodukció fejlesztése. (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

A differenciálás lehetőségei:

- az irodalmi élményt sokféle egyéb tevékenységgel kapcsolhatjuk össze, így biztosíthatjuk számukra az optimális fejlődést
- az anyag kiválasztás lehetőségeinek kihasználása.
- az egyéni képességek figyelembevétele

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- A gyermekek várják, kérik a mesemondást.
- Figyelmesen, csendben végig hallgatják a mesét.
- A mesekönyvek képeit önállóan nézegetik, egymásnak megmutatják.
- A könyvekben megtalálják a legkedvesebb meséiket a képek alapján.
- Vigyáznak a könyvekre.
- Tréfás meséket, állatmeséket, egy-egy kedves mesét lerövidítve önállóan is elmondanak, dramatizálnak.

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Célunk: Az örömteli, közös éneklés megszerettetése, a dallam, a ritmus és a mozgás szépségének felfedezése, a zenei érdeklődés felkeltése, a zenei ízlés és esztétikai fogékonyság formálása.

A tevékenység tartalma:

Zenei nevelésünk alapja az éneklés. Az emberi hang társkapcsolatot igényel, közösségi, nevelő hatása van. A játéktól el nem választható, szövegértelelem szerint is mozgással összefüggő dalok alkotják a dalanyag legnagyobb részét.

A dalokkal egyenrangúak a mondókák, melyek a beszélni tanuló gyermeket szép kiejtésre, folyamatos beszédre szoktatják. Az énekes játék attól értékes, hogy a gyermekek szívesen vállalják a sok ismétlést, mert közben szerepet játszanak.

Az énekes játékokat, gyermekdalokat, és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokat beillesztjük a zenei fejlesztésbe, de a nap folyamán adódó helyzetekben is és a mindennapi életben úgy, hogy az aláfestő hangulat legyen, de nem kapjon túlsúlyozott szerepet.

A felnőtt minta spontán utánzása része a gyermek mindennapi tevékenységének. A zenei tevékenységhez felhasznált eszközök: képek, tárgyak, Orff-hangszerek, furulya és ritmushangszerek stb.

A zenei anyagot a zenei feladatnak megfelelően válogatjuk össze. A zenehallgatást élménnyé tesszük, és ez csak akkor lehetséges, ha magunk is találunk benne szépséget, és figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai, kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A közös zenei tevékenységek örömből, sikerélményből fakadó önkéntes erőfeszítésre serkentik a gyermeket. Megtanulják gátlásaik, hátrányaik és gyengeségeik leküzdését. Alakul pozitív énképük. A zenei fejlesztés a teljes személyiségre hat és fejleszt olyan képességeket, mint a ritmus érzék, hallás, mozgás, testorientáció, beszéd, kommunikálás, figyelem, fegyelem, türelem, tolerancia, közösségi érzelmek. Ezek elengedhetetlen alapjai a majdani tudatos tanulásnak.

Célunk, hogy az életkori sajátosságaihoz igazodóan az óvodapedagógus:

- énekével, hangszerjátékával keltse fel a gyermekek zenei érdeklődését
- őrizze a népköltészet remekeit: ismertesse meg a népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat
- biztosítsa a lehetőséget a mindennapos mondókázásra, verselésre, mesélésre
- tegye az éneklést, zenélést a gyermekek mindennapi tevékenységének részévé

Feladataink:

- Ritmusérzék fejlesztése, mondókák ütemének, ritmusának tapsolása. (negyed, nyolcad, szünetjel)
- Elősegítjük az esztétikus, játékokhoz, dalokhoz tartozó járások, lépések, utánzó táncos mozdulatok kialakulását.
- A fokozatosság elvét figyelembe véve állítjuk össze a dalanyagot Forrai Katalin és a kortárs zenei, művészeti alkotások gyűjteményét felhasználva.
- A népdalok, ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok éneklésével, játszásával a hagyományok tovább élését segítjük elő és az anyanyelvet is gazdagítjuk, mert sok kifejezést ma már nem használunk a hétköznapi beszédben.
- Alkalmoszerűen bevonjuk a szülőket a közös éneklésbe, a hagyományok ápolásába.
- Feladataink megvalósításában „munkatársaink”: a különböző meghívott zenekarok, zenészek, akik élő népzenevel, népi játékokkal, néptánc bemutatásával és tanításával nyújtanak gazdag élményt gyermekeinknek is.
- A tervszerűség megkívánja az óvónőtől a tudatosságot, az esztétikai élménynyújtást, a gyermekek alkotó tevékenységének megszervezését, a feltételek biztosítását.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).
- Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel. Beszéd és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása. A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása.
- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.
- Az egyes eszközökhöz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszédformáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése.

A differenciált fejlesztés lehetőségei:

- ünnepekhez, jeles napokhoz kötve tanítsanak a mozgáskultúrájuknak megfelelő játékokat
- lehetőség szerint minden korosztály igényeinek és érdeklődéseinek kielégítése

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- A mondókákat a beszéd ritmusa szerint mondják a gyermekek.
- Felismerik a magas-mély, gyors-lassú, halk-hangos közötti különbséget.
- Tisztán énekelnek vissza dallammotívumokat.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira.
- Megismerkednek különböző hangszerekkel.
- Jól ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusok alapján felismernek.
- Egyszerű játékos táncmozdulatokat esztétikusan, jó kedvvel végeznek.
- Maguk is kezdeményeznek dalos, szerepválasztással játékokat játékidőben.
- Alakul zenei képességük, zenei kreativitásuk (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) , zenei anyanyelvük.
- **Az auditív észlelésnek köszönhetően** különbséget tesznek a hangmagasság, hangerő, ritmus, hangszín, folyamatosság, beszéd és beszédhangok között.
- Felismernek dalokat, dallam és ritmustöredékeket énekhang, taps és hangszer segítségével.
- Szavakat, verseket és mondatokat is tapsolnak egyenletes ritmusban.
- Tevékenységeiben egyre gyakrabban megjelenik képzeletének gazdagsága, kreativitása.
- **Téri orientáció vonatkozásában:** A finom- és makro mozgás összerendezett, téri orientációja jó. A valóságos és a szociális térbe egyaránt bele tudja magát helyezni. Tér alakításban nehézség nélkül vesz részt, oldaliséga kialakult.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célunk: Az esztétikus tárgyi környezettel való megismertetés, a szín-tér forma látásmód a szép iránti nyitottság elérése. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Célunk továbbá a gyermekeket megismertetni:

- a különböző anyagokkal, alaptéchnikákkal: rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka
- a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel.

A tevékenység tartalma:

A világban, a társadalomban végbemenő dinamikus mozgás, fejlődés, a technika fejlettsége és fejlődése magas színvonalú vizuális kulturáltságot követel. Éppen ezért sokféle látás élmény befogadására és hasznosítására szeretnénk felkészíteni gyermekeinket. A tartalmas óvodai életben, nevelésben számtalan lehetőség adódik az érzékelés fejlesztésére, hiszen a gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A képalakításra, a síkon történő kifejezésre sok anyag és eszköz kínálkozik. A rajzolás, festés során mód van a kísérletezésre, a színek felfedezésére. A plasztikai munka, a téri forma létrehozásához sokféle anyagot használunk. Agyag, lisztgyurma, homok, hó, termések, kavicsok, faágak stb. jellegzetességeit felfedezve alakítanak bábokat, formákat, képeket.

Az egész nap folyamán módjuk van a gyermekeknek tapintani, válogatni, hajtogatni, varrni, vágni, fűzni stb.

A műalkotásokkal való találkozások által a látványolvasás képességét fejlesztjük. A gyermekekre a kép, a szobor, az épület, a tárgy vizuális megjelenésével, térbeli, formai, színbeli minőségekben rejlő esztétikai értékeivel hat: érzékeiken keresztül érzelmeiket kelti fel.

A vizuális nevelés kapcsán alapozhatjuk a nyitott, érzékeny, az értékeket számon tartó környezetszemléletet.

Az ábrázoló tevékenység különböző fajtái beleépülnek a játékba, játéktevékenységként élnek a csoport mindennapjaiban.

Az eszközök mindig kéznél vannak, szinte mindig alkot valaki valamit.

Feladataink:

Fontos pedagógiai feladatok egyike, olyan képességek fejlesztése, amelyek alkalmassá teszik a gyermekeket a látható világ értékelésére, felfogására, az információk közötti szelektálásra.

- Az ábrázoló tevékenységhez szükséges anyagok és eszközök (olló, papír, ceruza, zsírkréta, gyurma, festék, gyöngy, ragasztó stb.) az egész nap folyamán a gyermekek rendelkezésére állnak.
- Új fogalmakkal, népművészeti elemekkel, művészi rajzokkal, festményekkel, szobrokkal stb. ismertetjük meg a gyermekeket.
- Kihasználjuk a kapcsolódási pontokat más nevelési területekkel, például mese-vers, anyanyelvi nevelés, ének-zene, környezeti nevelés, játék.
- Gazdagítjuk a gyermekek élmény és fantázia világát, megismertetjük őket az esztétikus tárgyi környezettel.
- Sétáink, megfigyeléseink során felhívjuk a figyelmüket a természet változásaira, színeire, formáira.
- A kiemelkedően tehetséges gyermekre külön is odafigyelünk, fejlesztjük őket.
- Bátorítjuk, dicsérjük a gyermekeket, biztatjuk a szülőket az otthon is kihasználható lehetőségekre.
- Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, aktív és passzív szókinccs bővítése, különböző mondatfajták használata, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése stb.
- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.
- Az egyes eszközökhöz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.

A differenciált fejlesztés lehetőségei:

- a tevékenységhez szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- választási lehetőségek nyújtása az egyes gyermek saját képességeihez mérten
- az adott csoportban fellelhető fejlődési szintekhez, eltérésekhez való alkalmazkodás
- a gyerek részéről választási, döntési lehetőség biztosítása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az eszközöket képesek önállóan elővenni, tisztántartásukban, elrakásukban is közreműködnek a gyermekek.
- Igénylik a díszítést, alkalmazzák is a munkájukban.
- Tudják alkalmazni önállóan a megismert technikákat, pl.: papírhajtogatás, nyírás, tépés, fűzés, ragasztás, összeszerkesztés, varrás stb.
- Segítséggel felfedezik környezetükben a rend, a színek, a díszítés szépségét.
- Bátrak, ötletesek a téralakításban.
- Közös alkotások készítése során együttműködnek, ötleteikkel segítik egymást.
- Változatos a formaábrázolásuk, képesek hangsúlyozni a megkülönböztető jegyeket, pl.: fiú-lány és megjelennek a részletek is pl.: haj, szempilla, szemöldök, ujjak.
- Ceruzafogásuk megfelelő, szem-kéz koordinációjuk összehangolt.

5. Mozgás

Célunk: A gyermekek egészségének megóvása, erő, gyorsaság, bátorság, kitartás, fegyelmezetttség fejlődésének, kialakításának segítése.

A minőségi testnevelés az egész óvodai szemlélet vonatkozásában, társas környezetben, testmozgáson keresztüli személyiségfejlődést céloz meg a kognitív és fizikai készségek fejlesztésével, azaz komplex pszichomotoros fejlesztés zajlik. A mozgás hozzájárul a személyiségfejlődéshez, aminek fontos része az egészségtudatos magatartás és a jövőorientáció. A program pedagógiai szempontból kiemelt eleme a befogadás, az önkéntesség, a fizikai aktivitás, az együttműködés, az egyenrangúság, a közösségi lét, az esélynövelés és a hátránykompenzáció.

A tevékenység tartalma:

Meghatározó jelentősége van a szervezett óvodai testnevelés foglalkozásnak, valamint a testnevelésnek a gyermekek mozgásfejlődésében, mert a gyermekkori mozgástapasztalat függvénye a felnőttkori mozgásügyességnek.

Az óvodai testnevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése, az egészség megőrzése, a mozgáskultúra és a fizikai tulajdonságok (gyorsaság, ügyesség, állóképesség, erő stb.) időben történő kifejlesztése, higiéniai készségek növelése, a különböző mozgásgyakorlatok iránti érdeklődés felkeltése, erkölcsi tulajdonságok fejlesztése.

A mozgásos tevékenységhez kapcsolódó pozitív érzelmi viszony kialakítását elősegíti a kedvező mozgástapasztalat és a sikerélmény.

Mindhárom épületben lehetőségünk van tornateremben szervezni a játékos tevékenységeket, gyakorlatokat. Bőséges eszköztárunk van, ezeknek már megfelelő helyük is van, ahol kényelmesen hozzáférhetőek.

Különböző, az életkornak megfelelő gyakorlatsort dolgozunk ki, ezt mindig bővítjük, változtatjuk, a csoportok érdeklődésének, aktivitásának, fejlettségének megfelelően.

A mozgásos játékok, a torna, a gyermekek természetes mozgását, a társa figyelmét, a testi képességeket fejlesztik. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

Újszemléletű mozgás fő alapelvei között szerepel az élményközpontúság. Játékos, egyszerű és a foglalkozások a gyerekek bevonásával zajlanak. Fontos szerepet kap a foglalkozások eleji motiváció és ráhangolódás, illetve a foglalkozások végén a közös értékelés, dicséret és ünneplés. Nem az eredményt, hanem az erőfeszítést dicsérezzük. A gyerekeknek lehetőségük van a felfedezés és próbálkozásokon keresztüli tanulásra.

Kiemelt szerepet kap a kooperáció, a kreativitás és a kommunikáció.

A mindennapos testnevelés tartalma kapcsolódik a tervezett tornatermi foglalkozásokhoz, azokat előkészíti, alátámasztja és kiegészíti. Bizonyított tény, hogy a teljesítménykényszer nélküli, versengés mentes légkör pozitív motiváló hatású, így sikeresebben tudjuk megszerettetni a mozgást egy életre.

Gyógytestnevelést szervezünk óvodánkban, és feltétlen szükségesnek tartjuk az együttnevelést, amely a család tájékoztatása és bekapcsolása nélkül elképzelhetetlen.

A testnevelési játékok segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és alkalmazkodó képességet, és a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

Figyelembe vesszük az egyéni szükségleteket és képességeket, és minden gyermek számára biztosítani kell a spontán lehetőségeket is.

Mind a teremben, mind a szabad levegőn a torna, a játékos mozgás, és az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek is lehetőséget biztosítunk.

Figyelembe vesszük a gyermek nagyfokú mozgásaktivitását, ami a gyermek biológiai és pszichés fejlődésének szükségszerű feltétele. Épít a gyermek játékoságára, teljesítmény motiváltságára és egyéni szereplésvágyára.

Feladataink:

- Az egészség megóvása érdekében a mindennapos testnevelés keretében, fokozatosan fejlesztjük a fizikai tulajdonságokat (gyorsaság, ügyesség, állóképesség, erő).
- Eszközöket, megfelelő helyet biztosítunk a mozgáshoz.
- Eszköztárunkat folyamatosan bővítjük (labdák, bordásfal, babzsák, kavicságy, gombos szőnyeg, Ayres - mozgásterápiás eszközök).
- Tornaruhát már hozzanak be a legkisebbek is.
- Különböző versenyjátékokkal gyakoroljuk a szabályokat.
- Együttműködünk a családokkal, ajánlásokat teszünk, vigyék el a gyermekeket uszodába, kerékpározni, szánkózni, síelni, korcsolyázni.
- A gyermek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgásokon keresztül értelmi és szociális képességek fejlesztése.
- Középpontban a tartásjavítás és mozgásügyesség fejlesztés (prevenációs szemlélet).

- Testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.
- Folyamatos hely, idő, eszköz biztosítása
- Kötött és kötetlen formában a mozgás lehetőségének biztosítása.
- Egyéni képességeket, szükségleteket figyelembe vesszük.
- Térpercepciót, terhelést, állóképességet is fejlesztünk.
- Kiemelt mozgásfejlesztést két területen tervezünk:
- Szabadjáték (a gyermek spontán, természetes mozgása közben – udvari játékok, kirándulások, fogócska, fáramászás).
- Mindennapos testnevelés, torna tevékenység alkalmával.
- Nagyon gyakran mezítláb végeztetjük a gyakorlatokat, így a lúdtalp kialakulását előzhetjük meg.
- Láberősítő gyakorlatokkal erősítjük meg a talpizmokat és serkentjük azok fejlődését. Ezek segítségével már ebben a korban megteremtjük az alapjait a lábak egész életen át tartó teherbíró-képességének. (szalvétatépés, apró játékok felmarkolása lábbal, lábujj közé fogott ceruzával, lábujj legyezőszerű terpesztése és szalag eltüntetése).
- Lehetőség szerint minél többet tartózkodunk a szabadban.
- Konkrét, világos értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.
- A kiemelt mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése, a mozgásformák megnevezésével.
- A társakkal végzett együttes mozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak a másik észlelésének, az önfegyelem alkalmazkodás, kooperáció képessége, fejlődésének elősegítése.
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra valamennyi gyermek számára. (Mindennapos testnevelés, szabad mozgás lehetőségek kihasználásának nyomon követése.)
- Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.

A differenciált fejlesztés lehetőségei:

- speciális tényezők szem előtt tartása
- a gyermekek fizikai képességeinek, korlátainak, egészségi állapotának figyelése, megfigyelése
- speciális mozgással rendelkező gyermek állandó figyelemmel kísérése (mozgáskoordináció, mozgásrendezés, tehetség gondozás stb.)
- önbizalom erősítése

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Megszeretik és igénylik a mozgást.
- Mozgásuk összerendezettebb, ügyesebbek lesznek, gyorsak, kitartóbbak, teljesítőképességük növekszik.
- Átugranak akadályokat.
- Kitartóan futnak, egyensúlyoznak.
- Egyedül öltöznek át, segítenek a tereprendezésben.
- Életkori sajátosságuknak megfelelő az erőnlétük, gyorsaságuk, hajlékonyak, ügyesek.
- Állóképességük jó, pszichés reakciókészségük átlagos.
- Megfelelő téri orientáció, a testséma kialakulása, a személyes tér megfelelő észlelése jellemzi.
- Nagymozgásokon keresztül képesek a személyes és közös tér megélésére.

- Érett mozgáskoordináció és megfelelő spontán dominancia jellemzi őket.
- A szem – kéz - lábmozgás koordinációjuk érett, a szem vagy kéz spontán dominanciája adott helyzetekben megfelelő.
- Az élményt adó testnevelésen keresztül a mozgás megszerettetése a gyerekekkel.
- Az életre szóló aktív mozgás megalapozása.
- Az udvari szervezett mozgásfoglalkozások lehetőségeinek kiaknázása és bővítése.
- A tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás) fejlődésmutatói eredményesebbek
- Fejlett kooperációs készség.
- Hatékony problémamegoldás.
- Gazdag, árnyaltan kifejező kommunikáció.
- Harmonikus személyiség.
- Egészséges énkép, testtudat.
- Jövőorientált felnőtt.

6. A külső világ tevékeny megismerése

A mikro és makro környezet – benne a matematikai nevelés – megismerése

A természetet, környezetismeretet, tudományos nevelést nevelőtestületünk úgy határozza meg, mint a megfigyelés, kísérletezés minta útján történő feldolgozását. A gyermekek, miközben felfedezik a szűkebb és tágabb környezetüket, olyan tapasztalatok birtokába jutnak, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. A kutató, kereső, problémamegoldó tevékenységek közben hozzásegítjük a gyermekeket ahhoz, hogy:

- felfedezzék mikro és makro környezetüket,
- választ kapjanak az őket érdeklő kérdésekre,
- megismerjék saját határaikat, képességeiket,
- megismerjék a szülőföldünkön élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat és néphagyományokat, szokásokat, megtapasztalva a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, indítást kapva ezek szeretetére és védelmére.

Az a mód, ahogyan a gyermekeket megismertetjük a valósággal, az a tudományos szemlélet. A gyermek érdeklődése által vezérelt, tevékenységein keresztül kerül közvetlen kapcsolatba a fizikai és élővilággal.

A környezetismeret magába foglalja:

- természet, és társadalom ismeretet
- környezetvédő szemléletet, magatartást

Matematikai nevelésünkkel hozzájárulunk a gyermekek személyiségének alakulásához, a képesség fejlesztéséhez, alapot biztosítva az élethosszig tartó tanuláshoz.

Tartalmait elsősorban a gondolkodásfejlesztés jelenti.

A környezet megismerése során a gyermekek által szerzett tapasztalatok, ismeretek matematikai jelentéssel is bírnak.

Az élő és élettelen valóság megismerő folyamatában fölfedezhetők azok formai és mennyiségi sajátosságai is. A gyermekek a környezetükön végzett közvetlen tevékenységek során egy életre szóló matematikai tudást és kompetenciát szereznek.

Az óvodapedagógus feladata:

- Segítse a gyermeket a hétköznapi tárgyak, események megfigyelésében
- Érdekes anyagokat kínáljon a további játékhoz, munkához
- Segítse a gyermekek felfedezéseit jól megtervezett tevékenységekkel
- Személyes érdeklődése, kíváncsisága legyen minta a gyerekek számára
- Jellemezze a tudatos tervszerűség (logikusan szerkesztett, egymásra épülő, állandóan bővülő tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása)
- Tudjon „együtt gondolkodni „a gyermekkel
- Konstruktivitást igénylő feladatokat, problémahelyzeteket kínáljon
- A fejlesztés a gyermek egyéni fejlődéséhez igazodjon
- Matematikai környezetet alakítson ki a mikro és makro környezetben
- Konkrét élményeken keresztül a matematikai nyelv fejlesztése
- Segítse a matematikai élmények erősítését matematikai kérdésekkel

A differenciált fejlesztés feladatai:

- gyermekek egyéni megismerése; képességek, erősségek, gyenge pontok regisztrálása
- tehetséggondozás
- gyermekek produktumának elemzése (verbális megnyilvánulások)
- gyermekek érdeklődési körének ismerése
- természet megszerettetése,
- a sokféle érdeklődési körnek megfelelő eszközök biztosítása
- megfelelő fejlesztési alkalmak keresése az egyéni és mikro csoportos foglalkoztatásra
- az azonos témán belüli különböző tevékenységek kezdeményezése
- minden helyzetben több lépcsőfok felkínálásával a választhatóság elvének érvényesítése

Fejlődési várható eredményei az óvodáskor végén

- **Taktilis észlelése révén** megkülönböztet különböző anyagokat, melyeket különböző szempontok szerint csoportosít. Megfogalmazza, hogy a különböző anyagok felülete lehet sima- érdes, hideg – meleg, valamint szilárd és folyékony. A különböző testrészeket tapintással is felismeri. Ráismer a hátára vagy a tenyerébe rajzolt formákra, érzi, ha fázik vagy melege van, mindezt meg is fogalmazza.
- **Figyelmének időtartama és terjedelme tekintetében** képes hosszabb ideig tevékenykedni Gyakran kitart feladata mellett még akkor is, ha nehézséggel találja szembe magát. Elkezdett tevékenységeit általában be is fejezi. Figyelemmel kíséri és reagál arra, hogy mi történik körülötte, megfigyelve a környezetében zajló változásokat.
- **Érdeklődésének irányultsága és területei vonatkozásában** általában érdeklődést és vágyat mutat a megismerésre, észrevesz és szívesen gyűjt különböző apró és egyéb tárgyakat. Egyre gyakoribb, hogy új lehetőséget talál a különféle eszközök szokványostól eltérő használatára. Kérdéseket tesz fel tárgyak, események és történések iránt.
- **Gondolkodásának fejlettségét és probléma megoldását az – analízis – szintézis, általánosítás, összehasonlítás, konkretizálás, kiegészítés, rendezés, az összefüggések felfogása és a feladat megtervezés területein az alábbiak jellemzik:** Egyre gyakrabban von le következtetéseket megfigyeléseiből. Egy – egy tevékenység előtt összegyűjti azokat a tárgyakat, amelyekre szüksége lesz. Problémahelyzetben kis segítséggel általában egy megoldásnál többet is talál. Bizonyos eseményekből és folyamatokból képes következtetni arra, mi is fog történni.
- A tárgyakat fizikai tulajdonságaik szerint képes osztályozni, szívesen vesz részt becslésben, számlálásban és párosításban. A számneveket rendszerint jól használja.

Megjegyzi és tapasztalatokat gyűjt a formák világából. Megmutatja a fél és egész dolgokat, észreveszi, hogy a dolgok egy része formailag összetartozik Játékában és különböző tevékenységei során megfigyel ok – okozati összefüggéseket. Tájékozottságát jellemzi, hogy időfogalma kialakult, jól tájékozódik a napi tevékenységek egymásutánosságában. Tudja saját és szülei nevét, valamint lakcímüket. A fő fogalmak szerint azonosít tárgyakat, mely fogalmak nevét többnyire helyesen alkalmazza beszédében.

7. Munka jellegű tevékenységek

Célunk: örömmel és cselekvő tapasztalatszerzés lehetőségével vállalja a gyermek a közösségért végzett munkát, amit aktívan végez.

A munka a tapasztalatszerzés, az együttműködés képességének, a céltudatosságnak, az önállóságnak és az önfegyelemnek az alakítója. Fejleszti a gyermekmozgás és kontaktusteremtő készségét, sok ismeretet közvetít és szocializál.

A tevékenység tartalma:

Óvodánkban a munkavégzést úgy szervezzük, tervezzük, hogy az rendszeres és folyamatos tevékenység legyen és épüljön bele a mindennapjainkba.

Nevelésünk egyik formája a közösségi kapcsolatok, a köteleességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerése. A felnőttek felelőssége nagy a gyermekek munkára nevelésében, hiszen előttük végzik munkájukat, mintát adva számukra.

Gyermeki munka alatt értjük a naposok munkáját, az önkiszolgálást, a segítséget a felnőtteknek és az óvodapedagógusnak, a csoporttársakkal együtt végzett munkát, egyéb munkát, a környezet-, növény-, állatgondozást stb.

Gyakorlatunkban a klasszikus munkafajták közül az önkiszolgálás és a felelősök tevékenysége „kötelező”. **Pedagógiai szempontból az önkiszolgáló munka gyermekeink preferált tevékenysége, mivel a szokások hosszú folyamatban, sokszori, hasonló körülmények közötti gyakorlással szilárdulnak meg.** Az alkalmoszerű munkákat a gyermekek általában önként és szívesen vállalják.

A gyermekek munkajellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége
- a közösségi kapcsolatok, a köteleességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája

Feladataink:

- a gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezése, a belső és külső környezetben végzendő munkák feltételeinek megteremtése.
- Az óvodapedagógus konkrétan, reálisan, vagyis a gyermeknek saját magához mért fejlesztő értékelése – differenciált értékelés.
- Tanítsuk meg a gyermekeket a különböző munkavégzéshez használható eszközök alkalmazására.
- Betartatjuk és megtanítjuk a legalapvetőbb balesetvédelmi szabályokat.

- Segítsünk átérezni a közösen végzett munka örömét, felelősségét.
- Felhívjuk a szülők figyelmét is a türelem, érdeklődés, a segítség, a pozitív értékelés fontosságára.
- Éljük át, tapasztalják az „én csináltam” vagy „együtt csináltuk” élményét.
- Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása, problémahelyzetek mérlegelésével a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.
- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérdés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések műveletek megnevezése, mondatba foglalása.
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munkajellegű tevékenységek eredmények tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- A munkajellegű tevékenységet örömmel, szívesen, aktívan végzik.
- Szívesen teljesítenek alkalmi megbízatásokat.
- Az elvégzett tevékenységnek együtt örülnek, gyönyörködnek benne.
- Minden területen segítenek készségesen, ahol erre szükség van.
- Érzékelik és betartják a munkafolyamatok sorrendjét.
- Megbecsülik egymás és mások munkáját.

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a játék a tanulás alapvető formája. A spontán és aktív felfedező játékot öröm, jókedv és izgalom kíséri. Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást.

Pedagógiai programunk teljes egészében a játéktevékenység köreire épül megkülönböztetve a szabad játék tevékenységeit, és az óvónő által felajánlott tevékenységeket, melyek a szervezettebb játékos tanulást jelentik, és tervszerűen előkészítettek és felajánlottak. **Fontosnak tartjuk a szabad játék tiszteletben tartását.** Óvodásaink a játékban és a játékon keresztül gyakorolják a nyelvet, a gondolkodást, a másokkal való együttműködést, a kitartást. Itt élik át a szerepeket, a hozzájuk tartozó magatartásmódokat, a felnőttek által közvetített attitűdöket és érzelmeket. A szabad játék idején a csoportszoba játéktereit ötletük megvalósítása érdekében - ésszerű korlátozással - átrendezhetik.

Az óvónők feladata, hogy a játéknak mindenkor teremtsék meg a legoptimálisabb feltételeit.

Tapasztalataink szerint is a felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá és probléma érzékenyvé a gyermekeket, mikor saját élményként élik meg egy - egy helyzet megoldását.

A jövő, az egyre halmozódó információk tömege megkívánja, hogy a gyermekek a tanulás során a legfontosabb képességeket birtokolják. Óvodapedagógusaink minden gyermekben akár tehetséges, vagy lassan haladó típus, megalapozzák azokat a képességeket, melyek alapján örömet jelent gyermekeink számára a későbbi tanulás és önfejlesztés.

A gyermekeket tágabb kompetenciákra kell felkészítenünk, melyek nevezhetők:

- „gondolkodási stratégiának”
- „motivációs készletnek”
- „a gondolkodás és az érzelem attitűdjének”

Az óvodapedagógus feladatai:

- Olyan játékos helyzetek és tanulási alkalmak teremtése, hogy ugyanaz a tevékenység vagy összefüggő tevékenységsor mind a gyermekek egyéniségének, mind pedig fejlettségi szintjüknek megfelelően kösse le érdeklődésüket, és aktív szellemi-testi energiáikat.
- Differenciálás, inklúzió és integráció a játékban való tanulás folyamatában
- Úgy tervezze meg a tevékenységeket, hogy azok minél több érzékszervre hassanak: látás, hallás, mozgás, és a verbális kommunikáció stb. együttesen szolgálják a tanulást.
- Amilyen gyakran csak lehet, tervezzen az óvónő cselekedtető és gondolkodtató tevékenységeket annak érdekében, hogy felkeltse a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, erősítse a gyermekek szándékait és kezdeményezéseit.

Tanulásértelmezésünk szerint az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzások, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet (az éppen aktuális téma-projektnek megfelelő eszközök, könyvek, a szokás-szabályokat erősítő piktogramok stb.) megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás = problémamegoldás, amely: aktivizál, önállóságot feltételez, élethelyzet, sokféle út közül lehet választani, próbálkozás, önálló megoldások stratégiája, hajlékony gondolkodás mely ötletes, eredeti és játékos.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvónő által felajánlott tevékenységek formái:

- Választható tevékenységek
- Kötelezően választható, felajánlott tevékenységek
- Kötelező tevékenységek

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzások minta-, és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- a spontán játékos tapasztalatszerzés
- a játékos, cselekvéses tanulás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a helyzeteket és a feltételeket előre meg tudja tervezni, és át tudja gondolni. A differenciálás minden helyzetben érvényesítendő. Fontos eleme az óvodapedagógusok tevékenységének a tanulás tanítása.

Tervezés, tematikus rendszer, integrált fejlesztés

Programunkban a műveltségterület nem tagolódik a hagyományos foglalkozási ágakra, a feldolgozás módja az óvodák által meghatározott műveltségterületek köré felépített és az egyéni szabott integrációs, valamint az óvodapedagógusok döntése alapján kiválasztott **projekt módszer**. Az integráció egy vezérfonal mentén sokoldalú megközelítéssel és sokirányú képességfejlesztéssel történő feldolgozást jelent. Az óvónő – a kompetencia alapú óvodai programcsomag elvárásainak megfelelően - szakszerűen válogatja össze és integrálja a különböző területekről származó megfelelő tanulási tartalmakat, melyek a négy öselemre: FÖLD-VÍZ-TŰZ-LEVEGŐ épülnek.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- A gyermek örömmel, cselekvő aktivitással vesz részt a tevékenységek / cselekvéses tanulás közben.
- A felmerülő problémát felismeri, megoldja.
- Ismeri a korának megfelelő, alapvető viselkedési szabályokat és be is tartja azokat.
- A gyermek ötleteivel, önállóságával, kreativitásával, kitartóan tevékenykedik.
- Társaival együttműködve is megold problémákat, de képes választani is a felkínált megoldási módok közül, vagy saját elgondolását választja.
- A gyermek szándékosan is képes figyelni.
- Gondolatait, érzelmeit érthető formában tudja kifejezni.
- Testi, lelki és szociális érettsége megfelelő, ami feltétele a sikeres iskolai munkának.

9. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó iskolakezdésre célzott foglalkozások

Optimális esetben elegendő a gyermek fejlődése szempontjából az óvodai csoportban végzett pedagógiai tevékenység.

Ettől eltérő esetek:

- Amennyiben egyes területen az életkorban elvárható fejlettségi szint elérése kisebb megsegítést igényel, a csoportban a szervezett foglalkozásokon differenciált feladatadásra, és a játéktevékenységen keresztül megvalósított egyéni fejlesztésre kerül sor mely az óvodapedagógus, vagy az óvodában dolgozó további szakemberek feladatai közé tartozik.
- Ha ez nem bizonyul elegendőnek, csoporton kívül egyéni vagy kiscsoportos célzott fejlesztéssel segít a gyógypedagógus vagy a pszichológus.

Intézményen belüli képességfejlesztés:

- Differenciálás: képességekhez mért feladatok adása, feladatok mennyiségében való eltérés; differenciált segítségnyújtás, képességekhez mért munka jellegű feladatok; irányított tevékenységekben csoportalkotás szempontjaiban, szabad játékidőben → fejlesztő és szabályjátékok
- Mikro csoportos / egyéni foglalkozás alkalmazása.
- Komplex tevékenységek → festés, rajz, zene

- Relaxálás.
- Drámajáték.
- A fejlesztő szakemberek mellett pedagógiai asszisztens biztosítása.
- Tehetségfejlesztő szakvizsgával rendelkező kollégákkal szükség és igény szerinti együttműködés.
- Speciális foglalkozások ajánlása.
- Fejlesztő szakemberek támogató tevékenysége: gyógypedagógusok és pszichológusok

A Gyógy-pedagógus, pszichológus, gyógy-testnevelő feladata, hogy a fejlesztési területeknek megfelelően:

- A bevált módszereket, eszközöket megossza az óvodapedagógusokkal, pedagógiai asszisztensekkel.
- Félévente (január, június) írásbeli értékelést készítse az érintett gyermekekről, melyet az óvodapedagógus - konzultálva a gyógypedagógus vagy pszichológus kollégával – az egyéni fejlesztési terv részeként kezel.
- Játék és/vagy játékos feladatokat (pl. feladatlap, játékeszközök) ajánljon, esetleg készítse az óvodapedagógusok számára.

Intézményen kívüli képességfejlesztés:

- Pedagógiai Szakszolgálat szolgáltatásai
- Tehetségpont ajánlása, felkeresése
- Élményszerző programok keretén belül: színház, múzeum, könyvtár látogatás

Bízunk abban, hogy lelkiismeretes, együttműködő munkánk eredményeképp a gyermekek megállják majd a helyüket az iskola világában.

XI. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYAI ÉS ÜNNEPEI

Célunk:

- hogy az ünnepélyekkel, rendezvényekkel színesebbé tegyük óvodai életünket, érzékeltesük az ünnepek többi naphoz viszonyított másságát, óvodánk hagyományos ünnepei során is erősítsük a közösséghez tartozás érzését.
- a gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány ápolás, a természetóvás gazdag eszköztárával,
- a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása,
- a néphagyomány ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

Feladataink:

- **a kötődés alapját is szolgáló keresztény kulturális értékek megismerése és megtapasztalása, minta szeretet, öröm, béke, türelem, szívesség, jószág, hűség, szelídség, önmegtartózkodás.**
 - az ünnepekre való készülődés legalább olyan hangsúlyt kapjon, mint maga az ünnep,
 - az ünnep mindig vidám hangulatú, felszabadult együttlét legyen,
 - mindig esztétikusan és az alkalomhoz illően díszítsünk, használjuk ki az adódó lehetőségeket a család és az óvoda kapcsolatának elmélyítésére.
 - a hagyományörzés rendszeres és tudatos beépítésével az óvodai nevelő munkába érzelmi, esztétikai, erkölcsi, ezen belül a szülőföld iránti szeretet alakuljon ki. Beépíthető ünnepeinkbe, hétköznapjainkba, barkácsolásba, ének-zenei foglalkozásokba, mozgásos játékokba, idővel váljon a szerepjáték alapelvevé.
 - a néphagyományhoz kapcsolódóan átélt tevékenységek a közös élmény erejével hassanak a gyermekekre, erősítsék a közösséghez tartozás érzését.
 - a természetes anyagok közelsége legyen állandóan jelen a csoportban, nemcsak mint szemléltető eszköz, hanem a teremtés és az alkotás mindennapi lehetősége.

A hétköznapokon rendszeresen ismétlődő tevékenységeket hagyománnyá váló ünnepek - Jeles napok – gazdagítják, melyeket az évek során szerzett pozitív élmények alakítottak ki. Távlatot jelent a gyerekek számára ezekre az alkalmakra közös tervezés, készülődés, az örömmel teli várakozás. Ünnepeinket, hagyományainkat a természethez és a jeles napokhoz kapcsolódó alkalmakhoz mindig a gyermekek korának megfelelően alakítjuk.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- a gyermek alkotó kölcsönhatásban él a természettel, ráérez arra, hogy a világot képes alakítani
- megismeri a múlt értékeit a környezetért érzett felelősséget, a közös alkotás örömeit
- érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá válik
- alapozódik benne a környezet és a haza iránti szeretet érzése

Ünnepeink, hagyományaink	Budaörsi Csicsergő Óvoda	Rózsa u. Óvoda
Őszi kerti parti	X	
Mihály napi vásár	X	X
Népmese napja	X	X
Állatok világnapja	X	X
Erntedankfest	X	
Márton napi barkácsoló délután	X	X
Márton napi megemlékezés, lámpás felvonulás az óvoda körül	X	X
Adventi készülődés	X	X
Adventi barkácsoló délután	X	X
Mikulás	X	X
Luca nap	X	X
Karácsony, betlehemezés	X	X
Medve hét	X	X
Farsangi batyus bál	X	X
Német nemzetiségi hét	X	
Március 15-ei megemlékezés	X	X
Víz világnapja	X	X
Húsvéti barkácsoló délután	X	X
Húsvét, tojásfestés-keresés, locsolás	X	X
Föld napja	X	X
Anyák napi megemlékezés	X	X
A nagycsoportosok búcsúztatása	X	X
Madarak és fák napja	X	X
Gyermeknap kirándulással, az udvaron vidám, tréfás sportjátékokkal	X	X

Gyerekek születésnapja	x	x
A nemzeti összetartozás napja	x	x
Bográcsolás a szülőkkel közösen	x	x

Ünnepeink, hagyományaink:

Óvodánkban a szülők betekinhetnek az óvoda életébe:

- igény szerint, az óvodapedagógusokkal egyeztetett időpontban
- nyitott napokon, ünnepélyeken
- ünnepi előkészületekben való aktív részvétel, kézműves foglalkozások, barkácsoló délutánok stb.
- a szülőkkel egyeztetett egyéb alkalmak nevelőtestület döntése szerint

Fontosnak tartjuk,

- hogy a gyermekek maguk is aktívan részt vegyenek az ünnepi előkészületekben, szervezésben:
 - ✓ gyűjtőmunka: kirándulásokon, a család bevonásával otthonról, az zenei és irodalmi anyag gyűjtése
 - ✓ az óvoda helyiségeinek díszítése
 - ✓ közös sütések
 - ✓ ajándékkészítés a szülőknek
 - ✓ a témákhoz kapcsolódó kiállítások anyagainak összegyűjtése, megtekintése

Az ünnepek és hagyományéltető programok személyiségfejlesztő hatásai - A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Játékos térmozdulatokat ismer, alkalmaz.
- Dallamot, ritmust, mozgást rögtönöz.
- Szívesen dramatizál, bábozik, az ismert mondókák, versek és motívumok felhasználásával: mesélés, népi színjátás
- Beszéddel, mozgással megjelenítve kitalál történeteket, egyszerű meséket.
- Beszédhelyzeteknek megfelelően szófajokat, mondatfajtaikat, különböző mondszerkezeteket alkalmaznak.
- Játékeszközök, bábok, díszletek, különböző használati eszközök készítésével a vizuális látás és érzékelés fejlődése.
- A közös tevékenységekben a gyerekek aktívan vesznek részt, a kialakult szokások a gyerekek igényévé válnak.
- Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat (leányok- legények szokásai) szituációtól függően elfogadja az alá, fölé és mellérendeltségi helyzeteket.
- A gyerekek megérik az ünnepek hangulatát, másságát, kiemelkedését a hétköznapiakból.
- Fejlődik a közösségi érzésük, átélik, hogy nem csak a saját csoportjuk közösségéhez tartoznak, de egy nagyobb közösséghez, az egész óvodához is.
- Megízlelik az adni is öröm, nem csak kapni érzést.

- Az egyes műsorokon való szereplés során nő önbizalmuk, bátran gátlás nélkül szerepelnek.
- megismerkednek bizonyos hagyományokkal, mely növeli nemzeti öntudatukat.
- Segítséget nyújtanak egymásnak, ha szükséges, önállóan is segítik a segítségnyújtás formáit.
- Tisztelettel viseltetnek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Érdeklődnek egymás iránt, figyelnek egymásra, türelmesen meghallgatják egymást és az óvodapedagógust, az alapvető metakommunikációs jelzéseket felfogja, alkalmazza.
- Tudják, hogy egy összetartozó közösség tagjai, örüljenek a közösen elért sikereknek.
- Tisztában vannak az alapvető udvariassági szokásokkal és alkalmazzák azokat→köszönés, kérés stb.
- Alkalmazkodjanak és fogadják el az alapvető szabályokat, korlátokat, késleltetni tudják szükségleteiket, kialakul feladattudatuk, feladattartásuk szintje megfelelő.
- Kialakul egészséges „én-tudatuk”, tolerálják egymás különbözőségét, akaratukat alá tudják rendelni mások akaratának.
- Érdeklődést mutatnak az iskola iránt.

XII. A NÉMET NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI, IRÁNYELVEI

1. Német nemzetiségi nyelvi nevelés

A nemzetiségi óvodák alapvető és fontos szerepet játszanak a nemzetiségi nyelv megtartásában és ápolásában. Ez felelősségteljes feladat, mert ma már a gyermekek nyelvismeret nélkül jönnek otthonról. Az óvodában a gyerekek megismerkedhetnek a magyarországi németek kultúrájával, életformájával és hagyományaival, lehetőséget kapnak arra, hogy mindennapjaik során megéljék a német nyelvet. A napi életet átszövő németül folyó játéksituációk, nyelvi gyakorlatok stb. kötetlenségüknél fogva jól illeszkednek a pedagógiai szabadságot, önállóságot biztosító óvodai nevelési programba. A játékos német nyelvi gyakorlat nem más, mint az idegen nyelven, sok cselekvéssel összekapcsolt kezdeményezés, mely minden gyermek számára egyenlő hozzáférést biztosít.

A gyermek számára milyen előnyöket jelent a nemzetiségi nevelés:

- A gyermek egy nagyobb közösséghez tartozónak érzi magát.
- A gyermek örömmel és szívesen éli meg a hagyományos ünnepeket, ünnepélyeket.
- A gyermek élő tradíciókat és kultúrát ismerhet és erősíthet meg.
- A gyermek megtanulja az alkotást, az átélést, a továbbadást értékelni és megőrizni.
- A gyermek toleráns és nyitott lesz más kultúrák iránt.
- A hagyományok élményt jelentenek a gyermekeknek.

Céljaink:

- A német nemzetiségi nevelésünk célja, hogy az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségi szintjének figyelembevételével, differenciálva.
- Hagyományok felkutatása, megteremtése, ápolása és átörökítése segítségével ismerjék meg a német nemzetiség nyelvét és kultúráját.
- A gyermek előkészítése a nyelvtanulásra, célzott tudatos nyelvkiegészítéssel, és a beszédképesség fejlesztésével természetes nyelvi környezetben.
- A kétnyelvű identitástudat elősegítése, melyben a gyermek nyelvi azonosságát is figyelembe vesszük.

Feladataink:

- A gyermekek életkori sajátosságaihoz mindenkor alkalmazkodjunk.
- Kialakítsunk egy artikulációs bázist, mely lehetővé teszi a német nyelv kiejtésének elsajátítását és a nyelv zeneiségének érzékeltetését.
- Fejlesszük az utánzókézséget, annak érdekében, hogy az óvónőt gátlások nélkül utánozzák beszédhelyzetekben.
- Felhasználva a gyermek veleszületett kíváncsiságát, utánzással új tapasztalatokhoz juttatjuk.
- Közös tevékenységekkel bővítjük szókincsüket.
- A kétnyelvű csoportokban a gyermekek biztonságérzete miatt különös hangsúlyt kap az alapszükséglet kielégítése. Az óvónők feladata, hogy gyermekeikkel szoros, érzelem

gazdag kapcsolatot építsenek ki, azok biztonságérzetének érdekében. Az óvónők további fontos feladatai közé tartozik a kifejező, érthető beszéd, mimika, gesztikuláció és megfelelő példamutató magatartás, melyben a nyelvi szituációk érthetővé válnak.

- Óvodás korban akkor eredményes a „nyelvtanulás”, ha a gyermekek biztosak a válaszadásban, és képesek a szerepcserére. A szerepcsere a gyermek és az óvónő között fontos, szeretik a gyerekek, örömet jelent számukra, és ezek a helyzetek elősegítik a beszédképesség fejlődését. Az eredményes nyelvi nevelés biztosítja a nyelvi készségek fejlődését. A gyermekek aktív és passzív szókincre tesznek szert, melyből a passzív szókincs több.
- A nyelvi nevelés célja, hogy a gyermekek megértsék, és természetes módon alkalmazzák a tanultakat. Azokhoz a gyermekekhez, akik a magyar nyelvet első nyelvként tanulják, a nevelési helyzetekben magyarul szólunk. Év elejétől kezdve azonban nyelvgyakorlatokat is bevezetünk, melyeket állandóan, rendszeresen és naponta alkalmazunk. Ez a folyamatos gyakorlás erősíti gyermekben a biztonságérzetet és biztosítja a nyelvtanulás eredményességét.
Az óvónőnek feladata a megfelelő szituációkban a nyelvet váltani, a nyelvet tudatosan szétválasztani. A kevert beszédet mellőzzük.
- A nyelvi nevelés egyik legfontosabb feladata a nemzetiségi hagyományainak, szokásainak, kultúrkincsének ápolása. A népi hagyományok közvetítésével erősítjük a gyermekek identitástudatát, és az összetartozás érzését.
- Minél több lehetőség biztosítunk a gyermekek számára mindkét nyelv használatára a különböző játékszituációkban, társas kapcsolatokban és élethelyzetekben, ezáltal anyanyelvük fontossága tudatosul a német nyelvi tapasztalataik aktív – passzív szókincsállományuk bővül.
- A gyermek nyelvismereteit az alapoktól indulva, fokozatosan egymásra építve a megismerési, tapasztalási lehetőségek gazdag tárházát biztosítva, fejlesztjük, bővítjük. Ez elősegíti, hogy a gyermekek az óvodáskor végére eljussanak olyan nyelvi szintre, amely alapján bizonyos nyelvi szituációkban jól feltalálják magukat, valamint alkalmassá válnak az iskolai nyelvtanulás folytatására.
- A csoportok heti és napirendjét rugalmasan alakítjuk.

Nyelvi nevelés és kultúráközvetítés:

- Óvodánkban a gyermekekkel minden helyzetben németül beszélünk.
- Különböző napi tevékenységeinket (kézmosás, rendrakás, étkezés stb...) mondókával, német nyelvi utasításokkal gyakran énekelve végezzük.
- Figyelünk arra, hogy kifejezően, érthetően, megfelelő beszédtempóban, kommunikáljunk a gyermekekkel, és ezt mimikával, gesztikulációval és megfelelő példamutató magatartással kísérjük, ezáltal a mindennapos nyelvi szituációk érthetővé válnak gyermekeink számára.
- Az összes játéktevékenységen keresztül biztosítjuk a spontán, nem tudatos imitatív „tanulást”.
- Cselekvéseinket, mindennapos tevékenységeinket német szóval, többnyire német köznyelven kísérjük.
- A beszéd megértését sokoldalú kezdeményezéseken és foglalkozásokon fejlesztjük.

A napirendünk során a következő helyzetekben használjuk a német nyelvet:

- Érkezésnél és távozásnál személyes üdvözlés kézfogással
- Játéktevékenységben, szabad játék, udvari levegőzés
- Tanulási tevékenységek során, komplex módon
- Pihenésnél
- Gondozási tevékenységeknél (öltözködés, mosdó használat, étkezés)
- Munkajellegű tevékenységek folyamán
- Szabály és szokásrendszerünket német nyelven alakítjuk

Ez a folyamatos gyakorlás erősíti a gyermekben a biztonságérzetet és biztosítja a nyelvtanulás eredményességét, azáltal, hogy mindennap ugyan azokban a szituációkban mindig azonos mondaszerkezeteket használunk.

Különböző nevelési szituációkban (konfliktushelyzetekben, fegyelmezésnél, vigasztalásnál) pedagógiai szempontok végett a német nyelv helyett anyanyelvünket használjuk. A kevert beszédet mellőzzük.

Nemzetiségi kultúra közvetítése:

A nyelv és a kultúra nagyon közel állnak egymáshoz. Lehetővé tesszük hagyományokkal, életformával a magyarországi német kultúrával való találkozást. Élő szokásokat ápolunk és továbbadjuk azt, közben kizárólag németül beszélünk.

Ünnepeink, hagyományaink

- Erntedankfest- Őszi termésköszöntő
 - Martinstag- Márton nap
 - Adventszeit- Adventi időszak
 - Nilkolaus- Mikulás
 - Weihnachten- Karácsony
 - Faschingstag- Farsang
 - Natinalitäten Woche- Nemzetiségi hét
 - Ostern- Húsvét
 - Muttertag- Anyák napja
 - Sommerfest
-
- Rendezvényeinkhez kétnyelvű meghívót készítünk.
 - Helyi szokásokat, hagyományokat beépítjük az óvoda mindennapi életébe, alkalmazzuk a helyi vagy a Magyarországi németekre jellemző szimbólumokat. Az élő szokások élményt jelentenek a gyermekeknek, teljes körű átélést biztosítanak.
 - Együtt gyűjtünk a gyermekekkel kulturális értékeket. Együtt rácsodálkozunk és kifejtjük egy témafeldolgozásban. Beépítjük mindennapi környezetünkbe, a gyermekek cselekvéseikhez ezeket felhasználják.
 - Ápoljuk a régi dal- és mesevilágot, közben találkozunk a helyi nyelvjárással.
 - A gyermekek megismerkedhetnek a magyarországi németek szimbólumaival (rozmaring, jellemző színek, motívumok, minták, hímzések)
 - Részesei vagyunk a város és a tágabb környezet ünnepeinek.
 - A magyarországi németek ünnepeit kétnyelvűen szervezzük a gyermekekkel.
 - Kiállítás szervezése régi használati tárgyakkól.

- A gyermekekkel német néptáncot táncolunk, népviseleti ruhában.
- Hagyományos süteményeket készítünk.
- Megismertetjük a gyermekeket a hagyományos magyarországi német hangszerekkel.

Nemzetiségi eszközeink, mellyel a gyerekek nyelvi kultúráját bővítjük:

- Népviseleti ruhák
- Nemzetiségi sarok
- Német nyelvű mesekönyvek, játékok
- Állandó és alkalmi kiállításaink, melyek a hagyományokhoz kapcsolódnak (babák, játékeszközök, használati tárgyak)

A tanulás színterei és légköre

Olyan nevelési légkört teremtünk, melyben a jó közérzet egy kezdeményező tanulási környezetben valósul meg. A gyermekeknek olyan környezetet biztosítunk, melyben a terek és tárgyak kezdeményezésre ösztönzik a gyermeki kíváncsiságot és cselekvési szükségletet. Játékhelyszíneket hozunk létre belső és külső tereken, melyek lehetőséget teremtenek a sokszínű foglalkoztatáshoz. (csoportszobai sarkok: barkácsoló, mese, építő, babakonyha, nemzetiségi, természet)

Nemzetiségi eszközeink

Az gyermek legfontosabb tanulási módszere a játék, melyet két módon különböztetünk meg:

Szabad játékba ágyazott nyelvi fejlesztés

A gyermek maga dönt arról, hogy kivel, mivel, hol és mennyi ideig szeretne játszani. Napirendünkben a szabad játéknak nagy teret engedünk. Feladatunk, hogy a szabad játékban is érvényesüljön a német nyelvhasználat. A játékukban megfigyeljük a gyermekeket és szükség esetén játékötleleteket adunk német nyelven. Beleéléssel veszünk részt a tevékenységben, és közben németül beszélünk.

Irányított játékba ágyazott nyelvi nevelés

Ebben a játékformában sokszínű kreatív játékkal és különböző játékformákon keresztül ismertetjük meg a német nyelvet: dalok, mondókák, történetek, beszélgetések, szerepjátékok, körjátékok, táncok, mesék. A beszélgetés a nyelvi nevelés legfontosabb formája, ami óvodánkban minden nap „Stuhlkreis” formájában valósul meg.

Óvodánkban a német nyelvi nevelés is a kompetencia alapú nevelésen alapszik. Éves nevelésünk során **4 fő témakör köré tervezünk projekt módszerrel**, melyek három-három hónapig tartanak.

Külső kapcsolataink:

- Keressük és ápoljuk a kapcsolatot más budaörsi nemzetiségi óvodákkal (Városi Német Nemzetiségi Munkaközösség). Minden évben más magyarországi nemzetiségi óvodába látogatunk el, ahol képet kapunk a helyi sajátosságokból nemzetiségi nevelésünk ápolására.
- Tapasztalatokat cserélünk egymással.
- Betekintést adunk más óvodáknak, nyílt napokat tartunk.
- Kapcsolattartás a helyi nemzetiségi tájházzal.
- Bizonyos rendezvényekre meghívjuk a polgármestert, az önkormányzati képviselőket és a nemzetiségi önkormányzatot.
- Tájékoztatjuk az önkormányzatot pedagógiai munkánkról.
- Bemutatjuk óvodai kétnyelvű honlapunkat.

Az óvoda belső szervezete:

- Óvodán belül kölcsönösen betekintést adunk egymásnak projektjeinkbe, tevékenységeinkbe.
- Munkánkat beszámolókkal, fotókkal prezentáljuk.
- Célirányos visszajelzéseket várunk a vezetőtől.
- A szülőket a gyermekek nyelvi fejlődéséről tájékoztatjuk, szülőkkal véleményt cserélünk.
- Minden gyerekről személyiségnapot vezetünk, melyben megfigyeléseinket az egyéni fejlesztési tervek alapján rögzítjük.
- Számítunk a szülők folyamatos visszajelzésire.

Együttműködés az óvónői munkaközösségben

Munkánkat a szakmai német munkaközösségben közösen tervezzük és véleményezzük. A feladatok elosztása az adott funkció és képességek alapján történik. Havi rendszerességgel szervezünk munkaközösségi megbeszéléseket. Együtt és egymástól tanulunk, beszámolunk a továbbképzésekről.

Feladataink:

- Folyamatosan fejlesztjük magunkat, belső szakmai képzést tartunk, ahol ösztönző ötleteket, módszereket szerünk egymástól.
- Kompetenciás témákból német nyelvi gyűjteményt készítünk.
- Gyermekeinknek német bábműsort rendezünk.
- Hagyományos nemzetiségi ünnepeinket megszervezzük.
- Barkácsoló - délutánt szervezünk.
- Folyamatosan bővítjük nemzetiségi sarkunkat.
- A Városi Nemzetiségi Munkaközösségben részt veszünk.
- Nyáron német nyelvi tábort tartunk.

Szülőkkel való együttműködésünk

- A család szerepe kiemelkedő jelentőséggel bír a gyermek nyelvi fejlesztésében. A gyermekek nyelvfejlődése elsősorban a családban fejlődik. Ebből következik, hogy a német nyelvi fejlesztést az óvodában a családdal együtt közös feladatnak látjuk.

- A szülőket állandó partnerként bevonjuk az óvodai nevelésbe.
- Az óvodai beiratkozáskor tájékoztatjuk a szülőket a német nemzetiségi óvodák sajátos céljairól, nyelvi nevelés előnyeiről.
- Betekintést nyújtunk a szülőknek óvodai munkánkba, pedagógiai programunkba. Közös programjaink, amelyekbe a szülők betekintést nyerhetnek: barkácsdélután, nyílt nap, rendezvények, ünnepeink, azok előkészítése és lebonyolítása, nemzetiségi hét.
- Beszélgetünk a szülőkkel a gyermekek nyelvi fejlődéséről.

A fejlődés várható eredményei óvodás kor végén:

- A gyermekben pozitív érzelmi viszony alakul ki a kisebbség kultúrája és nyelve iránt.
- Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően a gyermek rendelkezik olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja kisebbség nyelven közvetíteni.
- Tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben.
- Hallgassa és ismerje a kisebbség, az anyaország kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat, játékokat (esetleg tájnyelvet is).
- Ismerje meg a helyi kisebbségi szokásokat, hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit. Tanulja meg azok tiszteletét és becsülje meg őket.

2. Erziehung in unseren Nationalitätenkindergarten

Nutzen für die Kinder:

- Das Kind fühlt sich einer größeren Gemeinschaft zugehörig.
- Das Kind hat Spaß und Freude, die traditionellen Feste und Feiern zu erleben.
- Das Kind kann gelebte Kultur und Traditionen festigen bzw. kann diese kennen lernen.
- Das Kind lernt Geschaffenes, Gelebtes, Überliefertes zu schätzen und zu bewahren.
- Das Kind entwickelt Toleranz und Offenheit für andere Kulturen.
- Gelebtes Brauchtum schenkt den Kindern Erlebnisse.

Unsere Ziele:

- Vermittlung der deutschen Sprache und Kultur entsprechend den Altersbesonderheiten und der individuellen Entwicklungsstufe des Kindes.
- Pflege der Kulturgüter und Traditionen der deutschen Nationalität entsprechend dem Lebensalter des Kindes.
- Vorbereitung der Vorschulkinder auf den Sprachunterricht mit einer gezielten und bewussten Ausspracheschulung sowie mit der Herausbildung der Sprachfertigkeit in natürlichen Sprechsituationen.
- Anbahnung einer zweisprachigen Identität, wobei die sprachliche Identität des Kindes zu akzeptieren und beachten ist.

Unsere Aufgaben:

- Vermittlung der deutschen Sprache und Kultur entsprechend den Altersbesonderheiten und der individuellen Entwicklungsstufe des Kindes.
- Pflege der Kulturgüter und Traditionen der deutschen Nationalität entsprechend dem Lebensalter des Kindes.
- Vorbereitung der Vorschulkinder auf den Sprachunterricht mit einer gezielten und bewussten Ausspracheschulung sowie mit der Herausbildung der Sprachfertigkeit in natürlichen Sprechsituationen.
- Anbahnung einer zweisprachigen Identität, wobei die sprachliche Identität des Kindes zu akzeptieren und beachten ist.
- Wir erweitern den Wortschatz der Kinder mit gemeinsamen Tätigkeiten.
- In den zweisprachigen Kindergruppen werden die Grundbedürfnisse des Kindes, besonders die Zugehörigkeit und die Liebe befriedigt. Jeden Tag wird jedem Kind Aufmerksamkeit geschenkt um dem Kind Sicherheit und Geborgenheit zu geben. Die Erzieherin hat die Aufgabe, mit den Kindern einen engen, unmittelbaren und gefühlsbetonten Kontakt auszubauen, um das Sicherheitsgefühl im Kind zu wecken. Zu den weiteren wichtigen Aufgaben der Erzieherin gehören eine ausgeprägte eindeutige Mimik und Gestik, sowie eine entsprechende Verhaltensweise, mit denen die Sprachsituationen verständlich werden.
- Erfolgreich ist der Spracherwerb im Vorschulalter, wenn die Kinder sicher im Antworten und Rollen wechseln können. Also sie sind Hörer Sprecher. Die Interaktionen zwischen Erzieherin und Kindern und auch den Rollenwechseln in den Spielen sind beliebt, machen Freude und festigen Fertigkeiten zum Antworten. Die erfolgreiche Spracherziehung fördert außerdem das produktive Sprechen und die Herausbildung der Sprachfertigkeit. Die Kinder können sich mit einem geringen aktiven Wortschatz verständlich machen und fühlen sich auf Grund eines größeren passiven Wortschatzes in verschiedensten Kommunikationssituationen sicher.
- Eine weitere wichtige Aufgabe der Spracherziehung ist: Erziehen die Kinder in derselben Sprache, die sie verstehen und dadurch sich mühelos mitteilen können. Kinder, die die ungarische Sprache als die erste Sprache lernen, werden ungarisch angesprochen und erzogen. Daher werden von Beginn des Schuljahres Sprachübungen in Deutsch eingeführt, die regelmäßig gebraucht und geübt werden. Dieses Üben und Wiederholen stärkt im Kind das Sicherheitsgefühl. Die Erzieherin hat die Aufgabe die Sprache der Situation entsprechend zu wechseln, den Gebrauch der Sprache bewusst zu trennen, um Sprachvermischungen zu vermeiden.
- Eine der wichtigsten Aufgabe in der Spracherziehung sind Traditionen, Sitten und kulturelle Wertvorstellungen der Nationalität zu pflegen. Die Vermittlung des dem Vorschulalter entsprechenden Volksgutes wird die Identität des Kindes positiv gefestigt und die Zusammengehörigkeit gestärkt. Die Volksdichtung trägt zu einer positiven Einstellung zur Sprache bei.
- Wir versichern für die Kinder viel Möglichkeit in den verschiedenen Spielsituationen, in den Gesellschaftlichen Beziehungen in den Leben Situationen zu verwenden.
- Wir fördern und erweitern die Kenntnisse der Kinder fließend von den gründen nach Erfahrungen. Es hilft dabei, dass die Kinder bis zum Ende des Kindergartenalters solche sprachliches Niveau zu erreichen, damit die Kinder sich in sprachlichen Situationen gut auskennen, und sie werden für das Sprachlernen auch in der Schule geeignet.
- Wir gestalten den Wochenplan und den Tagesablauf der Kinder flexible.

Sprachförderung und Kulturvermittlung

- In unserem Kindergarten reden wir mit den Kindern in allen Situationen deutsch.
- Zu verschiedenen Handlungen (Händewaschen, Aufräumen, Essen...) sagen wir Reime, geben die Instruktionen auf Deutsch, oft singend.
- Wir achten darauf, dass wir mit den Kindern ausdrucksvoll, deutlich in entsprechende Sprachtempo kommunizieren.
- Wir versichern durch jeden Spieltätigkeiten das spontane, nicht bewusste „Lernen“.
- Wir begleiten die eigenen Handlungen und Alltagsaktivitäten sprachlich – vorwiegend in deutscher Hochsprache.
- Wir entwickeln den Sprachverstand durch vielseitige Anregung und Tätigkeit.

Wir benutzen die deutsche Sprache im Laufe unseres Tagesablaufes in folgenden Situationen:

- Begrüßung mit Handschlag beim Ankommen und Abschied.
- Durch Spieltätigkeit, Freispiel und durch Spiel in der Frei.
- Durch Lerntätigkeiten, in komplex Weise
- In die Ruhezeit
- Beim Pflege (Anziehen, im Waschraum und Essen)
- Während Arbeitsweise Tätigkeiten

Wir gestalten unsere Regeln und Gewohnheiten auf Deutsch.

Dieses fließende Üben verstärkt das Sicherheitsgefühl und es versichert das Ergebnis des Sprachlernens, weil wir jeden Tag in jeden Situationen gleichen Satzmodellen verwenden.

In verschiedenen Erziehungssituationen (Konfliktsituationen, Disziplinieren, Trösten) wegen pädagogischen Gründe nutzen wir unsere Muttersprache statt der deutsche Sprache.

Wir vermeiden die gemischte Sprache.

Nationalität Kulturvermittlung:

Sprache und Kultur liegen ganz nahe beieinander. Wir ermöglichen den Kindern die Begegnung mit Kultur, Lebensformen und Traditionen der Ungarndeutschen. Wir pflegen gelebtes Brauchtum und geben es weiter. Wir sprechen dabei ausschließlich deutsch.

Unsere Feste und Traditionen

- Erntedankfest
- Martinstag
- Adventszeit
- Nikolaus
- Weinachten
- Faschingstag
- Nationalitäten Woche
- Ostern
- Muttertag
- Sommerfest

- Wir bauen die örtlichen Bräuche und Sitten in unseren Kindergartenalltag ein, benutzen die örtlichen oder die für die Ungarndeutschen allgemein bekannten Symbole.
- Wir sammeln mit den Kindern altes Kulturgut. Wir bestaunen es mit ihnen und machen es zum Thema. Wir halten es gegenwärtig. Wir bieten es den Kindern zu ihnen Aktivitäten an.
- Wir pflegen altes Lied- und Erzählgut und begegnen dabei auch der jeweiligen Mundart der Ungarndeutschen.
- Wir bedeuten uns an Feste und Feiern in unserer Stadt.
- Wir gestalten die traditionellen ungarndeutschen Feste und Feiern mit den Kindern zweisprachig.
- Wir organisieren Ausstellungen aus alten Gegenständen.
- Wir tanzen mit den Kindern deutsche Volkstänze in Volkstracht.
- Wir kochen und backen die örtlichen Spezialitäten.
- Wir machen die Kinder mit den typischen Musikinstrumenten der Ungarndeutschen bekannt.

Unsere Mitteln, womit wir die den Nationalitäten Kultur erweitern:

- Volkstracht
- Nationalitätenecke
- Deutsches Märchenbuch, deutschsprachige Spiele
- Ständige und gelegentliche Ausstellung

Lernorte und Lernatmosphäre:

Wir schaffen eine Atmosphäre des Wohlbefindens in einer anregenden Lernumgebung. Kinder brauchen eine Umgebung, die räumlich und sachlich für die kindliche Neugier und die Handlungsbedürfnisse eine hohes Anregungspotential bereit hält. Wir schaffen Spiellandschaften in den Innenräumen und im Außenbereich, wo wir vielfältige Möglichkeiten zur Beschäftigung zur Verfügung stellen. (Im Gruppenzimmer haben wir Ecken: Bastelecke, Märchenecke, Bauecke, Puppenküche, Nationalitätenecke, Naturecke)

Das Spiel ist die wichtigste Lernmethode der Kinder, die wir nach zwei Weise verschieden:

Sprachförderung im Freispiel:

- Beim Freispiel bestimmt das Kind selbst, mit wem, womit, wo und wie lange es spielen möchte. Dem Freispiel geben wir den größten Raum im Tagesablauf.
- Unsere Aufgabe als Erzieherinnen auch im Freispiel einfühlsam die deutsche Sprache einzubringen.
- Wir beobachten die Kinder bei ihren Spielen und bringen Spielimpulse zum passenden Zeitpunkt in deutscher Sprache ein.
- Wir beteiligen uns einfühlsam am Speil und wenden dabei die deutsche Sprache an.

Sprachförderung im angeleiteten Spiel:

- In diesem Spielform nutzen wir die Vielfalt kreativer Spiele und Spielformen, um die Kinder mit der deutschen Sprache vertraut zu machen: Lieder, Reime, Erzählungen, Rollenspiele, Kreisspiele, Tänze, Märchen.

- Der Sprache ist die wichtigste Form des deutschsprachlichen Lernens, die wir in unserem Kindergarten jeden Tag als Stuhlkreis verwirklichen.

Die deutschsprachliche Förderung wird durch diese Tätigkeiten sich verwirklichen:

- Literatur (Märchenbücher, Bilderbücher anschauen, Reime, Verse, Handspiel, Reiten Spiel, Puppenspiel)
- Musik (Lieder, Kreisspiel, Tanzspiel, Abzählreim, CD hören)
- Bewegungserziehung (Bewegungsspiel, Laufspiel)
- Bildnerisches Gestalten
- Umwelterziehung

Die deutschsprachliche Erziehung geschieht in unserem Kindergarten nach Kompetenz. Wir planen im Laufe unseres Erziehungsjahres mit Projektmethode um vier Hauptthemen, die dauern 3-3 Monaten lang.

Literatur

Literatur für das Kind eine Quelle der Freude. Kinder lernen einen Umgang mit den fantasiebetonten und humorvollen Gattungen der Volksdichtung folgendes: Volksreime, Volksmärchen beleben die Phantasie und regen die eigene Kreativität an. Rhythmus, Lautmalerei und Wortspiele wirken auf die Kinder, auch wenn sie einzelne Worte nicht verstehen. Bei diesem Reimen und Gedichten ist nicht die Wortbedeutung ist wichtig, sondern der Wortklang und der Rhythmus auch.

Beliebt sind Reimarten wie Fingerspiele, Kniereiterspiele, Trostreime, Abzählreime, Tischsprüche usw.

Märchen wecken Gemüt und Phantasie und regen die schöpferischen Kräfte im Kind an. Ausgewählt werden Märchen mit Ereignissen und je nach Wunsch der öfters erzählt. Diese Erzählen regt die Sprechfreude des Kindes an fördert sein Ausdruckvermögen. Die deutschen Märchen werden von den Kindern gerne gespielt, dramatisiert. Es macht den Kinder Spaß sich zu kostümieren, sich in Märchenfiguren zu verkleiden.

Wir wählen solche Volksreime, Gedichte Märchen Geschichten eines Bilderbuches aus, die Sprachlich und strukturell einfach und leicht zu verstehen sind und die sprachlichen Kenntnisse enthalten, die dem Kind zum überwiegenden Teil bekannt sind. Außerdem arbeiten wir noch mit Werken der Kinderliteratur, die zur Erweiterung bei Sprachkenntnissen beitragen, die lustig, spielerisch und humorvoll sind, deren sprachlicher Styl einfach, unmittelbar und natürlich ist. Die Auswahl und Vermittlung der aufgezählten Gattungen der Literatur wird von der intellektuellen, emotionalen und sprachlichen Entwicklungsstufe der Kinder bestimmt.

Musik

Neben dem Spielen ist auch das Singen eine elementare Lebensäußerung des Kindes. Musik ist mit Freude verbunden, Musik macht das Kind fröhlich. Musik hat in der Spracherziehung ihren festen Platz. Die Lieder, Kreisspiele werden aus der Volkskultur gewählt. Die zum Musikhören ausgewählten Lieder werden aus Volksgute gesammelt. Die musikalischen Stoffe, die vermittelt und eingeübt werden, stärken im Kind das Sicherheitsgefühl. Durch die pflegende Volkskultur in Gesang und in einfachen Tänzen wird die Zweisprachige Identität des Kindes ausgebaut.

Auch die Ausspracheschulung wird mit sämtlichen Kreisspielen, die von den Kindern gern eingeübt, gespielt und wiederholt werden, erfolgreich gelöst.

In den Spielen übernehmen ein oder mehrere Kinder eine besondere Rolle: Die Reihe anführen, andere Kinder für eine Tätigkeit auswählen oder selbst in der Kreismitte eine Tätigkeit nachahmen.

Beim Singen und beim Spielen werden gut artikulierte Sprache und das reine Singen der Erzieherin nachgeahmt und eine positive Einstellung zur Sprache gewonnen.

Eine wichtige Rolle spielen auch die zu den rhythmischen und melodischen, musikalischen Aufgabe gehörende Begriffe, wie laut-leise, hoch-tief, schnell-langsam usw. mit denen die sprachliche Situationen verständlich werden und auf das Kind beruhigend wirken.

Bewegungserziehung

Systemisch und zielgerichtet durchgeführte Körperübungen entwickeln bei den Kindern motorische Eigenschaften, wie Kraft und Reaktionsschnelligkeit, Geschwindigkeit, Fertigkeiten lassen sich herausbilden, wie Laufen, Springen, Hüpfen...

Bei der Auswahl der Körperübungen und Bewegungsspiele hat die Erzieherin die Aufgabe, die Grundformen der Bewegungen bei den Kindern zu schulen und zu fördern, daneben die Sprachkenntnisse der Kinder zu erweitern. Der sprachliche Stoff, die Fachausdrücke des Sportes und die Anleitungen der Erzieherin werden stufenweise eingesetzt. Die Übungen und Spiele werden einsprachig geleitet, auf Deutsch und von Mitturnen begleitet.

Bei den täglich eingeplanten Beschäftigungen werden auch Geräte angeboten wie Stäbe, Bohnensäcke, Gymnastikreifen, Streifen aus Stoff usw., die dem Kind verschiedenartige Bewegungserfahrungen ermöglichen. Auch mit Rhythmus und Musik werden Bewegungserlebnisse vermittelt.

Die Aufgabe der Erzieherin ist zu erreichen, dass die Kinder der Gruppe an sportlichen Übungen mit Freude teilnehmen.

Bildnerisches Gestalten

Der Umgang mit den Dingen der Umwelt ist die dem Kind eigene Begegnungsform mit der Welt. Dieses Tätig sein ist ein Grundbedürfnis des Kindes.

Das gestaltende Tun bezieht sich auf alle Tätigkeiten des Kindes. Das Kind verwendet verschiedenartige Materialien, um seine Erlebnisse und Erfahrungen zu verarbeiten und auszudrücken.

Vom Erlebniswert des Tuns, der bei kleineren Kindern wichtiger ist als das Erlebnis, gelangen die Größeren zum Ergebnis des Werkes.

Die Kindergärtnerin beobachtet und schätzt ein, auf welcher Stufe das einzelne Kind steht, und gibt mit einer gewissen Zurückhaltung Anleitungen.

Das gestaltende Tun ist eine wichtige Ausdrucksmöglichkeit im Vorschulalter. Zu diesem Gestalten gewährt die Kindergärtnerin technische Hilfe, damit die Vorstellung des Kindes den besten Ausdruck findet. Auch diese Anleitung wird dem Entwicklungsstand des Kindes entsprechend zweisprachig ausgeführt. Die Formen des bildnerischen Gestaltens sind:

- Zeichnen und Malen
- Kneten und Formen
- Kleben, Schneiden, Falten, Drucken
- Auffädeln, Flechten, Weben

Zeichnen und Malen ist das Bedürfnis des Kindes, seine Gefühle und Empfindungen auszudrücken und darzustellen.

Vielfältiges Material wird angeboten, damit jedes Kind seinen Fähigkeiten und seinem Entwicklungsstand entsprechend gestalten kann. Die Materialien stehen zur freien Verwendung zur Verfügung.

Kneten und Formen. Beim Umgang mit formbaren Stoffen spielt für das Kleinkind die Funktionslust eine große Rolle. Deswegen während genügend Raum und Zeit eingeräumt, damit die Kinder ihren Vorstellungen gemäß spontan gestalten können. Das größere Kind bildet schon aus einer

geschlossenen Form eine Gestalt. Das Üben und die freie Verwendung spielen bei diesem Gestalten ebenfalls eine wichtige Rolle. Der elementare Umgang mit den formbaren Materialien bringt dem Kind unmittelbares, sinnhaftes und räumliches Erleben.

Kleben, Schneiden, Falten Drucken, Papier bietet vielfältige Möglichkeiten, die sich aus der Beschaffenheit des Materials ergeben.

Kleben und Schneiden sind für Kinder ein faszinierender, technischer Vorgang. Durch selbständige Übungsmöglichkeiten lernt das Kind, mit Klebstoff umzugehen und das Werkzeug zu beherrschen. Die Vervielfältigung, das Drucken interessiert Kinder und führt hin zum Reihem, Ordnen und Gestalten.

Beim Falten sehen Kinder lieber zu, aber die Falzfiguren verwenden sie gern im Freispiel.

Auffädeln, Flechten, Weben sind handwerkliche Tätigkeiten. Durch die Übung solcher Fertigkeiten erhalten die Kinder Einblick in Sinnzusammenhänge wie zum Beispiel: Aus Linien werden Fächern zum Beispiel ein Abschied Geschenk für die Großen der Gruppe weben.

Die bildnerische Gestaltung in den aufgezählten Formen gibt der Kindergärtnerin viele Möglichkeiten, die deutsche Sprache zu verwenden, aber zur Gestaltung gehörende technische Schritte werden ungarische erklärt. Der aktive Wortschatz wird erweitert, indem die Materialien auch auf Deutsch benannt werden.

Beim Weben und Flechten werden Gegenstände und Dinge, die zu den Traditionen und Bräuchen gehören, angefertigt.

Das bildnerische Gestalten ist eine Möglichkeit der Kommunikation, die den Spracherwerb bereichert.

Umwelterziehung

Ziele der Umwelterziehung sind der Erwerb elementarer Erfahrungen und die Auseinandersetzung mit Gegenständen, Dingen und Erscheinungen der Umwelt. Die Grundlagen der Umwelterfahrungen sind das eigene Handeln und Erleben des Kindes.

Im Vorschulalter ist es wichtig, den Kindern Impulse zu geben, die zur Erforschung und Entdeckung der Umwelt führen. Alle Gelegenheiten sind zu nützen, die dem Kind ermöglichen, einfache Arbeitsvorgänge zu verfolgen und Naturereignisse mitzuerleben.

Für die Auswahl der Themen aus der unmittelbaren und weiteren Umgebung des Kindes sind die Gegebenheiten der Umwelt und die Interessen der Kinder entscheidend. Die Kinder der Gruppe werden von einem Thema in unterschiedlicher Intensität angesprochen. Die Kindergärtnerin hat deswegen die Aufgabe, die individuellen Bedürfnisse der einzelnen Kinder zu beachten und ihre Fähigkeiten durch geeignete Angebote zu fördern.

Die intensive Auseinandersetzung mit einem Thema macht die Kinder innerlich ruhig und fähig, sich zu konzentrieren und sich darüber zu freuen, neue Gedanken zu fassen und Pläne zu schmieden. Die Gründlichkeit, mit der ein Thema entwickelt wird, gibt den Kindern und der Kindergärtnerin die Möglichkeit, sich in einem Sachverhalt zu vertiefen.

Die Umwelterziehung steht vor allem mit der Spracherziehung in enger Wechselwirkung.

Die sprachlichen Aufgaben stimmen mit den grundlegenden Erfahrungen und der Auseinandersetzung des Kindes mit seiner Umwelt überein.

Kontakte nach Außen pflegen:

- Wir suchen und pflegen den Kontakt mit anderen Nationalitäten Kindergarten in Wudersch (Städtliches Nationalitätenteam).
- Wir besuchen jährlich anderen Nationalitäten Kindergarten, wo wir ein Bild über lokale Eigenarten für unsere Nationalitätenerziehung bekommen.

- Wir tauschen Erfahrungen untereinander.
- Zu bestimmten Veranstaltungen laden wir den Bürgermeister und den Gemeinderat sowie Mitglieder der Nationalitätenselbstverwaltung ein.
- Wir informieren die Gemeinde über unsere pädagogische Arbeit.
- Wir gestalten eine KIGA-Zeitung.
- Wir bieten der Tage „offenen Tür“ für anderen Kindergarten an.
- Wir halten den Kontakt mit dem Heimatmuseum in Wudersch.

Innere Organisation unseres Kindergartens

- Im Team geben wir uns gegenseitig Einblick in unsere Projekte und Tätigkeiten.
- Wir präsentieren unsere Arbeit durch Berichte.
- Wir holen uns gezielt Rückmeldung von der Leiterin.
- Wir beobachten wertfrei die Entwicklungs- und Lernschritte der Kinder und tauschen unsere Beobachtungen im Team und mit den Eltern aus.
- Wir machen den Entwicklungs- und Lernprozess eines jeden Kindes sichtbar. Dazu legen wir für jedes Kind einen Entwicklungsplan an und dokumentieren unsere Beobachtungen im „Kinderpersonalblatt“.
- Wir holen uns Rückmeldung von den Eltern.

Die Zusammenarbeit im Team

Wir planen und begutachten unsere Arbeit im Team gemeinsam. Die Aufgabenverteilung erfolgt auf Grund der jeweiligen Funktion und der Fähigkeiten. Wir halten Besprechung monatlich. Wir lernen von- und miteinander, und wir tauschen uns über Fortbildungen aus.

Unsere Aufgaben:

- Wir entwickeln uns ständig, halten wir „innere“ Fachweiterbildungen, wo wir neue Methoden und Ideen voneinander sammeln.
- Wir fertigen eine deutsche Sprachsammlung aus die Themen von Kompetenz.
- Wir veranstalten Puppentheater für die Kinder.
- Wir ordnen traditionelle Nationalitätenfeste.
- Wir gestalten Bastelnachmittage.
- Wir erweitern unsere Nationalitätenecke dauernd.
- Wir nehmen uns an städtlichem Team teil.
- Im Sommer organisieren wir für die Kinder „Sprachlager“.

Zusammenarbeit mit den Eltern

- Die Familie nimmt einen hohen Stellenwert für die Sprachentwicklung des Kindes ein. Der Spracherwerb findet zum Großteil in der Familie statt. Wir sehen daher die Förderung der deutschen Sprache in unseren Kindergarten als gemeinsame Aufgabe von Kindergarten und Familie.
- Wir arbeiten partnerschaftlich mit den Eltern zusammen.

- Wir informieren die Eltern umfassend über die Ziele der unseres Kindergartens und darüber, welchen Nutzen die Kinder davon haben.
- Wir geben den Eltern Einblick in unsere Arbeit bzw. in unser pädagogisches Programm. Gemeinsam mit ihnen legen wir Ziele und Maßnahmen zur Förderung der deutschen Sprache und zur Bewahrung der Identität der Ungarndeutschen fest. (Bastelnachmittage, Tage der „offenen Tür“, Feste, Veranstaltung, Nationalitäten Woche)
- Wir führen mit den Eltern Gespräche über die Entwicklung des Kindes.

Voraussichtliche Charakterzüge der Entwicklung am Ende des Kindergartenalters:

- Im Kind bildet sich positives emotionelles Verhältnis für das Kultur und die Sprache der Minderheit aus.
- Das Kind hat so einen Wortschatz, der seinem Lebensalter und persönlicher Fähigkeit entspricht. Es ermöglicht, dass die Kinder die schon bekannte Kenntnisse auf Minderheitensprache vermitteln zu können.
- Sie sollen sich in Kommunikations-Situationen orientieren können.
- Sie sollen Lieder, Märchen, Gedichte, Reime und Spiele der Minderheit hören und kennen. (den Mundart auch)
- Sie sollen die örtliche Bräuche, Sitten und Kultur kennen. Die Kinder sollen diese ehren.

XIII. INKLUZÍV NEVELÉS

1. Inkluzív pedagógia, integrációs nevelés, differenciálás pedagógiája

Célunk: A befogadó pedagógiai szemlélet érvényesítése, amelyet a differenciált bánásmód alkalmazásával szeretnénk megvalósítani a gyakorlatban. A többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek - sajátos nevelési igényű - elfogadása és a többséggel történő együttléte, együttnevelése csökkentve hátrányait és megelőzve a lemaradást.

Feladataink:

- Az óvodapedagógus felkészülése a gyermek sajátos nevelési igényeiből (szakirodalom, orvossal, gyógypedagógussal, szülőkkel való beszélgetés).
- A dajka, a gyermekcsoport, a szülők, és az óvoda dolgozóinak felkészítése az integrációra.
- Programok, tervek kidolgozása.
- A gyermek folyamatos nyomon követése.
- Szülők, óvodapedagógus, szakemberek folyamatos - team munka - együttműködése.
- Minden gyermeknek a maga fejlődési szintjét figyelembe véve hátránykompenzálás, tehetséggondozás.
- Ezen gyermekek intenzív - korai felismerés, többirányú kezelés, differenciált beiskolázás - megsegítése.
- A gyermekek jogainak érvényesítése.
- A fejlesztéshez a - tárgyi, személyi, speciális - feltételrendszer biztosítása.
- A migráns gyermekek nevelése, biztosítva anyanyelvük, kultúrájuk megismerését.

A gyermekeknél fontos a differenciálás:

- A fejlesztési folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez kell igazítani. A képességek megismerése alapján egyéni bánásmód alkalmazása.
- Az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez való igazítása.
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.
- Az óvodapedagógus feladata a gyermekeknél felmerülő probléma okainak feltárása, az okok megszüntetése, egyéni célok kitűzése.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek típusai:

Tanulási problémákkal küzdő gyermekek

- **tanulási nehézséggel küzdők** → lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok
- **tanulási zavarral küzdők** → diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba

Magatartászavarok miatt problémás gyermekek

- **visszahúzódo (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek** → félénk, csendes, visszahúzódo stb. Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás stb.

- **ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermekek** → engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb. Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélte egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadás.

Kivételes képességű gyermekek, tehetségesek

- **intellektuális tehetség:** a különböző tudományterületeken kimagasló → matematikai, fizikai, nyelvi stb.
- **művészi tehetség:** képzőművészeti, zenei
- **pszichomotoros tehetség:** sport, tánc, kézügyességet igénylő terület
- **szociális tehetség:** vezető, szervező, irányító

Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés - a tehetségígéretes gyermekek felismerése

- a tehetségnevelés/tehetségfejlesztés/tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik
- a pedagógusoknak és a családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetség ígéretes gyermeket sejtet:
- a kivételes tehetségek jellemzői: megszállottság, fokozott kritikai érzék, állandó önelégedetlenség
- a valamilyen területen kiemelkedő gyermekek teljesítményei nem mindig jók, munkavégzésük, fejlődésük nem egyenletes, és gyakran nem vesznek részt a „munkában”

A tehetségfejlesztés módjai közül óvodánkban elsősorban a gazdagítás –dúsítás módszerét alkalmazzuk. A tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek. Minden esetben felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy tehetség ígéretes gyermekeiket milyen óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekbe célszerű az óvodai nevelési időn túl is fejleszteni.

Különleges bánásmódot igénylő csoportok:

- a nemzeti kisebbségekhez tartozók
- a bevándorlók

Eltérések:

- Az anyanyelv és a többségi nyelv birtoklása
- Kulturális sajátosságok; eltérés a többségi kultúrától
- Csoportkohézió; a többséghez való viszony

Multikulturalizmus és interkulturalizmus

- **Multikulturalizmus:** A kisebbségi társadalmi csoportok nyelvének és kultúrájának megjelenítése a pedagógiai hatásrendszerben.
- **Interkulturalizmus:** Egy óvodában a többséghez és a kisebbséghez tartozó gyerekek együttnevelése

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:

- Óvodahasználó gyermekeink szociokulturális háttere a székhely intézményben kiegyensúlyozott és jó képet mutat, a tagóvodában a gyerekek eltérő szociokulturális környezetből érkeznek. Munkánk tervezésénél azonban figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg egyszülős, vagy nevelő szülők által nevelt családokét.
- **Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében.** A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.
- Feladatunk az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő - kapcsolattartás.

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai:

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje.
- A család lakhelye és környezete.
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota.

Környezeti okok lehetnek:

- Sokgyermekes család: 3 vagy több gyermek.
- Szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése.
- Szülők iskolázatlansága.
- Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás), érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér.
- Negatív hatású baráti kör.

Anyagi okok lehetnek:

- Munkanélküliség.
- Létfminimum alatti 1 főre jutó jövedelem.
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen.
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik.

Egészségügyi okok:

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékos mozgáskorlátozottság, érzékszervi károsodás (látás, hallás stb.), szervi rendellenesség.
- Tartós betegség:
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok.

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében:

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása.
- Az önművelés igényének kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása.
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés.
- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét.

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:

- Differenciált fejlesztés.
- Egészségnevelés.
- A sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése.
- Interkulturális ismeretnyújtás: Pl. életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetségígéretes gyermekek felkészítése.
- Felzárkóztató foglalkozás a valamilyen területen lemaradóknak.
- Igény szerint ügyelet biztosítása: szülői értekezletek és fórumok időtartama alatt.
- A családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása.
- Mozgáslehetőség biztosítása.
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.

Szülőknek felajánlott segítség:

- Fórum – Neveléssel, életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyitott napok, Egészség Nap, barkácsolás, kertgondozás stb.
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, családi beszélgetéseken, fogadó órákon, a gyermekvédelmi megbízott által szóban, valamint írásos tájékoztatón keresztül.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek befogadása és fejlesztése

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény a sajátos nevelési igényű - mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő – gyermekek, eredményes fejlesztésének biztosítására kiemelt figyelmet fordít.

Az alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A gyermekek között fennálló különbségeket pedagógiai programunk kialakításakor mindvégig figyelembe vettük és számos helyen beépítettük. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez:

- Fontos, hogy fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.
- A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak mindennapi nevelőmunkánk tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszer minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. Óvodánkban az együttnevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team- munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye.

Nevelőmunkánk során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti.
- A iránti elvárást fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.
- Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, terapeuta együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai- orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékoságból, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékoságból, autizmus spektrum zavarból

fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.

- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A fogyatékoság típusa, súlyossága.
- A fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- A gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei, családi háttere

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd - és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

Pedagógiai programunkat egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára:

- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- Az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása.
- Az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata, a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés.
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.
- Annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához.
- Az óvodapedagógusok, valamint a pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

Óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Óvodánk többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget:

- Pedagógiai programunk készítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit

- Külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.
- A TÁMOP 3.1.4. pályázati projekt kapcsán az óvodai IPR továbbképzés keretében az óvodapedagógusok jelentős részét felkészítették a hatékony együttnevelésre, az integrációs pedagógiai rendszer óvodai alkalmazására. Az óvodavezető és a tagóvoda-vezető támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.
- Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.
- Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus:
 - ✓ Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
 - ✓ A foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja.
 - ✓ Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres.
 - ✓ Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
 - ✓ Együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező, szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- ✓ Segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását.
- ✓ Javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására.
- ✓ Segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről.
- ✓ Együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait.

- ✓ Segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában.
- ✓ Kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.
- ✓ Részt vesz a befogadó közösség felkészítésében.
- ✓ Részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

Óvodánk igénybe veheti az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek nevelése során kiemelt feladatunk a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek/foglalkozások körébe építik be az óvodapedagógusok. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén:

Mozgásfejlesztés

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során **kiemelt feladat** a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere - tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók.

Óvodánk az épületek adottságaiból fakadóan kizárólag csak gyengén látó kisgyermeket tud befogadni.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Nevelőmunkánk során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért **különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.**

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. **Ez azonban csak gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg.**

A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló - gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben - teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A kevésbé súlyos- vagy közepes fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszicho szociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédalkészletti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

- **A súlyos fokban hallássérült** – siket – gyermekek (a beszédterületen mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia - prevenció. Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni. Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében. A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

- **A nagyothalló – gyermekeknél** a beszédterületben mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, közepes esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.
A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.
- **A hallássérült kisgyermek** eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.
- **A hallásukat műtéti úton** helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.
Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.
Fejleszhetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.
Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai segítség.
- **A halmozottan fogyatékos hallássérült** gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálatdiagnózisa alapján egyértelműen az enyhén értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget a gyermek vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett éri el.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére;
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére;
- szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására;
- adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

Beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logó fóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd) illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő

beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés/fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuo motoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. . Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésített beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszközzel. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a

kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel. A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – kihasználható a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

XIV. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az óvodában megvalósuló esélyegyenlőségi intézkedések közvetlen céljai

Az óvodai nevelés közvetlen célja az esélyegyenlőség biztosítása terén a szegényebb családok gyermekeinél jelentkező kognitív hátrányok mérséklése. A pedagógiai és egyéb lépések tehát nem szociális, hanem nevelési/pedagógiai irányultságúak. Minden lépés a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő – beiskolázhatóságot biztosító – fejlődését szolgálja.

A szociális hátrányok kompenzálása

A szociális hátrányok kompenzálása nem jelenti azt, hogy az óvoda átveszi, átveheti a család, a szociális ellátórendszer vagy épp az önkormányzat szerepét. E helyett mélyebb együttműködésre törekszik a többi szereplővel, a szülőkkel, a Gyermejjóléti Szolgálattal, az iskolával, a civil szervezetekkel. Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

Az **egyenlő bánásmód követelménye** és az esélyegyenlőség előmozdítása nevelési alapelveinkben és értékeinkben rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mind ahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- a teljesítmények értékelése során
- az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- gyermeki jogok gyakorlása során
- az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)
- az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- a gyermek csoportban való elhelyezése során
- szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön
- megfelelő számú szülői igény esetén nemzetiségi nevelésben részesüljön

A program célja, tartalmi elemei és a fejlesztés irányai

Óvodai esélyegyenlőségi programunk célja: biztosítsa az intézményen belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód teljes körű érvényesülését.

A program tartalmi elemei és a fejlesztés irányai	PP vagy egyéb szabályzó tartalmazza		Megjegyzés
	Igen	Nem	
1. Szervezési feladatok			
<p>A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása ➤ Óvodázási programért felelős személy kijelölése 		<p>X</p> <p>X</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kapcsolatfelvétel az óvoda védőnőjével minden év január 31-ig. ➤ Felelős: Óvodavezető helyettes
<p>Integrációt elősegítő csoportalakítás</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Olyan csoportalakítási elvet kell választani, amely biztosítja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását ➤ Igazolatlan hiányzások minimalizálása 	<p>X</p>	<p>X</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MIP : Program hatékonyság mérés (személyügyi rendelkezés) 16. ➤ Naprakész kapcsolat a szülőkkel (első napi távollét esetén azonnali kapcsolatfelvétel) Indokolatlan hiányzás esetén a törvényi előírásoknak megfelelő eljárás. ➤ Nyitvatartási igénymérés minden év elején (Szülői kérdőívek)
2. A nevelőtestület együttműködése			
<p>Rendszeres TEAM- munka valamennyi munkatárs részvételével, hospitálások eszmegbeszélések.</p>	<p>X</p>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mindenkori éves munkatervekben
3. Pedagógiai munka kiemelt területei			
<p>Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés</p>	<p>X</p>		<p>MIP- mérések:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Személyiség napló ➤ DIFER

			➤ Nev. Tan (Tankötelesek)
Kommunikációs nevelés ➤ Szókincs, nyelvi kifejező készség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése	X		➤ PP ➤ DIFER- mérés
Érzelmi nevelés, szocializáció ➤ Az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés	X		➤ PP
Egészséges életmódra nevelés ➤ Egészségtudat kialakítása, táplálkozás	X		➤ PP
Kisebbségi hagyományok, szokások és kultúra ápolása – kétnyelvű identitástudat megalapozása	X		➤ PP ➤ Munkaterv
Népi kultúránk megőrzése, ápolása, fejlesztése és bővítése			➤ PP ➤ Munkaterv
Korszerű óvodapedagógiai módszerek ➤ A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek ➤ Differenciálás	X X		➤ A készségek, képességek, fejlesztési ismeretek bővítése során elsősorban a gyermek érdeklődéséből fakadó témákat dolgozzuk fel. ➤ PP ➤ A pedagógusok módszertani eszköztárát az elméleti ismeretek mellett váltsa fel a tanulságos, változatos technikák alkalmazása a gyakorlatban => együttgondolkodás/ működés, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
➤ Mozgás – zene felhasználása	X		➤ Mozgás – zene szépségének felfedeztetése személyiségfejlesztő hatásának érvényre juttatása: zenés torna,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Szülőkkel való partneri együttműködés módszerei 	X		<p>mindennapos testnevelés zenére => „testközeli élmény” biztosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ SZMSZ ➤ PP
4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka			
<p>Egészségügyi szűrővizsgálatok</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ A gyermekek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi –(fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Munkaterv szerinti orvosi vizsgálatok ➤ SZMSZ
<p>Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ A szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Munkaterv ➤ Rétegszülői programok
<p>Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása ➤ Rendezvények látogatása 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gyermekvédelmi tevékenység ➤ Munkaterv
<p>A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége miatt. 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kapcsolat a védőnővel <p>Gyermekvédelmi munkaterv: kapcsolat a szociális ellátórendszerrel</p>
5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal			
<p>Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat A szülők támogatása, erőforrásainak feltárása</p>	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gyermekvédelmi felelős tevékenysége
<p>Védőnői hálózat</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ A gyermekek óvodai beirtásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás 		X	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Munkaterv
<p>Szakmai szolgáltatók</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP
6. Óvoda – iskola átmenet támogatása			

Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ A tanulási képességek megalapozása ➤ A tanulás és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának megelőzése ➤ Megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció ➤ Az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP ➤ PP, (fejlesztő pedagógiai tevékenység) ➤ PP ➤ PP
Iskolaválasztás			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tanácsadás a kijelölt iskolával, szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével kapcsolatban ➤ A sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Munkaterv
Az érintett iskolákkal közös óvoda – iskola átmenetet segítő program kidolgozása			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ DIFER- mérés ➤ Hospitálások ➤ Esetmegbeszélések 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Munkaterv ➤ Munkaterv ➤ Munkaterv
A gyermekek fejlődésének nyomon követése			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Igény és elégedettség mérés abban a két általános iskolákban, ahol az adott évben a legtöbb volt óvodásunk kezdi meg általános iskolai tanulmányait ➤ Bemutató foglalkozás során volt óvodásaink látogatása 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP ➤ PP, Munkaterv
7. Szülőkkal való kapcsolattartás, együttműködés			
Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel	X		
			<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP ➤ Munkaterv
A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása		X	
Rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése ➤ 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP, ➤ SZMSZ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ A gyermekek alkotásainak megmutatása ➤ Szülők részvételi lehetőségeinek biztosítása a nap bármely szakában 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP ➤ PP
Szükség és igény szerint			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Egyéni beszélgetések 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése ➤ A család szokásainak és értékrendjének megismerése, megértése ➤ A család erőforrásainak feltárása 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP, Munkaterv
	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP
	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP
Szülői közösségek kialakítása, szülők bevonása az óvodai rendezvények szervezésébe és lebonyolításába	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ PP ➤ Munkaterv
Szülői igények és elégedettségük folyamatos mérése, az igények lehetőség szerinti kielégítése	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ MIP ➤ Munkaterv
8. Intézményi önértékelés, eredményesség			
<p>Intézményi önértékelés részeként az integrációs program értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mérőeszköz az integrációs program elemeinek számszerűsíthető méréséhez az alábbi indikátorok szerint: beóvodázási arány, hiányzási mutatók, DIFER- mérést követő hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényű minősítés csökkentése, integrált beiskolázás, szabad iskolaválasztás érvényesülése ➤ Eredményesség mérése, értékelése, a fejlesztés irányainak kijelölése 	X		<ul style="list-style-type: none"> ➤ MIP ➤ Munkaterv <ul style="list-style-type: none"> ➤ MIP ➤ Éves értékelés

Fontos számunkra, hogy az integráció adjon mind az ép, mind a speciális nevelési szükségletet igénylő gyermekek számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására, így alapozva meg a későbbi társadalmi integrációt

XV. GYERMEK- ÉS IFJUSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

Gyermekvédelmi tevékenységünket a Gyermekvédelmi törvényről és a gyámügyi igazgatásról szóló 2007. évi LXXXVII. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról és a végrehajtásához kapcsolódó jogszabályok határozzák meg.

- Minden gyermeket érintő döntésben „a gyermek mindenképp felett álló érdekeit” kell figyelembe venni, azt más érdekek nem előzhetik meg.
- A gyermekek jogait minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell: fajra, nemre, vallásra, származásra, egyéb.
- Személyes adatokat kezelni csak meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében a törvényi elvárások és előírások szerint kezelünk, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatjuk. A gyermek, valamint a gyermek személyes adatai – jelzés esetén - csak a törvényben meghatározott célból és személynek, szervezetnek továbbítható.
- A gyerekeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti.
- A gyerekeknek joga van, hogy a nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben nevelkedjenek.
- A gyerekeket védeni kell fizikai, lelki erőszakkal szemben.
- Sajátos nevelést igénylő gyerekekkel való kiemelt foglalkozás minden óvodapedagógus kötelessége.

Célunk:

- A prevenció, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.
- A különleges bánásmódot igénylő gyerekek önmagukhoz képest a legmagasabb szintre jussanak el, és ehhez megkapják a megfelelő segítséget.

Elveink:

- Mindenekelőtt a családok tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése a rászoruló körében.
- Szoros kapcsolatot alakítunk ki a közvetlenül, vagy látens módon segítséget kérő családokkal.
- Az óvoda dolgozói, a szülők és a gyermekek körében legyen természetes a másság elfogadása, a mássággal való együttélés, különös tekintettel a gyermek fogyatékosára, retardációjára.
- Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek szexuális felvilágosítása a szülők joga.

Figyelembe vesszük:

- Az etnikai kisebbséghez tartozó kultúráját.
- A sajátos nevelést igénylő gyermekekkel kapcsolatos elveinket.
- A differenciált fejlesztés lehetőségeit a hátrányos helyzetű és az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek számára.

A célok elérése érdekében feladataink:

- A családokkal való jó kapcsolat kialakítása → tolerancia, elfogadás, bizalom kialakítása
- A gyermek elfogadtatása a társak körében → tolerancia
- Fokozatosság elvének megtartása.
- Biztonság megteremtése.
- A gyermekaprólékos megfigyelése, pozitívum kiemelése.
- Gyermeki és szülői jogok érvényesítése.
- Együttműködés a segítő és speciális szolgáltatást nyújtó szervezetekkel.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően támogatásokhoz történő segítségnyújtás.
- A felzárkóztatás megszervezése.
- Szükség esetén javasoljuk a szülőknek, hogy keressék fel a Gyermekjóléti Szolgálatot.

A gyermek zavartalan fejlődéséért, a gyermekek védelméért az óvodai nevelőtestület együttesen felelős - Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén:

1.szint: Az óvodapedagógusok szintje, ahol az óvónőknek elsőként adódik alkalmuk

- A gyermekek és a szülők **jelzéseinek fogadására.**
- A hátrányos vagy veszélyeztetett helyzet felismerése, felfedezése.
- Az ebbe a körbe tartozó gyermekek személyiségéhez illeszkedő **differenciált és egyéni fejlesztésre.**

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és járását.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a támogatáshoz való hozzájárulást javaslatával elősegíti.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket és okokat felismeri, és szükség esetén szakember segítségét kéri.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja /a gyermek fejlődési lapjain feljegyzést készít/.
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolat kialakítása.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.
- szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésük elősegítése: A halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű, fejlődésükben lemaradt, vagy lassabban fejlődő gyermekeknek, különösen nagy szükségük van a megértő, türelmes bánásmódra. Ha érzik a gyermekek, hogy elegendő időt és segítséget kapnak, szívesebben vállalnak komolyabb erőfeszítéseket. A feladatokat a fejleszthetőség tempója határozza meg. Elsődleges feladat, hogy feltérképezzük a gyermek képességeit, területenkénti fejlettségét. A hátrányos helyzetű gyermekeknél a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett.

2. szint: Gyermekvédelmi megbízottak szintjén:

- Ahol a pedagógusoktól beérkező **információk gyűjtése** zajlik.
- A meglévő információk alapján a gyermekvédelmi megbízottnak lehetősége nyílik a **tanácsadásra** (szociális támogatás, étkezési támogatás...) a hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetben lévő szülők felé a **kapcsolattartásra** a család és Gyermekjóléti Szolgálat felé.

A gyermekvédelmi feladatokat koordinálók feladatai:

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkát az adott évre.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Az étkezési kedvezmények dokumentációinak folyamatos vezetése, karbantartása.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémákkal és kérésekkel kapcsolatban.
- Segélykérő lapok kitöltéséhez segítségadás, javaslatok készítése az óvónőkkel együtt.
- A családsegítő faliújságon a szülők folyamatos tájékoztatása az őket érintő témákban.
- Hospitálások, tapasztalatszerések végzése a csoportokban szükség szerint.
- Félévente beszámoló készítése az óvónők és az óvodavezető felé.
- Kapcsolatfelvétel-kapcsolattartás:
 - Egészségügyi és Szociális Irodával
 - Budaörsi Szakszolgálattal
 - Gyermekjóléti Szolgálattal
 - Egészségügyi intézményekkel
 - Gyámhivatallal
- Abban az esetben, ha az óvoda a felmerülő problémákra nem tud megoldást találni, segítséget kérünk a Gyermekjóléti Szolgálattól.
- Gyermekvédelmi továbbképzéseken, konferenciákon történő részvétel

3. szint: Óvodavezetői szinten:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Szükség szerint feladata: **határozottan felvenni a kapcsolatot** az illetékes gyermekjóléti szolgáltatást biztosító intézményekkel.

Az óvodavezető feladatai:

- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottokról.
- Évente egy alkalommal értékeli és minősíti a gyermekvédelmi munka eredményességét.
- Rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, és az érintett óvónőkkel folyamatosan egyeztetet és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget kér, vagy nyújt a gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek, adott esetben a rendőrhatalóságnak.
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi megbízott személyéről, és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

Kik szorulnak a gyermekvédelmi gondoskodásra?

A gyermekvédelmi intézményrendszer működésének irányultságát és tartalmát, módszereit és eszközrendszerét mindenkor és minden társadalomban a kényszerű szükség és emberbaráti szándék hozta létre. Annak a társadalmi veszélynek a felismerése, hogy a gondozatlan és meg nem nevelt gyermekek felnőttként nem képesek és nem is akarnak a társadalom rendjébe beilleszkedni és mind a társadalomra, mind pedig önmagukra és szűkebb környezetükre is veszélyt jelentenek. A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek szorulnak gondoskodásra.

Veszélyeztetett gyermekek

Meghatározása: Kialakult állapot, amely testi, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődését gátolja, megakadályozza.

Veszélyeztetettség:

- A gyermekek pszichés vizsgálatával kezdődik.
- A veszélyeztetettek nem mindig hátrányos helyzetűek és fordítva.
- A tartós hátrányos helyzet elvezet a veszélyeztetettségig.
- Kialakult állapot
- Elhanyagolás

Veszélyeztetett gyermek:

Az, aki a családjában és környezetében ismétlődő vagy tartós fizikai, lelki bántalmazásnak, szexuális zaklatásnak, elhanyagolásnak van kitéve, valamint fejlődésében családja, környezete befolyásolja, és e kiszolgáltatottságot semmi nem ellensúlyozza. Testi és pszichés fejlődését ártalmas környezeti hatások akadályozzák.

Hátrányos helyzetűek:

Azok a gyermekek, akik az átlagosnál nehezebb körülmények között élnek, szűkebb családi és tágabb környezeti hatásnak vannak kitéve, azok, akiknek kisebb az esélyük a társadalmi mobilitásra, a felfelé irányulásra.

Fontos, hogy az esélyegyenlőségek csökkentése mellett biztosítsuk a befogadó környezetet, a kialakult előítéletek lebontását, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzését.

Feladatok ezekben a helyzetekben:

- A veszélyeztetett gyermekek felmérése.
- A többi gyermek veszélyeztetettségének megelőzése.
- Jelzés a Gyermekjóléti Szolgálat felé.
- Tanácsadás.
- A gyermek és családjának patronálása.

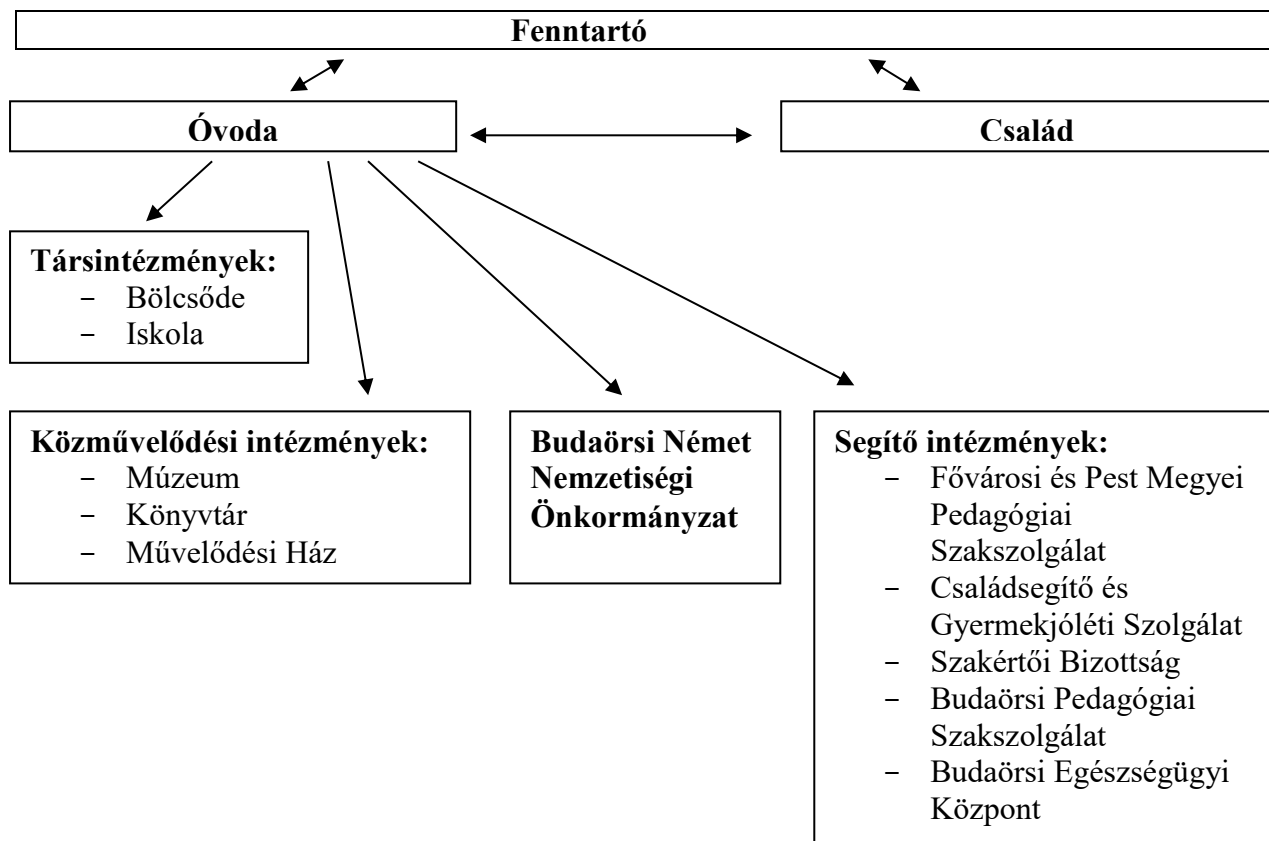
Az óvodapedagógus feladata még:

Az óvodapedagógus naponta figyelje a gyermekek körül zajló eseményeket, és ha bármilyen problémát észlel, azonnal jelezze a gyermekvédelmi felelős felé.

XVI. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. A család – óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás szinterei:

A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei: együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségei:

Az óvodai és családi nevelés összhangjának megteremtése érdekében **kiemelt feladatunk a családokkal való együttműködés, a megfelelő kapcsolatok kialakítása, felkutatása és mélyítése.** Az ehhez szükséges kölcsönös bizalom elvét minden esetben betartjuk. Fontos ehhez a kapcsolat megfelelő kiépítése és kölcsönös ápolása.

A családnak jelentős a szerepe, hiszen a gyermeke születése pillanatától hat, alapvető viselkedési és érzelmi modelleket és be a személyiségébe. A hatékonyabb nevelés érdekében fontos, és az együttnevelés szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy megismerjük a gyermekek családját, otthoni környezetüket, élettörténetüket, fejlődési jellemzőiket.

Napjainkban az oktatásirányítás képviselői és a pedagógusok egyaránt világosan látják, hogy társadalmilag is a legnagyobb problémák egyike az erkölcsi kérdések közös értelmezése és azok gyakorlati megvalósulása. Ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy a családokkal együttműködve a viselkedéskultúra fejlesztésére tudatosan irányítsuk a figyelmünket.

Ennek érdekében:

- el kell nyernünk a szülők bizalmát
- az óvodapedagógusnak kell kezdeményező szerepet vállalnia
- az óvoda minden dolgozójának előítéletektől mentesen kell közelednie minden családhoz
- kötelességünk megismerni a családok szokás- és normarendszerét
- pozitív, követendő és példa értékű minta adása dolgozói és intézményi szinten egyaránt

Célunk az együttműködés terén:

- a gyermekek személyiségének megismerése, a családok megismerése
- a gyermek fejlesztéséhez a feladatok egységes értelmezése
- a gyermekneveléshez nyújtandó segítségadás koordinálása
- a kölcsönös bizalom megteremtése
- szülők aktív közreműködésére történő inspirálás saját gyermekeik óvodai nevelése terén: az óvodai és a szülői nevelés kölcsönös megismerése
- az együttműködés szabályainak betartása, a közös célok megvalósítása a gyermek harmonikus személyiségfejlesztése érdekében
- kapcsolattartás a segítő szakma képviselőivel

A kapcsolattartás az óvodában - Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus folyamatosan tájékoztatja a szülőket az óvoda életéről, gyermekük óvodai helyzetéről. Fontos, hogy az óvodapedagógus információi a gyermekekről mindig reálisak legyenek. Az óvodapedagógus tiszteli az érzelmet, segítőkészséget mutat, és magatartásával biztosítja a szülőt diszkréciójáról. Modellszerepe az óvoda-család kapcsolatban is érezhető kell, hogy legyen.
- Az óvodapedagógus lehetővé teszi - amennyiben a szülő igényli - hogy a család bepillantást nyerjen a csoport hétköznapi életébe is. Egy-egy szülő vagy szülőcsoport számára nyitott órákat vagy napot szervez, melyben az óvodai élet közvetlen megfigyelése lehetséges.
- Lehetőséget teremt a szülők gyermekeik fejlődésével és óvodai életével kapcsolatos problémáinak megbeszélésére, valamint a gyermek folyamatos nyomon követése eredményeinek megbeszélésére, melyre leginkább a családi beszélgetés (fogadó óra, családlátogatás) kerete alkalmas.
- A folyamatos kapcsolat alakulásában szerepet vállalhat a Szülői Közösség, mely szülői kezdeményezéseket tolmácsol.

Az együttműködés formái

A gyermek óvodába lépése előtt:

- „Ovi kóstoló” Nyitott napjainkon lehetőség szerint jelenléti, szükség szerint pedig online formában a szülők bepillantást nyerhetnek az óvoda életébe, bekapcsolódhatnak a gyermeknek és felnőtteknek szervezett tevékenységekbe, feltehetik kérdéseiket az óvodaműködésével, szokás és szabályaival kapcsolatban.
- Óvodába érkező szülőknek az óvoda bemutatása, a Pedagógiai Programmegismertetése.
- Az óvodapedagógus kezdeményezése alapján – egyeztetve a szülői igényekkel – óvodába lépés előtt a gyermekek meglátogatása családi környezetükben.

A gyermekek óvodába lépése után:

- családi beszélgetések (szülői értekezletek) legalább félévenként
 - családlátogatások: a szülő és az óvodapedagógus igényei alapján
 - családi beszélgetések (fogadóórák)
 - nyitott napok
 - családbevonással szervezett napok
 - faliújságon kifüggesztett információkon, valamint a kialakult online alkalmazásokon keresztül → a nevelés-fejlesztés műveltségterületi, óvodai hírek, programok stb.
 - óvodai közös ünnepélyek, rendezvények
 - közös kirándulások
 - kiállítások a gyermekek produktumaiból, alkotásaiból
 - nevelési és működési folyamataink jobbításának céljából a szülők igény elégedettség mérése → mérési eredmények visszacsatolása
-
- **Az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségei:**
 - Az információ áramlás folyamatos javítása, fejlesztése.
 - Közös programok szervezése.
 - A szülői megbeszéléseken, szülői értekezleteken adjanak az óvodapedagógusok, védőnők tanácsot a szülőknek az óvodai táplálkozás otthoni kiegészítésére.
 - Óvodapszichológusi és gyógypedagógusi támogatás nyújtása szükség vagy igény szerint. A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként javasoljuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.
 - A segítséget igénylő szülők (anyagi, nevelési gondok stb.) minél szélesebb körű támogatása a szülőtársak bevonásával.
 - Rászoruló gyermekek számára ruházkodási csere akció. gyűjtési akció szervezése.
 - Halmozottan hátrányos helyzetű és a hátrányos helyzetű gyermekek fokozott segítése.

2.A Pedagógiai Program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok

- Bölcsőde
- Család és Gyermejjóléti Szolgálat
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Szakértői bizottság
- Budaörsi Egészségügyi Központ: Védőnői Szolgálat, gyermekorvos
- Német Nemzetiségi Kisebbségi Önkormányzat
- Közművelődési intézmények
- Az óvoda élelmezését biztosító vállalat
- Általános iskolák

A **bölcsődével** való együttműködésünk hagyományosan jó, az innen érkező gyerekek már kialakult szokásrendszerrel érkeznek, így a csoportban meghatározó szerepük van az első időszakban. Nagy segítség, ha a kisgyermeknevelő gondozóktól tájékoztatást kapunk az újonnan érkező gyermekek szokásairól, fejlettségéről. A gyerekek zökkenőmentes beilleszkedése érdekében **fontosnak tartjuk**, az óvodai nevelést megelőző intézménnyel való kapcsolattartást, az együttműködési lehetőségek megszilárdítását.

Kapcsolattartás formái:

- a leendő kiscsoportos óvodások ellátogatnak az óvodába gondozónőkkel
- egymás rendezvényein való részvétel,
- szakmai konzultáció
- az óvodapedagógusok részvétele az bölcsődei szülői értekezleten, melynek keretében tájékoztatást adnak a szülők számára az óvodáról

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal, Pedagógiai Szakszolgálattal, Szakértői Bizottsággal való kapcsolatunkat a hatékony együttműködés, kölcsönös tájékoztatás, segítségnyújtás, a felmerülő problémák közös megoldására való törekvés jellemzi. Szükség szerint személyes beszélgetés keretében, írásos formanyomtatvány kitöltésével – jelezzük a gyermekközösség védelme érdekében a pedagógiai eszközökkel nem megszüntethető okokat, a probléma gyors és hatékony megoldása érdekében.

A gyermekek speciális vizsgálata, a beiskolázás segítése, valamint egyéni fejlesztése céljából kérjük a bizottság szakembereinek segítségét. A sajátos nevelési igényű gyermekek megsegítése érdekében a Fővárosi és Pest megyei Pedagógiai Szakszolgálattal tartjuk a kapcsolatot. A gyermekek fejlesztése érdekében továbbra is fontos a kölcsönös együttműködés.

A kapcsolattartás tartalma:

- Pontos, naprakész információk beszerzése az érintett gyermekekről.
- Az egyéni problémák kezelése, tanácsadás és segítségnyújtás a szülők részére.
- Együttműködés az adott területen dolgozó szakemberekkel.
- A gyermek megfigyelése, megismerése után – szükség esetén – a kapcsolatok felvételét az óvoda kezdeményezi.
- Iskolaérettségi vizsgálatra – szükség szerint – a területileg illetékes szakértői bizottsághoz az óvoda vezetője utalja be a gyermekeket.

Budaörsi Egészségügyi Központ: Védőnői Szolgálat, gyermekorvos

A gyermekek egészségügyi ellátását és az egyéb egészségügyi feladatokat végző szervezet, az óvodavezetővel egyeztetett rend szerint, együttműködve végzi a preventív munkát. A védőnő feladatkörébe tartozó feladatokat egyeztesse. Segíti az óvoda pedagógiai programját képező testi, lelki, mentális egészség fejlesztését és a gyermeket veszélyeztető bántalmazásnak a megelőzését. A védőnői hálózat támogatja a gyermekek óvodai beiratását, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadást végez. A védőnő szükség és igény szerint a gyermekek ápoltságát kíséri figyelemmel. Évente egyszer fogászati szűrést szervezünk az óvodában, melynek időpontjáról a szülőket tájékoztatjuk.

A kapcsolattartás tartalma:

- egészségügyi vizsgálat, szűrés, beutalás kezelésre
- konzultáció
- dokumentumelemzés
- A kapcsolattartást az óvoda vezetője látja el.

Gyakoriság: nevelési évenként a feladatra szóló megállapodás tartalma szerint.

Cigány kisebbségi önkormányzat, illetve civil szervezettel való kapcsolat

A gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés.

Német Nemzetiségi Önkormányzat

A kapcsolattartás formája:

- Továbbképzések
- Német nemzetiségi napok szervezése
- Segítségnyújtás a hagyományörzés, népszokások felkutatásával

Közművelődési intézmények

A város kínálja sajátos lehetőségeinket (könyvtár, múzeumok, Művelődési Ház) tudatosra építjük be a nevelőmunkánkba. Az intézmények folyamatosan tájékoztatnak bennünket – többnyire a gyerekeknek szóló – aktuális havi programjaikról. Ezeken – egyeztetve a szülőkkel – évente néhány alkalommal, a csoportos óvodapedagógusokkal vesznek részt a gyerekek, azonban ezeket a gyermekprogramokat a családoknak is ajánlani szoktuk.

Az óvoda ételmezését biztosító vállalat

Egészséges, megfelelő mennyiségű és minőségű és mennyiségű étel biztosításának nyomon követése. Pontos adatszolgáltatás.

Az óvoda és iskola kapcsolata

Az iskolakezdés nagy fordulópont a gyermekek életében. Változóan más-más módon élik meg a családok is. Függs a veleszületett, vagy a korai időszakban szerzett sajátosságoktól, nagymértékben a tanító személyiségétől (elfogadás, empátia, türelem, tiszteletben tartás, szeretet, szakmai és lélektani ismeretek) és részben a szülők támogató magatartásától.

A kapcsolattartás formái:

- tanköteles korúak látogatása az iskolába
- tanítók meghívása a nagycsoportok szülői értekezleteire
- tanítók látogatása - óvodai tevékenységek megtekintése - szakmai beszélgetések
- óvodapedagógus látogatása az elsős osztályokba, - óralátogatás - tájékozódás a volt óvodásaink beilleszkedéséről
- szülők informálása: nyílt órák és egyéb iskolai rendezvények időpontjairól faliújságon a szülők tájékoztatása a különböző iskolák által kiküldött szóróanyagok kifüggesztésével
- aktív részvétel az iskolák által szervezett programokon: Ovis Olimpia, kézműves foglalkozások

- igény-, és elégedettségmérés volt óvodásaink iskolába való beilleszkedéséről és az iskolai életmódra történő alkalmasságról, különös tekintettel az iskolakezdéshez nélkülözhetetlen készségek és képességek vonatkozásában.

3. Az óvoda külhoni kapcsolatai

Az alapprogram szellemében külhoni magyar óvodapedagógusokkal és óvodákkal szakmai kapcsolatépítésre törekszünk, célunk, hogy lehetőség szerint egymást támogató, segítő kapcsolatokat építsünk. E célból felvettük a kapcsolatot az Erdélyi Kovászna megyében található Ozsdolai óvodával.

Az óvoda külhoni kapcsolatainak fejlesztési lehetőségei:

- Olyan pályázati lehetőségek és egyéb források felkutatása, amelyek hozzásegítenek a külhoni magyar óvodákkal történő szakmai kapcsolatfelvételre és annak ápolására.
- Szakmai tapasztalatcserék szervezése: Kapcsolatfelvétel és ápolás külhoni magyar óvodákkal.
- Olyan szakmai tartalmak - versek, mesék, dalok, fotók, kisfilmek stb. - beemelése az óvodai nevelőmunkába, melynek révén a gyermekek is közelebb kerülhetnek a Kárpát - medence magyar lakta településeihez, kultúrájához.

4. Az óvoda-iskola átmenet támogatása

Az óvoda-iskola átmenet zökkenőmentessége több fél pedagógiai munkáján múlik, mely már az óvodába fogadáskor megkezdődik. Az iskolára való érettség, a tanulás képessége nem a gyermek akaratán múlik, hanem belső fejlődési állapotából fakadó képesség, mely az idegrendszeri folyamatoknak van alávetve.

Célunk: Az óvodából való átmenet megkönnyítése az iskolába a gyermekek számára.

Feladataink:

- A tanuláshoz való alapkészségek alapjainak lerakása, melyhez a szándékos bevéstést kell apró kis lépésekkel fokozatosan gyakorolni, az „érdekestől” a „szükséges” felé haladva.
- A tanulás és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése.
- Megoldási késztetés, monotonia tűrés, figyelemkoncentráció, feladattudat, szándékos emlékezet, szociális alkalmasság, szabálytudat fejlesztése.
- Az alkotás négy szükséges szintjének kialakítása.
- Az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermeket megismerve a három-hétéves életszakasz feladatainak megoldása úgy, hogy előkészítse a következő szakaszt.
- A fejlesztés során ki kell elégíteni a gyermek elemi pszichikus szükségletét, ami a játék. A játékban legyen integrálva a nevelés többi eszköze is.
- Iskolaválasztásnál felelősségteljes, szakmailag kompetens döntés az egyes gyermekek iskolára való alkalmassága felől.
- A szülőknek minden információ, segítség megadása a gyermekük iskolára való alkalmassága felől

Célunk: Az óvodából való átmenet megkönnyítése az iskolába a gyermekek számára.

Feladataink:

- A tanuláshoz való alapkészségek alapjainak lerakása, melyhez a szándékos bevésést kell apró kis lépésekkel fokozatosan gyakorolni, az „érdekestől” a „szükséges” felé haladva.
- A tanulás és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése.
- Megoldási késztetés, monotonia tűrés, figyelemkoncentráció, feladattudat, szándékos emlékezet, szociális alkalmasság, szabálytudat fejlesztése.
- Az alkotás négy szükséges szintjének kialakítása.
- Az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermeket megismerve a három-hétéves életszakasz feladatainak megoldása úgy, hogy előkészítse a következő szakaszt.
- A fejlesztés során ki kell elégíteni a gyermek elemi pszichikus szükségletét, ami a játék. A játékban legyen integrálva a nevelés többi eszköze is.
- Iskolaválasztásnál felelősségteljes, szakmailag kompetens döntés az egyes gyermekek iskolára való alkalmassága felől.
- A szülőknek minden információ, segítség megadása a gyermekük iskolára való alkalmassága felől.
- Az érintett iskolákkal az óvodából kilépés előtt és a kilépés után való folyamatos kapcsolattartás.
- A gyermekek fejlődésének nyomon követése (igény és elégedettség mérés, volt óvodásaink látogatása bemutató órán).
- Szülőkkel való személyes kapcsolattartás, együttműködés.
- Az érintett iskolákkal közös óvoda-iskola átmenetet segítő program kidolgozása (DIFER mérés, esetmegbeszélések, gyermek fejlődésének nyomon követése).

Ütemterv az óvoda-iskola átmenet megkönnyítésére

IDŐPONT	TEVÉKENYSÉG	FELADAT	RÉSZTVEVŐK
március	szülői értekezlet	tanítók ismerkedése a szülőkkel	szülők iskolaigazgató óvodavezető óvodapedagógusok tanítók
	„Ovi-suli” „Suli váró” „Iskolanyitogató”	gyermek-szülő ismerkedése az iskola intézményével játékos foglalkozások keretében	gyermek szülők tanítók
	Nyílt napok az óvodában	tanítók bepillantása óvodai életünkbe	gyerekek óvodapedagógusok tanítók
április	Nyílt tanítási órák az iskolában	lehetőség a tanórák megtekintésére	gyerekek szülők tanítók óvodapedagógusok
május	óralátogatás az iskolában	egy tanóra menetének megismerése az óvodások játékos bevonásával	gyermek óvodapedagógusok tanítók
	tapasztalatcserék	esetmegbeszélések, kiemelt hangsúllyal az egyéni bánásmódot igénylő gyermekeket érintve	óvodapedagógusok tanítók
október	óralátogatás	a gyermekek beilleszkedésének, fejlődésének nyomon követése	óvodapedagógus gyerekek tanítók

5.A nevelési - oktatási intézmények közötti új horizontális kapcsolatok

Felgyorsult világunk változásainak követése nagy kihívás az élet minden területén. Versenyképes minőséget a nevelés-oktatás területén is csak úgy lehet létrehozni, ha „naprakészek vagyunk”, követjük szakterületünk változásait. A legújabb ismeretek, információk meglepte azonban nem elegendő. A lehető leggyorsabban alkalmazni is kell azokat, azonban, csak akkor vagyunk képesek felhasználni, ha a neveléstudomány, benne az óvodapedagógia szakterületünket jól ismerjük, naprakész információink vannak. Csupán a konkrét, friss értékelési adatok és elemzések birtokában dönthetünk jól arról, mely területeken, milyen változtatások szolgálnák a jobbítást, a hatékonyság növelését.

Rohanó világunkban azonban egyre kevesebb időnk van (s még kevesebb lesz) a változások követésére, a kutatási eredmények kipróbálására és beillesztésére a gyakorlatba. Hosszú időbe telik a beválás, a hatékonyság elemzése is. Ezért kapnak egyre nagyobb szerepet az egymástól való tanulás módszerei életünk szinte minden területén. A horizontális tanulás talán legfontosabb jellemzője ugyanis az, hogy bevált gyakorlatokat közvetít. Rengeteg idő és energia takarítható meg az intézmények közötti ismeret és módszercserének, a manapság nagy kultuszát élő benchmarkingnak.

Szervezetünk csak akkor lehet tanuló szervezet, ha a horizontális tanulás módjait ismerjük és alkalmazzuk. Szükséges feltétel tehát, hogy a minőség iránt elkötelezett vezetésnek az óvodapedagógusok is elkötelezettjei legyenek, azaz a folyamatos fejlesztés, az állandó jobbítás szervezeti filozófiáját vallják.

Ennek meghatározó szervezeti jellemzői:

- ciklikus értékelési rendszerrel kövessük saját működési gyakorlatunkat
- a teljes szervezet a jobbítás, a fejlesztés elkötelezettje legyen, azaz, minőségirányítási rendszer (tudatos vagy ösztönös) működtetése elengedhetetlen feltétele a horizontális tanulásnak.

Horizontális tanulás: a tanulás olyan módja, ahol a gyakorlatban keletkező tudás partneri cseréje, egyenrangú felek közötti elosztása történik.

Legfontosabb céljaink:

- saját pedagógiai rendszerünk folyamatos jobbítása
- a szakmai együttműködés lehetőségeinek felkutatása
- a már bevált pedagógiai gyakorlatok (intézményi jó gyakorlatok) megismerése

Előnyei:

- elsődleges cél mindig a saját szervezetünk működésének jobbítása marad
- nyitott, rugalmas, egymásra figyelő kommunikációt feltételez
- időt, energiát, pénzt takaríthatunk meg: jól működő gyakorlatokat közvetít
- saját szervezetünk vagy telephelyeink működésének elemzésére késztet, hisz ez az alapja a megismert új gyakorlatok adaptálásának
- az adaptált gyakorlat külső „benchmark” (összehasonlítási, mérési alap) lehet
- egymást támogató fejlesztési rendszerek jöhetnek létre

Megvalósítási feladatok

- Hospitálási rendszer működtetése óvodán belül, valamint óvodánk és az ország más óvodái között.
- A hospitálásokkal kapcsolatos adminisztratív és gyakorlati feladatok: szervezés, látogatók fogadása, adminisztráció
- Munkaközösségek működtetése: a munka, a felhasználható tapasztalatok dokumentálás
- Részvétel szervezése és egyéb igény szerinti lehetőségek

6. Az intézmény fenntartójával való együttműködés

Intézményünk részéről pedagógiai programunk egyfajta kötelezettségvállalás Budaörs Város Önkormányzat – mint intézményfenntartó – felé arra vonatkozóan, milyen színvonalú óvodai ellátást biztosít állampolgárainak, az óvodát igénybe vevő családoknak.

Cél: A kapcsolat lehetőségeinek folyamatos felülvizsgálatával az intézményfenntartóval, illetve annak munkatársaival való eredményes és hatékony együttműködés kiemelten az alábbi tartalmak vonatkozásában:

- az intézményi dokumentumokkal szembeni fenntartói elvárások pontosítása
- a beszámoltatás szempontjainak és eljárásrendjének kidolgozása, működtetése
- adatszolgáltatás rendjének szabályozása
- partneri igény és elégedettség mérés eljárásrendjének egyeztetése
- egyéb kapcsolattartási tartalmak

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata elsősorban a következő főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító okiratának kialakítása, módosítására
- pénzügyi-, gazdálkodási tevékenységére, az éves költségvetés jóváhagyása, elfogadása, módosítása
- óvodánk ellenőrzése gazdálkodási, működési, törvényességi szempontból
- óvodánk ellenőrzése a szakmai munka eredményessége, értékelése, gyermekvédelmi tevékenysége a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében
- az SZMSZ, Házirend, Pedagógiai Program jóváhagyása, módosítása abban az esetben, ha annak költségvetési kihatása van

A fenntartóval való kapcsolattartás formái

- szóbeli tájékoztatás
- írásban beszámoló évente egy alkalommal
- egyeztető tárgyalások és megbeszélések
- értekezletek
- az óvoda képviselőjének szükség és igény szerint biztosítása képviselő testületi és bizottsági üléseken
- fenntartói rendeletek és határozatok átvétele azok végrehajtása céljából
- szükség és igény szerint speciális információszolgáltatás az óvoda pénzügyi-,
- gazdálkodási-, szakmai tevékenységhez kapcsolódóan
- működésünkkel és eredményességünkkel kapcsolatos igény és elégedettség mérés évente egy alkalommal

Az óvoda - írásban történő - éves beszámolójának szempontjai az intézménnyel szembeni általános és fenntartói elvárások tükrében

Évente értékelendő területek és elvárások:

1. Pedagógiai folyamatok – Tervezés – Megvalósítás – Ellenőrzés - Értékelés - Korrekció
2. Személyiség-, és közösségfejlesztés
3. Eredmények
4. Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció
5. Az intézmény külső kapcsolatai
6. A pedagógiai munka feltételei
7. Az Óvodai nevelés országos alapprogramban megfogalmazott elvárásoknak és a Pedagógiai Programban megfogalmazott intézményi céloknak való megfelelés

A fenntartóval való kapcsolattartás felelőse az óvoda vezetője, felhatalmazása alapján az óvoda más dolgozója.

XVII. A GYERMEKEK FEJLETTSÉGÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE – A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a helyi pedagógiai program elv-, cél-, és feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában. Az óvodapedagógusok feladata, hogy a különbözőtevékenységeket, kötetlen és kötött foglalkozásokat a Pedagógiai Program cél és feladatrendszerre mentén logikusan építi fel.

Elvárás, hogy a pedagógiai munka napi gyakorlata összhangban legyen az éves, valamint a kapcsolódó tematikus tervezésben foglaltakkal. Eltérés csak indokolt esetben fordulhat elő.

A pedagógiai dokumentumok elkészítése (tervezés, értékelés) és a tartalmak megvalósítása során - szükség szerint – elengedhetetlen a pedagógusok egymással és a pedagógiai munkát segítő kollégákkal történő együttműködése.

A foglalkozás tervek készítésének intézményi gyakorlata:

- A gyakornok minden napra írásban készít foglalkozástervet/terveket,
- Külső vagy belső ellenőrzés, látogatás (önértékelés, tanfelügyeleti ellenőrzés, hospitálás, belső továbbképzés) esetén, az érintett pedagógus köteles foglalkozástervet készíteni, amelyet átad a látogatónak, vezetőnek.

Intézményi szintű pedagógiai dokumentumok

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (Alapprogram)
- Budaörsi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programja
- A Budaörsi Csicsergő Óvoda és Tagóvodájának Éves Vezetői Munkaterve, mely a pedagógiai program adott évben megvalósítandó céljait és feladatait tartalmazza

Csoportszintű pedagógiai dokumentumok

Csoportnapló: a gyermekcsoportok nevelési-fejlesztési programja

Tartalmazza:

- A gyermekcsoport összetételére, létszámára, a csoport működésére vonatkozó adatokat
- Javasolt napi és heti rendet
- Speciális fejlesztésben résztvevő gyermekek névsorait
- Óvó-védő szabályokat
- Befogadási tervet
- Csoportprofil
- A csoport szokásrendszerének tervezését; időkeret: 1/2 év ciklusra
- A csoport szokásrendszerének értékelését, időkeret 1/2 ciklusra
- Fejlesztési ütemterveket, tematikus terveket, Reflexiót, időkeret: 4 hét ciklusra
- Fejlesztési ütemtervek megvalósulásának elemzése, értékelése; időkerete: 1/4 év ciklusra
- Átvett intézményi jó gyakorlatok, saját innovációk nyomon követését
- Kapcsolatot a szülőkkel
- Szakmai ellenőrzéseket, látogatókat, vendégeket
- A csoportban elvégzett egészségügyi szűréseket/ellenőrzéseket
- Ünnepek és hagyományok / események
- Szülői nyilatkozatokat

- Balesetek nyilvántartását
- Szülői értekezletek dokumentációit

Felvételi és mulasztási napló:

- időkerete: naponta

Fejlődési napló

- A gyermekek fejlettségállapotának mérése, egyéni fejlődés nyomon követésének dokumentuma

A nyomon követésnek sokféle módja ismert, ez a fejlődési napló a gyermekek széles körű megismerésén alapuló, kompetenciáik figyelembevételét előtérbe helyező, szöveges és kódolós rendszer.

Célja: a gyermekek megfigyelése és a megismert képességekre alapozott fejlődés differenciált segítése.

A Fejlődési napló legfontosabb jellemzői:

- A példának, mintának szánt kérdések táblázatban vannak elhelyezve, és a megjegyzések, bejegyzések is táblázat megfelelő sorában rögzíthetők, így a napló használata könnyebbé válik.
- Az egyes szempontokhoz rendelt öt fokozat valamelyike a fejlődés adott állapotát reprezentálja.
- A fokozatok értelmezéséhez szöveges segédanyag található, amelyben minden egyes megfigyelési szempont fokozatokra bontott állapotának leírása olvasható. Ezt az óvodapedagógus a saját gyerekeihez igazodva alakíthatja át, figyelembe véve a gyerekek környezetét és egymáshoz viszonyított szintjüket.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét
- A gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti
- Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat
- A szülő kérésére az óvoda tájékoztatót készít a gyermek óvodai fejlődéséről, és javaslatot tesz a gyermek további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat). A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

Módszertani ajánlás a fejlődési napló vezetéséhez:

- A megfigyelési szempontok és a hozzájuk kapcsolódó játékaajánlások csak példák, az óvodapedagógus játékgyűjteményétől és a gyerekek környezeti, szociológiai háttérétől függ a konkrét játékanyag, amivel a nyomon követéses mérés megvalósulhat.
- Cél, hogy a nyomon követés a mindennapok tevékenységeibe beágyazva realizálódjon.
- Minél több szempontot talál ki az óvodapedagógus, minél több helyzetet teremt, minél több játékot figyel meg, minél adekvátabb tevékenységbázist talál a megfigyeléshez, a

- A megismerés annál pontosabb, differenciáltabb lesz, így a tervezés, amely a fejlesztés alapja egyénre szabottan tud megvalósulni.
- A szituációk teremtése jobb, ha spontán helyzetbe ágyazott, sőt, a legjobb, ha spontán helyzetű – ez esetben ki sem kell találni szituációkat, elég a megfigyelés – de esetenként a tudatos szervezés, helyzetteremtés is eredményes lehet. Mindez a gyermek egyéni módon, saját tempóban történő fejlődését segíti elő.
- A gyermekek fejlettségi állapotáról szóló szülői beszélgetések (fogadó óra, családlátogatás) tartalmát a fejlődési napló bejegyzéseire szükséges alapozni.
- A szülő a fejlődési naplóban aláírásával ad nyomatékot a közös megbeszélések tartalmának.

Egyéni fejlesztési terv

A Szakértői Bizottság szakvéleményében meghatározott fejlesztési területek alapján, a segítő szakemberekkel (gyógy-pedagógus, pszichológus, utazó gyógypedagógusok, gyógytestnevelő) együttműködve készíti el az óvodapedagógus az egyéni fejlesztési tervet, amely az érintett gyermek fejlődési naplójában kerül elhelyezésre.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza:

3. a fejlesztendő területeket
4. a tevékenységet, amelyet az óvodapedagógus felajánl
5. az eszközöket
6. a foglalkoztatási formát
7. a fejlesztés gyakoriságát, időpontjait
8. a fejlesztés kimenetelét → fejlődés, stagnálás, visszalépés

Az egyéni fejlesztési tervekre alapozott fejlesztés eredményeiről az óvodapedagógus és a gyógypedagógus szükség szerint, de legalább negyedévente konzultáció formájában egyeztet.

XVIII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai létkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

Különös bánásmódot igénylő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

A módosítást a Pedagógiai Program jogszabályi háttérének változásai tették szükségessé.

Érvényessége:

Az intézményvezető jóváhagyását követően a kihirdetéstől lép életbe és visszavonásig érvényes. A módosított **Pedagógiai Programot 2022. szeptember 1-jétől szükséges bevezetni.**

Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a: 9/2019.(06.25.) határozat számon elfogadott Budaörsi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programja.

Az Óvodai Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata

- A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- A Pedagógiai Program hatékonyság és bevalás vizsgálatára a vezetői megbízás második és negyedik évében kerül sor.
- Az óvodapedagógusok szakmai munkaközösségei minden nevelési év végén, írásban (az éves beszámolóban) értékelik a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános és speciális célok/feladatok megvalósulását.

A Pedagógiai Program módosítása - A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet:

- intézményvezető
- nevelőtestület bármely tagja
- szakmai munkaközösség
- Szülői Szervezet
- óvoda fenntartója

A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület fogadja el és az intézmény vezetője hagyja jóvá.

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala

A Pedagógiai Program nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A dokumentum egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:

- óvoda fenntartójának honlapján
- óvoda irattárában
- az intézmény vezetőjénél
- az óvodai csoportokban

A Pedagógiai Program jelen módosításának indoka:

- Törvényi jogszabályi változás

Tájékoztatás a Pedagógiai Programról

- A kiscsoportos gyermekek szülei számára tartott első szülői értekezlet alkalmával az intézményvezető vagy az általa megbízott személy átfogó tájékoztatást nyújt a pedagógiai program tartalmáról. Az óvodával később jogviszonyt létesítő gyerekek szüleinek az intézményvezető vagy az általa megbízott személy előre egyeztetett időpontban ad tájékoztatást az óvoda pedagógiai programjáról, mely a fenntartó honlapján folyamatosan, az óvoda irattárában, az óvodavezetői irodában, valamint az érintett óvodai csoportokban az óvoda nyitva tartása alatt megtekinthető.
- A fentiekén túl a szülők bármely szülői értekezleten tájékoztatást kérhetnek az intézmény vezetőjétől, a telephely vezetőktől és a csoportos óvodapedagógusoktól.
- A Pedagógiai Programmal kapcsolatos kérdéseket a nevelési év ideje alatt bárki, bármikor feltehet az intézmény vezetőjének, aki azokra az ügyintézési határidőn belül érdemi választ ad. Ennek pontos időpontja a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra. Szóbeli érdeklődésre, szóbeli tájékoztatást kaphat az óvoda képviselőjére jogosult személyektől.

Budapest, 2022. 08. 23.

Ph.

Veres Gáborné
intézményvezető

ZÁRADÉK

<p>A Pedagógiai Programot készítette: Az óvoda nevelőtestületének bevonásával az intézmény vezetője</p>	<p>Dátum: 2022.08.23.</p> <p>.....</p> <p>Veres Gáborné intézményvezető aláírása</p>
<p>Az óvoda nevelő munkát segítő alkalmazottai az óvoda Pedagógiai Programjában foglaltakról a nevelőtestületi elfogadás előtt tájékoztatást kaptak.</p>	<p>Dátum: 2022.08.24.</p> <p>.....</p> <p>Csákány Éva A nevelő munkát segítő alkalmazottak nevében aláírás</p>
<p>A Szülői Szervezet, a módosított Pedagógiai Programról magasabb jogszabályban biztosított jogai alapján a nevelőtestületi elfogadás előtt a tájékoztatást megkapta.</p>	<p>Dátum: 2022.08.25.</p> <p>.....</p> <p>Rozsnyói - Ughoro Anette Szülői Szervezet nevében aláírás</p>
<p>A nevelőtestület magasabb jogszabályban meghatározottak alapján a helyi egészségfejlesztési programot az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el.</p>	<p>Dátum: 2022.</p> <p>.....</p> <p>iskola egészségügyi szolgálat vezetője/orvos Ph</p>
<p>A Pedagógiai Programot az óvoda szakmai munkaközössége a jogszabály által ráruházott hatáskörében szakmai javaslatait a Pedagógiai Program elfogadása előtt megtette.</p>	<p>Dátum: 2022.08.26.</p> <p>.....</p> <p>Bur Zsoltné szakmai munkaközösség vezető</p>
<p>Az óvoda Pedagógiai Programját a nevelőtestület döntési hatáskörében elfogadta.</p>	<p>Dátum: 2022.08.27.</p> <p>.....</p> <p>Kandrács Eszter Nevelőtestület nevében aláírás</p>
<p>Pedagógiai Programot az óvoda vezetője magasabb jogszabályban meghatározottak alapján jóváhagyta.</p>	<p>Dátum: 2022.08.31.</p> <p>.....</p> <p>Veres Gáborné óvodavezető</p>
<p style="text-align: center;">Ph.</p>	

